

Уесь съвет
паўстаў на абарону
Тані Хомы.
Старонка 2.

№ 45 (451) 2 сьнежня 2005

www.nn.by

Наша Ніва

П Е Р Ш А Я Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Э Т А

Байкоўскі клюб
па-беларуску.
Старонка 21.

Заснаваная ў лістападзе 1906. Адноўленая ў траўні 1991. Выдавец: Фонд выдання газеты «Наша Ніва». Выходзіць штотыднёва, у пятніцы

Каб гарантавана атрымліваць газэту. Газэту «Наша Ніва», як і 12 іншых незалежных выданьняў, не ўключылі ў падпісны каталог на 2006 год. Каб і надалей гарантавана чытаць газэту: 1) дашліце на адрес Рэдакцыі свой дакладны паштовы адрес і тэлефон, 2) пералічыце на рахунак «Нашай Нівы» ахвяраваныне на выхад газэты. Гэта датычыць і тых чытачоў, што прызываюцца купляць газэту ў шапіках. Рэч у тым, што ўлады могуць спыніць і распаўсюд незалежнай прэсы праз «Саюздруку». У звестках пазначайце адрас, на які мусіць дасылацца/дастаўляцца газэта, паштовы індэкс, пры наяўнасці — код пад'езду, пры магчымасці — нумар тэлефона. Тыя, хто дашле свае каардынаты ў Рэдакцыю, будуть атрымліваць выданьне — праз пошту ці іншым чынам — нават калі б яму прыйшлося друкавацца за мяжой і распаўсюджвацца самастойна. **Дэталёва пра сытуацыю — старонкі 13—14.**

Мілінкевіч робіць презыдэнцкую работу

Яшчэ на стаўши прэзыдэнтам, Аляксандар Мілінкевіч дасягнуў посьпехаў на дыпламатычнай ніве. Ён сустрэўся ў Вільні з прэзыдэнтам Валдасам Адамкусам і накіраваўся ў Кіеў, дзе 1—2 сьнежня адбываецца саміт «Украіна-Эўразія».

Закон Сухарэнкі: якім будзе адказ

Юрист Юры Чавусаў: Пры першай жа крымінальной справе па гэтых артыкулах — крымінальная справа супраць падазроных асобаў у судах Эўропы. Старонка 6.

Галоўныя памылкі апазыцыі

Калі апазыцыя хоча перамагчы, яна мусіць пераканаць грамадзянін, што будзе кіраваць лепей за цыперашні рэжым. Замест гэтага пакуль яна старанна

палохае людзей рэвалюцыямі, піша палітолят Нэрыпос Прокявічус. Старонка 4.

Банкір зь бел-чырвона-белым сцягам

Роля тых, хто «за кадрам»: з маскоўскім банкірам-беларусам Андрэем Макагонам гутарыць Зыміцер Бартосік. Старонка 12.

Зьбіты Рычард Смольскі

26 каstryчніка ва ўласным пад'ездзе быў моцна зьбіты Рычард Смольскі — рэктар Беларускай акадэмі

мастаптваў. Ён ляжыць у бальніцы. Старонка 7.

Тралейбусы-забойцы

Токам забіла дзяўчыну. Старонка 7.

Хто збанкрутаваў мотавэлязавод

На прадпрыемстве ўведзеная «залатая акцыя», дзяржавы заблякавала прыход на завод японскага інвестара з канцэрну «Каджыўса». Цяпер праблемнаму прадпрыемству прыпанаюць «пакласці акцыі на стол». Гаспадарчае жыццё — старонка 8.

«Для мяне словы Міхайлава былі праявай культурнага расізму»
Таціяна Горн адказвае прэслужбе Эўрапейскага гуманітарнага ўніверсітэту. Старонка 2.

Юбілей, адсвяткаваны ў падпольі

Беларускаму ліцэю 15 гадоў. Старонка 6.

Левым вокам: «Пявучы дыскрэдytатар»

У канцэсьце набываючага моц артыкулу Крымінальнага кодэксу «Дыскрэдытатыя Рэспублікі Беларусь» сыгналізу: нехта Ксенія С., выступаючы на «Эўрабачаныі», нанесла шкоду нашай дзяржаве. Фэльетон Лёліка Ушкіна — старонка 24.

Газета «Наша Ніва» шукае

кур'ера —
распаўсюдніка
для працы з 1
студзеня. Праца
для мужчыны,
найлепш — з
уласнаю
машынаю.
Аплаты высокая.
Звесткі пра
сябе дасылайце
на э-адрес
nn@promedia.by,
факс 284-73-
29 або паштовы
адрес: а/c 537,
220050, Менск.

ПОШТА РЭДАКЦЫІ

Заява прэс-службы ЭГУ

У №44 «НН» была апублікавана нацатка Тацяны Горн «Рэктар ЭГУ: «Беларуская мова ў школах — гэта гвалт», прысьвеченая выступленню рэктара Эўрапейскага гуманітарнага юніверсітету прафесара Анатоля Міхайлава ў Фрайбурскім юніверсітэце 21 лістапада. У ёй сцьвярджаецца, што рэктар ЭГУ ачарняе духоўнасць беларускага народу і ўтоптвае Беларусь у грязь.

Лічым сваім авбазікам заявіць пра тое, што нацатка цалкам не адпавядае рэчаіснасці. Прыведзены ў ёй цытаты і ацэнкі перакручваюць сутнасць выступлення і звязуляюць альбо паклёнам, альбо вынікам недастатковага ведання аўтарам нацаткі німецкай мовы, на якой бы зроблены даклад.

Выклюкае шкадаванне той факт, што рэдакцыя паважанай газеты не паклалацца праверыць верагоднасць інфармацый, выкладзенай у публікацыі.

Тацяна Горн: Для мяненавучаньня слова Міхайлава былі правай культурнага расізму

Беларус, для якога нешта значыць беларуская мова, такіх выказваньня прыніць ні можа.

Прэс-служба ЭГУ аўбінавачвае мяненавучаньне ѹ няправільнай інтэрпрэтацыі дакладу А.Міхайлава, які адбыўся 20.11.2005 у Фрайбургу, аргументуючы гэта недастатковым веданнем німецкай мовы з магістрскага боку і жаданнем звязаць імя да стойнага чалавека. Што на гэта скажаць? Крыўдна, вядома, але не таму, што закранаюць асабісту мяненавучаньня, а таму што думаюць, што такім чынам могуць зблізіць тых, хто мне верыць.

Адно стала для мяненавучаньня выступленне А.Міхайлава, мабыць, было разъяснена на дрэсна інфармаваную публіку, але тут і была дагушчана галоўная памылка. Пасля выказваньня аб тым, што беларуская мова — гэта мова маленькая і расейская мова ў параўнанні з ёй зьяўляецца больш прывабней, неўразумененія пытанын пасыпаліся і з боку немцаў. Для мяненавучаньня спадара Міхайлава былі правай культурнага расізму. Я лічу зусім апраўданым дэфініраваць такі пункт гле-дакладнік як «уціяванье ў грязь».

У залі прысутнічалі 17 чалавек, сярод іх былі і выкладчыкі славісткі ў Фрайбургу, якія таксама былі некалькі ўздзіленае з такога стаўлення дакладчыка да «роднай» мовы. Мяненавучаньня «ўводзіны» ў культуру Беларусі падаўкоўлі напісалаць мой папярэдні ліст. Я лічу, што грамадзяне Беларусі маюць права ведаць, ХТО і ЯК прадстаўляе нашу краіну за мяжой.

Само ж аўбінавачанье ў няведаньні мовы выдае характеристку падвойнікам на думку прадстаўнікоў якога беларус, для якога нешта значыць беларуская мова, ні можа добра ведаць замежных моў. Хаця, прайду кажучы, часам разабраўшаю тое, што гаварыў спадар Міхайлав, было цікававата дзеяла ягонага самабытнага акцэнту.

Тацяна Горн,
студэнтка 8 сэместру факультetu
славісткі Фрайбурскага юніверсітету

Съвет паўстаў на абарону Тані

Студэнтку-чацьвёртакурсніцу факультэту міжнародных эканамічных адносін Беларускага дзяржаўнага эканамічнага ўніверсітету Тацяну Хому (на фота) 24 лістапада адпічылі за «адкрыту неправагу да БДЭУ і парушэнне правілаў унутранага распарадку».

Парушэннем рэктар Уладзімер Шымаў палітыку адсутнасць Тацяну на занятиях на працягу трох дзён: дзяўчына выїжджала ў Францыю, дзе яе выбралі ў кіраўніцтва Звязу нацыянальных студэнцікіх аўяднанняў Эўропы ESIB. Звяз аўяднóвае 44 арганізацыі з 34 краін, у яго ўваходзіць 9 млн студэнтаў.

Зрэшты, сама Тацяна кажа, што раптэнне пра яе выключэнне прымалі на значна вышэйшым узроўні, чым кіраўніцтва юніверсітету. Пра гэта съведчыць, што «прадстаўнік выхаваўчага аддзелу БДЭУ», які праводзіў з дзяўчынай гутарку, аказаўся супрацоўнікам КДБ. Рэктар нават ня стаў выклікаць для тлумачэння студэнтку-выдатніцу, у якой за ўсе гады навучаньня не было ніводнага спагнання ці вымовы.

25 лістапада за дзявінё (!) гадзіны яе выселілі з інтэрнату — выкінулі на двор у завето.

Рэакцыя эўрапейскіх арганізацый была хуткай. ESIB звязаўся да Эўрапейскай асацыяцыі юніверсітэтў, куды ўваходзіць і БДЭУ, з просьбай перагледзець членства беларускага юніверсітету.

Эўрапейскія партнёры БДЭУ — UNESCO, «Міжнародная адукацыя», Эўрапейскі моладзевы форум і інш. — атрымалі прашанову спыніць контакты з юніверсітэтам. Падтрымалі студэнтку Асацыяцыя рэктараў Німеччыны, універсітэт Сарбона ў Парыжы. Пра студэнтку напісалі вядучыя газеты Эўропы.

Да рэктара Шымаў звязаўся зварот анаўтага «Студэнцкага камітэту БДЭУ», які абавязыў пра начатак бестэрміновых 30-хвілінных студэнцікіх страйкаў. Сутнасць іх у тым, каб прыходзіць штодня а 9-й да галоўнага корпусу БДЭУ на Парызанскам праспэкце ў моўчкі стаяць. Сама Тацяна да авескі паставілася насыпражана: «Я такой структуры ня ведаю. Да таго ж час выбраны няўдала: мой факультэт ціпер займаецца ў другую змену, значыць, студэнты прачынаюцца бліжэй да абеду». 28 лістапада някіх «страйкоўцаў» не было...

Тацяны рапашэнне пра выключэнне Таніны. Такая ж просьба — і ў лісце міністра адукацыі Швэцыі Лейфа Пагроцкі.

Зразумелую салідарнасць з выгнанай выказаў ў моладзь. Нарвэскія студэнты ўпершы раз стварылі інтэрнэт-сторонку, дзе зборалі подпісы ў абарону Т.Хомы. На сераду іх набралося больш за 5700 з 40 краін съвету. На аналягічнай беларускай старонцы www.studenty.alternativu.net іх сабрана 720.

У Інтэрнэце звязаўся зварот анаўтага «Студэнцкага камітэту БДЭУ», які абавязыў пра начатак бестэрміновых 30-хвілінных студэнцікіх страйкаў. Сутнасць іх у тым, каб прыходзіць штодня а 9-й да галоўнага корпусу БДЭУ на Парызанскам праспэкце ў моўчкі стаяць. Сама Тацяна да авескі паставілася насыпражана: «Я такой структуры ня ведаю. Да таго ж час выбраны няўдала: мой факультэт ціпер займаецца ў другую змену, значыць, студэнты прачынаюцца бліжэй да абеду». 28 лістапада някіх «страйкоўцаў» не было...

Тацяна падала скаргу ў Міністэрства адукацыі на беспадстаўнае выключэнне. Станоўчыя характарыстыкі для студэнткі паабязалі напісаць выкладчыкі БДЭУ.

За мяжу дзяўчына не з выбраеца. Для Тацяны прынцыпова давучыцца менавіта на факультэце міжнародных адносін БДЭУ: «Гэтаксама прынцыпова, як то, што я гавару паўсюдна па-беларуску».

Прапановаў пра замежнае навучанье яна пакуль ня мае: «Але пры маіх ведаў і здольнасцях я пры неабходнасці паставілю на агульных умовах». Тацяна бачыць перад сабою некалькі варыянтаў разыўцыцца падзеяў — ад аднаўлення праз суд, да аднаўлення праз год, два ці пры новым кіраўніцтве.

У аўторак Тацяна Хома сустрэлася з прадстаўнікамі менскага офісу АБСЭ. Ціпер прадстаўнікі офісу разглядаюць магчымасць сустрэчы з рэктарам БДЭУ У.Шымавым. Тацяна і яе сабры-студэнты, натхнёныя калясальнай падтрымкай, вярцаюць у перамогу справядлівасці.

Калі вярстаўся нумар, прыйшла ведамка, што рэктар Шымаў адмовіўся аднайменнага сваё рапашэнне.

Аркадзь Шанскі

АНДРЭЙ ЛЯНКЕВІЧ

АДАМ ГЛЁБУС

Паўстаньне

Ніжэй магілы не апусцішь
І не прыніш ніжэй зямлі...
Таму паўстаньне мы пачалі
З халоднай цемры, з чорных пустак,

Каб выйсці з мораку на съятло,
Каб уздымацца да вольнай волі,
Каб стаці свободнымі і ніколі
Не патрапляць у д'яблава ярмо.

11.04.2005

Падборка вершаў паэта — старонка 19.

Ізоў Мірон

Трохметровым бел-чырвона-белым палотнішчам на мэталічнай трыцціцімэтровай апоры ЛЭП напруженнем у 35 тысяч вольт у Лёзьне легендарны Мірон адзначыў угодкі Слуцкага збройнага чыну. Да сцягуту была прымавана запіска: «Подзвіг слуцкіх паўстанцаў — гэта грозны напамін усім ворагам нашай Радзімы. Мы аваязкова прыйдзем да Беларускай Народнай Рэспублікі. Мірон».

Перавыбары ў Саюзе палякаў

Прыхільнікі Анжалікі Борис

СЪЦІСЛА

вышыняюць з кіраўніцтва Саюзу палякаў: перавыбары кіраўніцтва філіяў прыўслі ў Сапоцкіне, Наваградку, Берасці. Падзеі вакол Саюзу адпрудзілі ад яго сяброў. Афіцыйны старшыня Галоўнай рады Канстанцін Тарасевіч прызнаў, што ў Менскай вобласці склад СПБ зменіўся напалову.

Садружнасць дэмакратычных дзяржаваў
Кіраўнік адміністрацыі грузінскага прэзыдэнта Георгі Арвэладзе анансаваў стварэнне дэмакратычнага блёку краін, якія імкнущыя выйсці з-пад

уплыву Pacei. Абвяшчэнне блёку мяркуеца на форуме Супольнасці дэмакратычнага выбару ў Кіеве.

120 даляраў для выезду ў Польшчу

Для паездкі ў Польшчу з 1 сінёй неабходна мець ня менш за 100 злотых (каля 30 даляраў) на кожны дзень пражывання і 300 злотых (каля 90 даляраў) для магчымых выдаткаў на лекаванье. Польская памежнікі будуть кантраліваць наяўнасць страхоўкі альбо сродкаў на лекаванье.

СП, АШ; Interfax

ДЗЕ ВАРТА БЫЦЬ

Вялікая вечарына Каараткевіча

7 сінёй ў Доме літаратаў — вечарына «Быў. Ёсьць. Буды!...». Пачатак у 18.30. Уваход вольны. Падрабязнейшыя пра гэта ў афішы на старонцы 23.

АНОНС

Калядны нумар «НН»

Рыхтуеца традыцыйны Калядны нумар «НН», у які ўвойдзецца «Сем апавяданньняў на сем калядных вечароў». Просім празаікаў і перакладчыкаў дасылаць свае творы.

Прафіляктыка беларускага Майдану

Днямі найвышэйшае кірауніцтва зрабіла два выразныя пасланьні. Адно накіраванае «вэртыкалі», другое — палітычным апанентам. Піша
Аляксандар Класкоўскі.

На сустречы з парламэнтамі на чальствам Лукашэнка сказаў, што за няўздел у выбарах Захад нібыта прапануе яму і сям'і гроши ды гарантавае бяспекі. Але афіцыйны лідэр не зьбіраецца «ні за якія гроши дзесяці ціхенка адседжвацца».

Рэпіка моцная. Між іншым шырокай публіцы даюць зразумець, што, па-першым, беларускі кіраунік — важная фігура ва ўсясьветным маштабе. А па-другое — што зрынуць цяперашні рэжым у імпэрыялістай рукі кароткія. Таму й хочуць, чэрці лазатыя, спакусіць сваёй канверсоўнай валютай.

Але гэта між іншым.

Найперш жа пасланыне адрасаванае вэртыкалі, намэнклатуры, увогуле ўсім тым, хто так і ў іншай будзе забясцічваць вынікі прэзыдэнцкай кампаніі. Аж да самых дробных сошак, кітлту інтэрнаціональных камэндантаў ды вясковых брыгадзіраў, ад якіх будзе залежаць, напрыклад, яку на датэрміновае галасаванне.

Падначаленая мусіця выразна ўсьвядоміць, што варыянтаў няма. Што трэба са скурою вылужнуша дзеля перамогі цяперашняга кірауніка. Но яна ўсё адно непазыбежная. А потым непазыбежны і разбор падётай. Крый божа, каб нехта са службоўцамі залежаць у вырашальны пэрыяд хіснусіся, схаваўся ў кусты! Ці, яшчэ горай, паспрабаваў ладзіць хаўрус з унутранымі або замежнымі ворагамі афіцыйнага лідера!

Зрэшты, сам факт, што ўжываецца такая вось прафіляктыка нядобранадзейнасці, дае падставы меркаваць: на самым версе ня цалкам утэжненая ў адданасці намэнклатуры. Дай волю чуткам, нібыта «бацька» рыхтуецца выйсьці з гульні — і пабягучь жа, пабягучь, як пацукі з карабля!

Наверсе не такія наўнія, каб думаць, што цяперашняя ўлада трывамеца на нейкай ідэалёгії. Найперш грамада скаваная страхам.

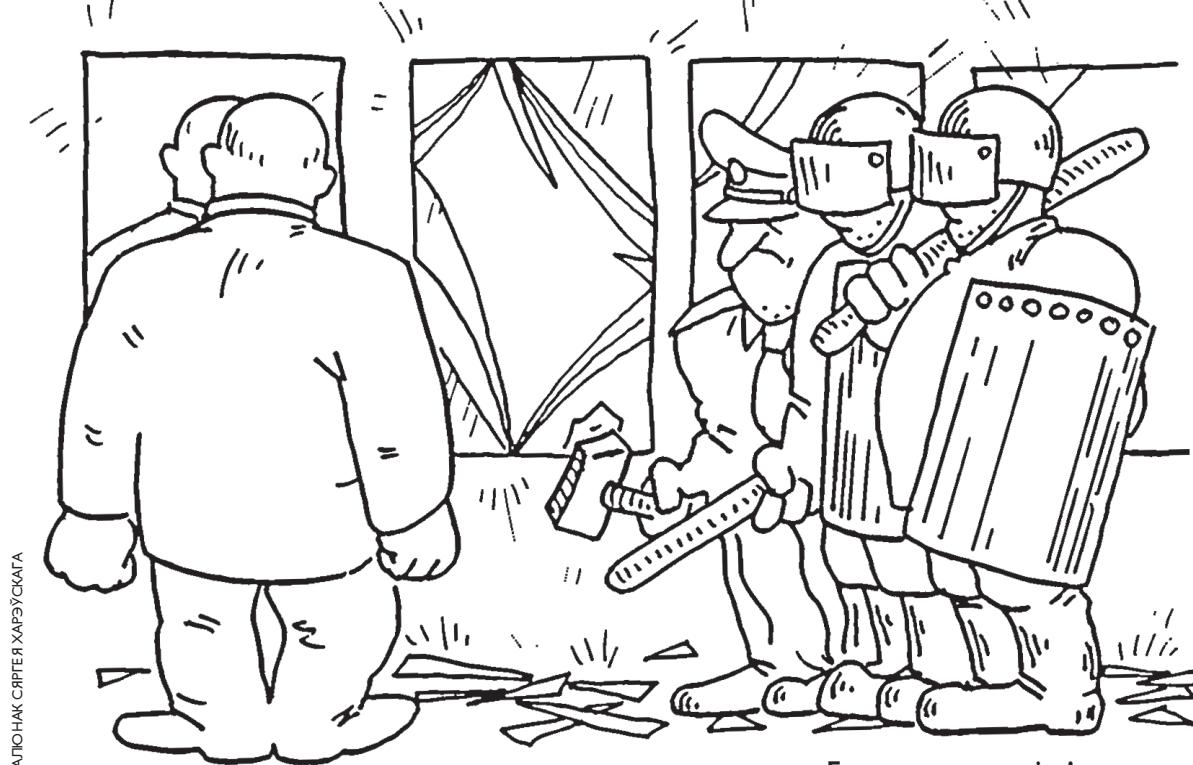
Чынавенства бацца расплаты за «здраду». Нездарма ж узорна караюць менавіта тых, хто з гледзінча кіроўных вярху стаў перабежчыкам, — такіх, як Марыніч, Скрапец...

Зь іншага боку, усё больш разгрэйных паставак на палітычныя актыўныя грамадзянінаў. Любы падумае ста разоў, а ці варта перціса на той Майдан, калі ёсьць рызыка вярнуцца гадкі гэтак праз два-три.

Улада гіпнатаўзуе публіку мантрамі пра апрыёрную немагчымасць рэвалюцыі ў беларускіх умовах. Цікава, што й незалежныя аналітыкі лічаць рэвалюцыйны сценар у нас пакуль што малаймаверным.

Разам з тым, вярхі, мусіць, пабойваюцца закалотаў. Бадай што болей, як уласнай пропагандзе, высокае начальства схільнае давяраць тут звесткам ушчэнт збэшчанай ім незалежнай сацыяллёгі. Згодна зь верасінскім нацыянальным аптымізмам пад эгідай НІСЭПД, калі прэзыдэнцкія выбары будуть сфальшаваныя, то ў вулічных актыях гатовы ўздельнічыць 15,5% рэспандэнтаў.

З аднаго боку, гэта толькі кожны штысці ўсё. Зь іншага боку, гэта цэлы мільён! У Тблісі ды Кіеве лёс

Гэтае таксама хлусіць...

Дай волю чуткам, нібыта «бацька» рыхтуецца выйсьці з гульні — і пабягучь жа, пабягучь, як пацукі з карабля!

улады вырашылі фактычна некалькі дзясяткаў тысяч актыўістаў.

Таму ў нас паралельна з прафагандысцкім заклінаннямі кірауніцтва на ўсялякі пажарны ўзманенне рэпрэсіўны арэнал.

25 лістапада палата прадстаўні-

коў прыняла ў першым чытанні пяраг заканадаўчых паправак, закліканы узмацніць адказнасць «за дзеяньні, скіраваныя супраць чалавека ды грамадзкой бяспекі».

Фармулёўка толькі на першы погляд абстрактна-гуманістычная. Прэзінтоўчы праект у Аўтаванзе, кіраунік КДБ Сухарэнка на ўтвараў, а падкросільваў, што папраўкі — акурат, так бы мовіць, ужытковага кітлту. Яны маюць на мэце прадухіліць паўтор грузінскага, украінскага ці кіргізскага спрэнароў.

Цэлай жменя юрыдычных навэлий ахоплівае розныя гіпатэтычныя праавы крамольнай актыўнасці. Каб на кожнага патэнцінага бунтавініка знайшоўся артыкул.

Апазыцыі даюць зразумець, што любы вулічны пратэст (і нават любы намёк на падрыхтоўку да яго) будзе душыцца бязылітасна. Між тым незалежныя аналітыкі сцяварджаюць, што ва ўмовах жорсткага аўтарытарнага рэжыму посыпех ягоным апанентам можа прынесці толькі спалучэнне электаральных

ды вулічных мэтадаў палітычнай барацьбы. Гэта называецца «абараніць перамогу».

На думку апазыцыйных лідараў, іх цяпер заганяюць у заганнае кола. Ім навізываюць гульню з загадзя вядомым вынікам на таблë. Ён фактычна ўжо абавяшчаецца з трывуна.

Адмысловы ўзор нарматворчы часці — новы артыкул крымінальнага кодаксу «Дыскрэдзяцныя Рэспублікі Беларусь».

Палітычныя кантэксты гэтай навэлі не пакідае сумневу, што зь Беларусью атаясаміваецца кан-крэтная кіроўная каманда. «Дзяржава — гэта я».

Раней пытаньне, хто болей дыскрэдытае краіну, ляжала ў плашчыні палітычнай палемікі. Ва ўсялякім разе, апазыцыя мае на гэты контравесію заснаванае. Але зараз фігулярны камень у гарод кіроўных вярху можа вярнуцца бумранам крымінальнай адказнасці.

Анатоль Лябедзька днімі, сканчаючы выступ на міжнародным форуме, саркастычна рэзюмаваў, што

нагаварыў, бадай, на пажыцьцёвае зняволенне.

Сапраўды, пытаньне крытыкі ўлады са сферы палітычнае дыскусіі ўсё болей пераводзіцца ў галіну карнага права. Маўляў, будзене на нас вякаць (і тым болей скардзіца замежнікам) — наракайце на сябе!

Невядомыя адмысловыя карпатліва заточаюць пад выбары арсэнал разгрэсіўнага заканадаўства. Калі б гэтак мэтадычна ўлада ўдасканальвала выбарчы кодэкс у напрамку дзмаракратызации — Эўропа даўно шляскала б у ладкі. Але ў нас працэс ідзе акурат у адваротны бок.

Пасыпешлівасць, зь якою пра-кручаюцца праз парламэнт тыя папраўкі, прымушае задумца, пі ўлада сапраўды маеца правесці выбары ўвесну, каб апазыцыя не пасыпела разгарнуць сваю кампанію. Зрэшты, вэрсія выглядае ўсё ж даволі хістка. Дзейнаму кірауніцтву хочацца перамагчы «элегантна» — і што да лічбаў, і што да тэрмінаў, і што да неўтрапізациі апазыцыйнай актыўнасці ў самым зародку.

Мілінкевіч робіць прэзыдэнцкую работу

Яшчэ ня стаўшы прэзыдэнтам, Аляксандар Мілінкевіч дасягнуў поспеху на дыпламатычнай ніве. Піша Зьміцер Дрыгайла.

Аляксандар Мілінкевіч сустрэўся ў Вільні з прэзыдэнтам Валдасам Адамкусам і накіраваўся ў Кіеў, дзе 1—2 сінёкія адбываюцца саміт Украіна-Эўропа-Ініцыятывы.

Сустрэча ў Літве адбылася на беспрэзідэнтным узроўні. Гэта знак салідарнасці Літвы з Вольнай Беларусью. Графік ранейшых візітаў у Прагу й Москву і сёнянняня ў Кіеве таксама напружаны.

Трохдзённы візит новага лідэра беларускіх дэмакратычных сілай у Кіеў рыхтавала Мілінкевіч, замежных спраў Украіны. Ён прымеркаваны да саміту «Украіна — Эўропа-Ініцыятывы», што праходзіць у сталіцы на Дняпры 1—2 сінёкія. Заплянаваныя сустречы падчас саміту ў выступ на форуме «Супольнасць дэмакратычнага выбару», а таксама вялікая прэс-канферэнцыя для ўкраінскіх і заходніх СМИ.

У асobе Мілінкевіча прымаюць прадстаўніц беларускага незалежнага грамадзтва. Вы-

казваюць, гаворачы афіцыйнай мовай, зацікаўленасць да развязвіцца падзеяў у наступным годзе. А неафіцыйна — працануюць да памогу.

Мілінкевіч адкрыта кажа пра тое, што выбараў у взымым разуменныя ня будзе. І таксама адкрыта — пра цвёрды намер дамагчыся прамогі й небяспеку сваёй місіі.

БТ будзе лімантаўца, што «апазыцыя» — імя Мілінкевіча называецца пакуль не рэкамэндуецца — ездзіць па санкцый супраць Беларусі. Насамрэч жа Мілінкевіч ездзіць па інвестыцыі для Вольнай Беларусі. Эўрапейская лідэрства думкі — прычым як на Захадзе, так і на Усходзе — шмат разоў казалі, што хацелі б месць партнэра ў Менску з боку апазыцыі, зъ якім можна было б размаўляць. Цяпер яны таго сутраўмоўцу бачаць і чуюць. Сваім візитамі Мілінкевіч наладжвае контакт між съветам і Вольнай Беларусью, прарывае сцяну ізаляцыі ды ігнаравання нашай краіны. У якую можна і варта інвеставаць — у СМІ, у інтэлектуальную супольнасць, у культуру. «Цягніком» у свой час пойдзе эканоміка. Адзіны кандыдат робіць важную справу, плён якой кожны з нас адчуе.

Прэтэндэнт распачне вялікі паход

У нядзелью 4 сінёкія

новы лідэр апазыцыі

наведае Івянец, а з 5

сінёкія стартуе ягоны

першы «маратон» з

паўднёвага ўсходу на

паўночны заход: 5 і 6

сінёкія Мілінкевіч будзе

у Гомелі, 7 — у Рэчыцы, 8

— у Светлагорску, 9 — у

Жлобіне, 10 — у

Асіповічах, Мар’інай

Горцы й Сьвіслачы, 11 —

у Маладечне.

125 сэмінарай для ўётканашаў

З 4 сінёкія пачненца

навучаньне

добраахвотнікаў, якія

падчас кампаніі будуть

хадзіць па кватэрах

выбарчыкаў і

распавяданці пра

Аляксандра Мілінкевіча.

Усяго адбудзеца 125

такіх сэмінараў. Са

СЪЦІСЛА

студзеня распачненца ї

навучаньне тых, хто будзе

ў час кампаніі працаўць

ў грамадzkих прыёмных

адзінага прэтэндэнта па

ўсёй краіне.

Мілінкевіч абяцае адмінінці кантракты

Аляксандар Мілінкевіч

падчас паездкі ў Бабруйск

абвесьці, які будзе ягоны

першы крок на пасадзе

прэзыдэнта. «Адмена

Перамога непазъбежная, але неабавязковая

Галоўныя памылкі беларускіх аналітыкаў, якія ні на кога не спадзяюцца, але пры гэтым вераць у перамены. Аналізуе **Алесь Кудрыцкі**.

Славацкі фонд «Понціс» працягвае вывучаць Беларусь. Гэтым разам спэцыялісты скіравалі ўвагу на калектывную думку беларускіх палітычных мысльяроў. Ад 3 да 17 верасня быў аптытаны 31 палітоляг ды сацыёляг, як з дзяржаўных, так і з недзяржаўных структураў. «Понціс» паспрабаваў разгледзець беларускіх экспэртаў не паасобку пад мікраскопам, а ўсім гуртам у падзорную трубу, прычым з адваротнага боку. Гэта дазволіла скласці абагульненую карціну ладу думак гэтай часткі нацыянальнай інтэлекуальнай эліты. Экспэрты выказалі сваё бачанье знадворных і ўнутраных фактараў, якія ўплываюць на палітыку краіны. Вынікам стала справа здача «Патэнцыялъ зъменаў ці сасылізваньне ў канфармізм: будучыя трэнды беларускай палітыкі».

Расея перадусім

Палітолягі і сацыёлягі аднагалосна лічаць, што самы важны знадворны фактар, які вызначае беларускую палітыку, — дачыненіні з Расеяй. І складаныя асабісткі дачыненіні Лукашэнкі ды Путіна гэтому не перашкода. Але праз тое, што беларускі рэжым строга кантролюе эканоміку, супрацоўніцтва паміж дзівлюма краінамі будзе ў асноўным развязвацца ў вайсковай сферы. Зрэшты, гэта задавальняе Лукашэнку, які развязвае эканамічныя сувязі ня ў цэлым з Расеяй, а зь яе рэгіёнамі, якія маюць вялікую ступень незалежнасці ў пытаннях замежнага гандлю. Перамога Аранжавай рэвалюцыі ва Украіне выклікала шок у рэссійскіх эліт і ўзыняла сярод іх папулярнасць Лукашэнкі як «моцнага арешкі».

Расея падтрымае апазыцыю?

Пакуль сітуацыя ў Беларусі не замінае дачыненінім ЭЗ ды Расеі. Таму апошнія наўрад ці будзе спрыяць скіданню рэжыму. Але ўсё можа змяніцца, калі Расея ўвойдзе ў Сусветную гандлёвую арганізацію, асабліва калі вырашэнне сітуацыі ў Беларусі зробіцца адной з умоваў сяброўства Расеі ў СГА. Такога дзвіснага варыянту беларускія аналітыкі не выключаюць. Таму экспэрты лічаць, што Москва трymае ў кішэні варыянт супрацоўніцтва з апазыцыяй у 2006 г., пагатоў гэта можа адчыніць перад ёй цікавыя магчымасці. Па-першае, супрацоўніцтва Расеі з апазыцыяй можа аслабіць супрацоўніцтва паміж ЭЗ ды ЗША ў пытанні дэмакратызацыі Беларусі. Па-другое, Расея можа нават пасварыць міжсобку зўрапейскія краіны паводле стаўлення да беларускага пытання.

Шэраг рэспандэнтаў выказалі меркаваньне, што Расея можа падтрымліць альтэрнатыўнага кандыдата, калі ён гарантует абарону яе геапалітычных і эканамічных інтарэсаў. Разам з тым экспэрты адзначаюць, што такі кандыдат будзе мець мала шанцаў перамагчы на выбарах. Многія рэспандэнты мяркуюць, што Лукашэнка мае дастаткова моцную падтрымку ўнутры краіны, каб ня мець пільней патрэбы у дадатковай дапамозе з боку Расеі. Экспэрты ня вераць у

финансаваньне апазыцыі з боку рэссійскіх алігархаў — на гэта трэба маўклівая санкцыя Крамля. Толькі адзін рэспандэнт выказаў думку пра тое, што ў Расеі ёсьць моцныя групы, якія маюць пэўны інтэрэс у зъменах у Беларусі.

ЭЗ ня можа і ня хоча

На думку большасці рэспандэнтаў, ЭЗ ня мае ні магчымасці, ні жадання спрыяць зъменам у Беларусі. Незалежныя экспэрты назвалі эўрапейскую дапамогу неэфектыўнай. Рэспандэнты

падтрымку 30—35% выбаршчыкаў, каб съцвердзіць сябе ў якасці рэальнай сілы. У такім выпадку нават рэжыму давядзеца зь ёй лічыцца, а людзі ўбачаць рэальную альтэрнатыву. І тады ўжо можна будзе рабіць пляны на сапраўдную перамогу.

Спаўзаньне ў канфармізм

Калі апазыцыя ня здолеет съцвердзіць сябе ў якасці рэальнай альтэрнатывы рэжыму, дык схільнасць беларусаў да канфармізму будзе ўзмацняцца.

Прыклад — дэманстрацыі пасля рэфэрэндуму 2004 г., якія былі арганізаваныя бяз значнай падтрымкі з боку лідэраў палітычных партый. Усё большую ролю пачынае адыгрываць і рост «інтэлектуальнай апазыцыі» ў краіне, а таксама тое, што рэжым зрабіўся аб'ектам палітычнага гумару і народнага фальклёру, што сведчыць пра паступовую страту ім сваёй легітымнасці ў ваках грамадзтва.

Аналітыкі не выключаюць нечаканага развіцця падзеі. Рызык для рэжыму могуць уяўляць нечаканыя эканамічныя зъмены, напрыклад падзеніне цэнту на нафту ці рэзкі рост курсу даліара, што не дазволіць рэжыму стрымаць свае абавязкі.

Эканамічна стабільнасць можа трапіць пад пагрозу ў выпадку уваходжання Расеі ў СГА, пасля чаго Беларусі давядзеца набываць энэрганосібіты па больш высокіх цэнах.

Апазыцыя дрэнная, але рэжым яшчэ горшы

Некаторыя экспэрты ўсё-такі лічаць зъмены магчымымі. І патэнцыйнымі саюзінкамі ў справе вяртання краіны да дэмакратыі з'яўляюцца людзі з вышэйшай адукацыяй, сярэдняя кляса і жыхары вялікіх гарадоў. Якія вераць у ліберальная каштоўнасць, але зусім не абавязковыя падтрымліваючы АГП. Яны размаўляюць па-рэссійску, але не адмаяўляюць беларускай мовы і маюць пачуцьцё нацыянальнай годнасці. Яны гатовы падтрымліваць альтэрнатыву, але ў ціперашні момант я не могуць яс ідэнтыфікація.

Аналітыкі мяркуюць, што апазыцыя мусіць знайсці такі падыход, пры якім гэтай групе давядзеца падтрымаць апазыцыю хача б як найменшае зло.

Вузкаглядзтва

Аўтары справа здачы адзначаюць вузкуюсць ды павярхойнасць поглядаў беларускіх аналітыкаў што да будучага месца краіны ў Эўропе. Уваходжанье ў Эўразія разглядаецца як адзінай стратэгічнай мета. Зусім мала ўвагі надаецца аналізу дачыненіяў у рамках краін ГУУ-АМ ці пэрспэктыўам супрацоўніцтва Беларусі з Балтыйем. Аналітыкі мала цікавішча проблемамі энэргетычнай бяспекі краіны.

«Понціс» не бяз подзвігу адзначае, што аналітыкі фактычна не разглядаюць ЭЗ як патэнцыйнага партнера Беларусі, тым больш як інструмент яе дэмакратызацыі, і гэтак шмат рэфлексуюць аб рэссійскім фактарам. Яны амаль махнулі на ЭЗ рукой у пляне падтрымкі зъменаў у краіне. Між тым Эўропа толькі пачынае дзеяніцаць на беларускім кірунку.

Памылка экспертаў

Самае галоўнае, што паказала аптытаньне — нашы аналітыкі могуць памыляцца. За паўмесяца да выбараў адзінага кандыдата ад апазыцыі рэспандэнты выказвалі з большага пэсамістычнага меркавання. Яны ня верылі, што адзіны кандыдат будзе вылучаны. Але, наступак меркаванню абсалютнай большасці экспертаў, Кангрэс прайшоў без экспэссаў. Відаць, нават выдатны беларускі палітоляг ня рэдка схільныя думачы «пад упывам БТ», што замінае ім бачыць ясную пэрспэктыву.

«БЕЛІЧКА»

У складаюць надзею на стварэнне ў ЭЗ «прабеларускай кааліцыі», чыё ядро могуць скласці Польшча, Чэхія, Славаччына ды краіны Балты, да якіх пазней дадулацца і некаторыя старыя сібліры ЭЗ (хутчэй за ўсё — Нямеччына, Швэцыя, Данія і Брытанія).

Большасць экспертаў указаюць на патрабу ў захаванні супрацоўніцтва ў рамках Адзінай эканамічнай прасторы нават пасля східу Лукашэнкі — шанцы на інтэграцыю ў ЭЗ у Беларусі ў наступныя 15 год мізэрныя. Гэта думка аналітыкаў выклікае жаданьне паспрачацца, асабліва калі ўлічыць дынаміку адносінаў ЭЗ зь якойсці Македоніяй.

Перамога без перамогі

Надзея на Аранжавую рэвалюцыю эксперты ня маюць. Многія з іх указаюць на тое, што дзякуючы пралагандзе Украіна зрабілася для беларусаў хутчэй страшылкай, краінай-ніјудахай. Хоць гэта, байды, сіла ўплыву лукашэнкаўскай прапаганды на іх саміх.

Але эксперты ня лічаць абавязковай ня толькі рэвалюцыю, але нават і перамогу на выбарах-2006. На іх думку, апазыцыі будзе дастаткова атрымаць

У грамадзтве расце страх, да таго ж рэжым купляе ляяльнасць насельніцтва ў адмен на адносную эканамічную стабільнасць. Грамадзяне пасіўна прымаюць рэжым, а для маладога пакалення, якое ня бачыла нічога іншага, ён ужо зрабіўся жывой рэальнасцю. Таму будучыя Беларусі пасля Лукашэнкі можа адрознівацца ад той, якую ўяўляюць сабе апазыцыйныя лідэры.

З дапамогай пагрозаў і дабротай Лукашэнка здолеў развязіць у краінічай эліты патрыятызм. Яна настолькі бацца страціць свой дабрабыт, што адмаяўляе любия зъмены — ці то перамогу апазыцыі, ці то канчатковы саюз з Расіяй. Яна, як ніхто іншы, зацікаўлена ў стабільнасці рэжыму і застанецца пасіўнай нават тады, калі на яе пачне цісніць грамадзтва. Некаторыя аналітыкі мяркуюць, што рэжым у тым ці іншым выглядзе працягне існаваць нават пасля таго, як сядзе Лукашэнка.

Паступовае падзеніне рэжыму

Многія аналітыкі адзначаюць, што ў грамадзтве ўсё-такі існуе патэнцыял для зъменаў. І зъдзейсніць іх дапамогуць новыя мэханізмы мабілізацыі грамадзтва.

«БЕЛІЧКА»

Закон Сухарэнкі: якім будзе адказ

Юрист Юры Чавусаў: Пры першай жа крымінальнай справе па гэтых артыкулах — крымінальныя справы супраць падазроных асобаў у ўсходніх судах. Толькі гэта можна стрымаць ператварэнне Беларусі ў таталітарную дзяржаву.

Папраўкі ў Крымінальны й Крымінальна-працэсualны кодэксе, прынятая 25 лістапада ў першым чытанні на пасяджэнні палаты прадстаўнікоў, уводзяць крымінальную адказнасць за «дискредытацию Рэспублікі Беларусь» і «заклікі да дзеяньняў на шкоду Беларусі». Гэтаук у савецкі час іншадумцаў каралі за «антывесцкую агітацыю». Юристы і праваабаронцы бачаць у супешна прынятых акце спробу запалохаць грамадзтва.

Законапраект прыйшоў на разгляд ад Лукашэнкі 23 лістапада з пазнакай «тэрміновы», а ўжо 25 лістапада яго рэкламаваў дэпутатам кіраўнік КДБ Сыцяпан Сухарэнка. «Уражвае цынізм, зъ якім усё гэта робіцца: улада нават не спрабуе хаваць, што ўсё адбываецца ў сувязі з будучымі прэзыдэнцкімі выбарамі», — кажа праваабаронца зь Беларускага Хельсинскага камітэту Алег Гулак.

Што дадалося? Артыкул 193-1 «Незаконная арганізацыя дзеянасці грамадзкага аб'яднання, фонду альбо ўдзел у іх дзеянасці»: за ўдзел у ліквідаваных ці прыпыненых арганізацыях пагражае штраф, альбо арышт да 6 месяцаў, альбо пазбаўленне волі да 2 гадоў. Той, хто выйдзе з такай арганізацыі й дайсce на яе «организам», вызваляеца ад адказнасці.

Юрист Валянцін Стэфановіч (ліквідаваны «Праваабарончы

цэнтар «Вясна») кажа, што ад гэтага артыкулу пацерпіць актыўная маладзь — найперш сябры незарэгістраваных «Маладога фронту» і «Зубра». Ёсьць пагроза і праваабаронцам ды іншым прадстаўнікам ліквідаваных арганізацый: яны пазбаўляюцца ідэнтыфікацыі й могуць дзеяньічаць толькі як фізычныя асобы.

Юрист Юры Чавусаў займаецца абаронай незарэгістраваных грамадзкіх арганізацый: «Мы цяперробім усё, каб распачаць працэс масавай рэгістрацыі беларускіх арганізацый за мяжой. Гэта не вырашае праблемы цалкам, але дазваляе прынамсі ідэнтыфікацію сябе з легальнай арганізацыяй. Калі нехта кажа, што ён сябра Беларускага Шуманаўскага таварыства, зарэгістраванага ў Польшчы, то ніхто ня можа прымусіць яго адмовіцца ад гэтага: статут арганізацыі ў Польшчы дазваляе прымаць беларускіх грамадзян. І павінна быць рэакцыя міжнароднай супольнасці, бо гэта — стварэнне таталітарнай дзяржавы з палітычнымі артыкуламі ў Крымінальным кодэксе.

Адказ мусіць быць адэкатным: пры першай жа крымінальнай справе па гэтых артыкулах — крымінальныя справы супраць падазроных асобаў у ўсходніх судах. Прыцягненія да адказнасці ад імя незарэгістраваных арганізацый не было нават у Са-

Новым законам Сыцяпан Сухарэнка зарабіў на новую ўзнагароду.

вецкім Саюзе — была «антывесцкая агітацыя». Але дзеяньічалі нефармальныя згуртаваныні, абыяднаныні накіталі «Талакі». Апошні раз на тэрыторыі Беларусі крымінальны перасыльд за незарэгістраваную грамадзкую ініцыятыву быў у 1930-я гады на тэрыторыі Польшчы — за дзеянасць ад імя Камуністычнай партыі Заходняй Беларусі».

У арт.293 арышт да 6 месяцаў альбо пазбаўленне волі да 2 гадоў прадугледжваецца за «навучанье ці іншую падрыхтоўку асоб для ўдзелу ў масавых беспадрадках альбо фінансаванье такіх дзеяньняў».

Арышт да 6 месяцаў альбо пазбаўленне волі да 2 гадоў замацаванае і ў арт.342 за «навучанье ці іншую падрыхтоўку асоб для ўдзелу ў групавых дзеяньнях, якія груба парушаюць грамадзянскі парадак, а таксама фінансаванье ці іншое матэрыяльнае забесьпячэніе такай дзеянасці». У ін-

тэрвію агенцтву Reuters кіраўнік КДБ назваў міжнародных фундатарапітакі дзеянасці: «Гэта амэрыканскія Нацыянальны фонд у падтрымку демакратыі, Міжнародны рэспубліканскі інстытут, размешчаны ў Польшчы ўсходнеўрапейскіх демократычных цэнтар, фонд імя Сыцяпана Батуры, польска-амэрыканскі інстытут демократыі ў ўсходнім Еўропе».

Чавусаў кажа, што першых крымінальных спраў варты чакаць менавіта па гэтых артыкулах: «Цяпер уся адкукацыйная дзеянасць, у тым ліку і навучанне назіральнікаў за выбарамі, будзе жорстка спыняцца. Калі мы сёньня навучаем назіральнікаў у зарэгістраваным офісе партыйнай арганізацыі — гэта законная дзеянасць. Уладам даводзіца шукаць нейкія прычыны: пажарнікаў выклікаць і г.д. Цяпер гэта будзе крымінальны артыкул! Да таго ж, у Законе пра экстремізм даеца вельмі шыроке тлумачэнне экстремісцкай дзеянасці. Цяпер у палаце прадстаўнікоў ляжыць дакумент, які прадугледжвае да 25 гадоў пазбаўленне волі за такую дзеянасць».

Заклікі да замежных дзяржаў, замежнай ці міжнароднай арганізацыі «зъдзейсніць дзеяньні на шкоду вонкавай бясьпецы Беларусі, яе суворэнітэту і тэрытарыяльной цэласнасці, а таксама распаўсюджванье матэрыялаў, якія зымічаюць такія заклікі», пасягніць за сабой арышт ад 6 месяцаў да 3 гадоў. Распаўсюджванье такіх заклікаў праз СМИ павялічвае кару — пазбаўленне волі ад 2 да 5 гадоў.

«Ноў-хаў беларускага рэжыму» назваў А.Гулак новы артыкул Крымінальнага кодэкса — «Дискредытация Рэспублікі Беларусь». Арыштам да 6 месяцаў альбо пазбаўленнем волі да 2 гадоў будзе карацца «перадача замежнай дзяржаве, замежнай ці міжнароднай арганізацыі заведама хульствівых зъвестак пра палітычнае, эканамічнае, сацыяльнае, ваеннае ці міжнароднае становішча Рэспублікі Беларусь, прававое становішча грамадзян Рэспублікі Беларусь ці яе органаў улады».

На думку А.Гулака, гэты артыкул накіраваны найперш супраць праваабаронцаў: «Значыць, цяпер мы ня зможам падаваць у міжнародныя арганізацыі нашы даклады, калі будуць фальсифікацыі на выбарах, бо гэта будзе называць хлускіўмі зъвесткамі». Яго падтрымлівае Валянцін Стэфановіч: «Улады не признаюць фактаў катаванняў, фактам перасыльд ў Беларусі — значыць, іх нельга будзе перадаваць у камісію ААН, у ПАРЭ, у «Міжнародную амністыйю». Пад гэтымі артыкуламі можа трапіць любы палітык, які заўважыць, што падчас выбараў былі парушэнні». Па гэтым артыкуле могуць праходзіць нават звычайні грамадзяне Беларусі, якія даадуць інтэрвію ці камэнтар замежным мас-мэдіям.

Ю.Чавусаў, аднак, звязрае ўвагу на тое, што згодна зъ сёньняшнімі законадаўствамі усе права-парушэнні, учыненыя па-меџамі Беларусі, перасыльд ўшыті праванаходуўнімі органамі толькі ў тым разе, калі учынік лічыцца злачынствам і ў той краіне, дзе ён зъдзейснены: «Выказванні, зробленыя па-меџамі Беларусі, ня ёсць падставай для крымінальнага перасыльд. Прынамсі, паводле цяперашняга закона-даўства. Іншая реч, што могуць быць унесеныя зъмены ў Крымінальна-працэсualны кодэкс».

Акрамя пералічаных новаўвядзенняў, цяпер прадугледжваецца затрыманне тэрмінам да 10 дзён асоб, якіх падазраюць у тэрарызме ці зъдзейсненні асаблівага злоснага хуліганства.

«Рэжым здымает маску. Большия няма прыцягнення на эканамічных пытаннях, іншых права-парушэнняў на трэба шукаць — ёсць чиста палітычныя артыкулы! Першая мэта — запалохаць, другая — спыніць дзеянасць праваабарончых арганізацый, трэцяя — далейшая інформацыйная ізаляцыя беларускага грамадзтва», — перасыльдае Ю.Чавусаў.

Разгляд законапраекту ў другім чытанні назначаны на 1—2 сінёкі.

Аркадзь Шанскі

Плянамерны вандалізм у Курапатах

Сцэну вандалізму ў Курапатах убачылі 29 лістапада скульптар Але́сь Шатэрнік і гісторык, дасыльдчык сталінскіх рэпрэсій Iгар Кузьняцоў. «Лавачка Клінтан» перакуленая, некалькі крыжкоў паламаныя й паваленныя, вянкі сарваныя. «Шыльда, якую вешалі сёлета на Дзяды, 29 кастрычніка, некуды зьнікла!» — А.Шатэрнік на можа схаваць свайго хваляванья. Скульптар разам з гісторыкам з'явіўся ў міліцыю, але там паразуменія не знайшлі: «А што мы можам зрабіць? Там жа няма адказнага». У Курапатахі нэкропалі ляжаць дзесяткі тысячаў расстрэляных у савецкі час людзей.

Юбілей Ліцэю

Беларускі ліцэй адсвятковаў сваё 15-годзьдзе ў падпольлі.

Святочныя мерапрыемствы адбываліся на працягу трох дзён у прыватным доме ў прыгарадзе Менску. Ліцэісты (**на фота**) хадзілі ў хатніх тапачках. Іхныя бацькі і выкладчыкі наадварот былі падкрэслены строгія — чакаліся высокія госьцы.

Першы дзень уключачу ў сябе ўрачыстую цырымонію, прэс-кафэрэнцыю, навукова-практычныя канферэнцыі вучняў і выкладчыкаў ды сустрэчу з віцэ-сыпікерам Эўрапарлямента Янушам Анышкевічам.

Павітаць ліцэістаў іх выкладчыкаў прыехалі працтаванікі Віленскага гуманітарнага ліцэю, які гасцінна прымалі нашых ліцэистаў. Госьцы з Вільні адзначалі важнасць Коласаўскага ліцэю не толькі для Беларусі, але і для Эўропы. Яго прыклад выразна падкрэслівае значнасць агульначалавечых

Музей гораду Менску ды Сахараўскі інстытут адмовіліся заняць будынак, які належыць Ліцэю. Там атабарыцца суд Цэнтральнага раёну.

вартасцю — права на якансную адукацыю на роднай мове, у прыватнасці.

На прэс-канферэнцыі гаварылася пра гісторыю Ліцэю ад самага пачатку, калі ён быў патрэбны маладой дзяржаве, і пра змаганье за Ліцэй у апошнія гады. Сыцяна аднаго з пакояў дому была завешана граматамі, якія выдатнікі ўстановы атрымалі за посьпехі на рэспубліканскіх алімпіядах, у tym ліку за подпісамі міністра адукацыі і яго намеснікай.

Ні гэта, ні пазытыўныя для Ліцэю вынікі шматлікіх праверак не зашкодзілі Міністэрству адукацыі у 2003 г. закрыць Ліцэй у «мэтах аптымізацыі навучальна-грацеску». У законным памяшканні Ліцэю ў туткім часе размысляцца суд Цэнтральнага раёну. Музей гораду Менску ды Сахараўскі інстытут адмовіліся заняць будынак.

Дырэкцыя ліцэю адзначыла праблемы з памяшканнямі для заняткаў па хіміі і фізыцы.

Затое ў навучэнцаў ёсьць выдатна абсталяваны кампьютарны кабінет, дзе яны выдаюць сваю газету «Трыпутнік». «Мы не здамося і не складзём рукі, пакуль у нас будуць вучні» — такім быў адказ пра будучыя наборы вучняў. Выпускнік Ліцэю Максім Русець і прэзыдэнтка вучнёўскага самакіравання Алена Сіўцова паабязпалі і надалей прыходзіць да свайго будынку. «Няхай адбудоўваюць, tym прыямней

Юры Дзядзінскі

нам будзе туды вярнуцца!»

Канферэнцыя навучэнцаў выявіла сур'ёзныя закранутыя тэмаў. Вось пералік некаторых называю: «Сучасны стан і перспектывы беларускага экспарту ў краіны Эўразіі», «Калійныя солі Беларусі і съвету», «Невядомая вайна 1654—1667 г.» ды інші.

Завяршэннем першага святочнага дня стаў візит віцэ-сыпікера Януша Анышкевіча. У Менску ён наведаўся на VIII Форум «Эўрапейскае суседства Нямеччыны і Беларусі: замежная палітыка, эканоміка і грамадства», але знайшоў час, каб павітаць ліцэю

стаў і іх выкладчыкаў са съятам. «Я дзякую вучням, іх настаўнікам і бацькам за іх мужнасць. Мы рады быті прымымі вас у Польшчы і, калі будзе патрэбна, заўсёды чаляем. Але лепей бы такой патрэбы не было».

У наступным годзе адбудзеца першы выпуск ліцэістаў, якія прыйдзі ўжо ў неафіцыйныя Ліцэй. Два гады дзеці вучыліся па кватэрах, хавалі ад знаёмых сапраўднае месца вучобы, каб не зашкодзіць бацькам. Але гэта для іх не перашкода. А таму — «Мы быті, ёсьць і будзем!».

Сямён Печанко

Рэдактар «HB» Іосіф Сярэдзіч.

«Народная воля» заклікала чытачоў падаваць у суд

У нумары «НВ» за сераду надрукаваны ўзор пазову, зъ якім, папярэдне запоўніўши, чытачы газеты могуць звязацца ў суд. Такім чынам калектыв газеты працягвае змаганье за права выдавацца і дносіць сваё выданье да чытачоў. У адпаведнасці з

законам аб абароне правоў спажыўцу па пазоўных заявах такій катэгорыі пазоўнікам ня трэба плаціць дзяржароштруну.

Пазоўная заява падаецца ў суд па месцы жыхарства ў двух экзэмплярах (копія — для адказчыка), таксама яе можна ўручыць на прыё-

ме дзяжурнаму судзьдзю альбо накіраваць па пошце заказным пісъмом.

Па гэтых заявах можна звязацца з просьбай на контрагенту, каб у інтарэсах пазоўніка ў справе ўдзельнічаў прокурор, альбо звязацца па юрыдычнай дапамогу ў рэгіянальных аўдонаўніх абаронах правоў спажыўцу.

Першым з такім пазовам звязаўніўся юрыст Гары Паганяйла.

СП

КАМЭНТАР РЭДАКЦЫІ

Зьбіцьцё дзеячаў інтэлігенцыі стала ў апошнія гады звычайнай справай: пацярпелі прафэсар Мальдзіс, акадэмік Гарэцкі Й. Бабосаў, рэжысёры Хашчавацкі Й. Мазынскі, мовазнаўца Цыхун. У грамадстве пануе культ сілы, а не закону. У выніку Беларусь выйшла на трэцяе месца ў съвеце па колькасці зняволеных на душу насельніцтва.

Мікола Бугай

Зьбіты Рычард Смольскі

Позна ўвечары 26 кастрычніка ва ўласным падэздзе быў моцна зьбіты Рычард Смольскі — рэктар Беларускай акадэміі мастацтваў. Як сведчыць яго дачка Хрысыціна, ён атрымаў сур'ёзныя пашкоджанні галавы і цяпер ляжыць у ад-

скага РУУС Віктар Жукаў.

Доктар мастацтвазнаўства Рычард Смольскі кіруе Акадэміяй з 1997 г., звязаўшыся з старшинам Саюзу тэатральных крытыкаў. Некаторы час узначальваў рэспубліканскую экспэртную камісію па прадухіленні прапаганды парнаграфіі, гвалту і жорсткасці.

Сяргей Будкін

На лініі трайбусы-забойцы

За апошні час у Менску зарэгістраваны два выпадкі электратраўматызму ў трайбусах. Першы скончыўся трагічна — ад атрыманых пашкоджанняў першакурсніца пэдунівэрситету імя М. Танка памерла на месцы. У другім выпадку ахвяру пашкоджанай у трайбусе ізалянцы выратаваў іншы пасажыр. Студэнт пятага курсу БНТУ атрымаў электраапекі рук.

На фактах здарэнняў праводзіцца праверка. Трайбус, пры пасадцы ў які загінула студэнтка, стаіць у депо №4, да якога належыць, другі ж працягвае вазіць пасажыраў. Прычым кіроўца трайбуса, які быў съведком апошняга здарэння, на выйшоў папікавацца лёсам пачярпелага, а прадоўжыў рух па маршруце.

Некаторыя пасажыры і раней заўважалі, што трайбусы час ад часу «б'юцца» то-кам» пры пасадцы і высадцы. Уся справа тут ва ўтчечках электрычнасці на металёвым корпусе, якія могуць здраціцца пры парушэнні ізаляцыі ці прарабохах у tym ці іншым месцы. Проста едучы ў трайбусе, вы гэтага ніяк не адчуце — удар токам магчымы толькі пры адначасовым контакце з металічнымі дэталямі трайбуса і зямлём. Узімку становішча пагаршаецца вільготнасцю і асаблівасцю соль, якой дарожныя службы пасыпаюць дарогі, — яна павялічвае токаправоднасць і, трапляючы ў вузлы трайбуса, павышае імавернасць утечак. Спэцыялісты на раптъ пасажырам у мокрым абутку дакранацца голымі ру-

камі, стоячы на зямлі, да металічных канструкцый трайбусаў. Больш бяспечна ў гэтым пляне беларускія машины новых мадэляў, якія выпускаюцца з сярэдзіны 1990-х гадоў: у іх частка высакавольтнага электраабсталявання размешчана на даху, а не пад падлогай. Да таго ж яны не таіць амартызаваныя.

Паведамлены пра ўдary токам у трайбусах зредку прыходзяць і з абласных цэнтраў, аднак здарэнніе з летальным вынікам зарэгістравана ўпершыню: адграў ролю фатальнага зъбег акаличнасці.

Сямён Печанко

Спэцыялісты на раптъ пасажырам у мокрым абутку дакранацца голымі рукамі, стоячы на зямлі, да металічных канструкцый трайбусаў.

«КОМСОМОЛЬСКАЯ ГРАДАВЕЛЛУСЬ»

Страчанае пачуцьцё рэальнасьці

Прагнозы эўрапейскіх экспертаў пра тэрміны краху беларускай эканомікі ўпарты не жадаюць спрадуктаца. Піша Зыміцер Дрыгайла.

Канфэрэнцыя «Эканоміка Беларусі: бягучая сітуацыя, асноўныя проблемы і перспэктывы развіцця», што адбылася ў Менску ў аўтарак пад эгідай Інстытуту прыватызацыі й мэнеджменту, сталася знакавай: троі міжнародныя эканамічныя інстытуты ў адзін голас засьеведылі тое, што фаза «ўзнуўленчага росту эканомікі», што наўзіралася ў Беларусі апошнія 10 гадоў, хутка скончыцца. І што цяпер — ці не апошні тэрмін, калі можна тэрмінова распачаць структурныя реформы ў эканоміцы без адчуvalных вынікаў для сацыяльнага фонду. Але ўсе троі эксперты маюць мала спадзяванняў, што «акно магчымасці» будзе адчыненае.

Развітая краіна зъ пераходнай эканомікай

Эўрапейскі банк рэканструкцый і развіцця презентаваў справа заходу пра беларускую эканамічную трансфармацию 2005 г. Элізабета Фальчец, вядучы эканаміст эканамічнага дэпартамента ЭБРР, начала з паходы: «Беларусь набліжаеца да развітых краін зъ пераходнай эканомікай». Беларусь, съцвярджае ЭБРР, захоўвае высокія тэмпы росту ВУП і панікае інфляцыю, крыху паляпшае бізнес-асяродзьдзе, але захоўваеца занепакое-

насьць празмерным дзяржаўным рэгуляваннем і ўмпашніем. Пры гэтым прагрэс у прыватызацыі і структурных реформах нязначны.

Дзяржаўная статыстыка гаворыць пра высокі рост ВУП сёлета — 8% (у мінулым — 11%), што вышэй, чым нават у Азіі (у сярэднім па краінах СНД — 6,2%). У гэтым годзе істотна паменшилася інфляцыя — да 10,5% гадавых (летасло было 18,1%, у 2003 годзе — 28,4%). І ўпершыню з 1992 году інфляцыя ў Беларусі будзе меншай, чым ва Украіне (там чакаеца 14%) і нават у Расеі (13%). Аднак пры гэтым слабымі месцамі застаюцца залежнасць ад Расеі як асноўнага рынку й пастаўшчыка таннай энергіі, уразливасць фінансавага сектару. І, натуральна, супольная адсутнасць прамых замежных інвестыцый. Дарэчы, трачну простых замежных інвестыцый ва

Паразытычная эксплюатацыя бізнесу чыноўніцтвам і праваахоўнымі органамі — галоўная бар'еры для развіцця эканомікі.

Усёй СНД сёлета склаў продаж украінскай «Крыварожсталі».

Прапановы ЭБРР: актыўизаць рэструктурызацыю прадпрыемстваў і ліквідаць бюджетны абмежаванын, каб павысіць канкурэнтаздольнасць прадпрыемстваў і дывэрсыфікаць экспартныя рынкі; судовага, кантролю СМІ й грамадзянскай супольнасці.

для ўнутраных і замежных інвестараў; скараць квазіфіскальныя аперацыі й працягнуць адказную манэтарную палітыку.

Слабая дзяржава

Старшыня рады фонду Цэнтра сацыяльна-еканамічных даследаванняў (CASE) прафэсар Марат Дамброўскі звязаўніць на некаторыя відавочныя хібы, што могуць выступіць бар'ерамі для далейшага ўстойлівага росту:

— павышэнне Расея ў цен на нафту й газ для Беларусі;

— дрэны прадпрымальніцкі інвестыцыйны клімат;

— слабая, недэмакратычная дзяржава;

— неінтэграванасць ў сусветную ўрэспубліку эканоміку (то бок праблемы з уступленнем у СГА і наўнайнасць квотаў Эўразія);

— празмерная залежнасць ад каньюнктуры на асобных таварных рынках (у першую чаргу — рынку ўглезнення, прадуктаў нафтавіні, металапракату).

Асабліва цікава тут глядзіцца выснова пра слабую дзяржаву. Адказныя супрацоўнікі МЗС, што прысутнічалі на канфэрэнцыі, не пагадзіліся з дакладчыкам. Дамброўскі тлумачыць: адсутнасць палітычных свабод вядзе да адсутнасці эканамічных, бо адсутнічае систэма стрымак і процівага грамадзкага кантролю (парламэнтска, судовага, кантролю СМІ й грамадзянскай супольнасці).

Асобна прафэсар прыпыніўся на чынніках, што ўпільвяць на дрэны прадпрымальніцкі клімат:

— бар'еры для ўваходжання на рынак, рэгістрацыі й ліцензійныя рэжымы, систэма дазволаў,

— галіновыя рэгуляцыі (будаўнікі, санстанцыі, пажарнікі, працоўныя, тэхнічныя, якасныя стандарты й г.д.);

— шматлікія інспекцыі й праверкі, систэма «самафінансавання» інспекцыйных органаў;

— падатковая систэма й падатковая адміністрацыя, незбалансаванасць правовых падаткаў і падатковых органаў;

— мытная систэма й мытнае адміністрацые;

— нестабільнасць і непразрысціца правовых систэм, неадпаведнасць правовых нормаў міжнародным стандартам;

— дрэни выкананыне законаў выкананічай і судовай уладай (палітычная залежнасць, карумпаванасць і непрафесіяналізм шматлікіх прававых якіх суддзізяў, неефектыўнае выкананыне судовых рашэнняў);

— адсутнасць эфектыўнай абарони правой уласнасці, дзе дзяржава з'яўляецца галоўным парушальнікам;

— недараўзвітасць фінансавага сектару й фінансавых паслуг;

— недараўзвітасць і манапалізаванасць інфраструктуры.

Сыпіс, як бачым, вялікі. Дарэчы, па індыксе эканамічнай свабоды, што склалі спэцыялісты CASE, Беларусь займае 143 месца ў сусвете (для парадунання: Эстонія — 4, Літва — 23, Латвія — 28, Чехія — 33, Польшча — 41, Украіна — 88, Расея — 124).

Страчанае пачуцьцё рэальнасьці

«Міжнародная эканамічная супольнасць у апошнія два гады канчаткова страціла пачуцьцё рэальнасьці ў дачыненні да Беларусі». Так распачаў сваё выступленье

кіраўнік прадстаўніцтва Сусветнага банку ў Беларусі Вадзім Варонін. Прагнозы эўрапейскіх экспертаў пра тэрміны краху беларускай эканомікі ўпарты не жадаюць спрадуктаца.

Ін называў сёньняшнюю эканамічную ситуацыю ў краіне як «акно магчымасці» для павышэння канкурэнтаздольнасці беларускай эканомікі й забесьпячэння ўстойлівых тэмпаў эканамічнага росту, як «пункт разглінавання».

«Па-вашаму гэта называецца «мець або ня мець», — сказаў ён. З 1996 году эканоміка Беларусі дэмантруе няўхільны рост. Адбылося скарачэнне беднасці з 38,5% да 17,8% (у два разы), то бок з-за рысы беднасці было выведзена калі двух мільёнаў чалавек. Але «стратэгія росту набліжаеца да мякіх магчымасцяў», — кажа Варонін. Ёсьць вялікая рызыка таго, што сітуацыя будзе пагарашца.

У беларускай эканомікі хранічна слабы фінансавы і інвестыцыйны рынак, не адкрываюцца новыя вытворчасці, дывэрсыфікацыя экспарту із павольнымі тэмпамі, замарожана прыватызацыя як такая. Да таго ж мае месца канцэнтрацыя 57% усяго беларускага экспарту паміж 20 асноўнымі дзяржаваў і прадпрыемствамі-экспартэрамі. Галоўныя рэкамэндациі для беларускай эканомікі, калі казаць агульна, — перайсці да структурных реформаў, а менавіта: скараціць дзяржавную падтрымку прадпрыемстваў, лібералізаць гандаль, паскорыць практэс банкруцтва неканкурэнтаздольных прадпрыемстваў, стымуляваць рост вытворчасці праз зынжэннернае падатковай нагрузкі, лібералізаць аплату працы й цэнры, паслабіць адміністрацыйны контроль, палепшиць грамадзка-палітычны імідж краіны. То бок зрабіць ўсё тое, што сёньняшняя беларуская дзяржава зрабіць мэнтальна ня ў стане. А перед выбарамі — тым больш.

СЪЦІСЛА

«Газпром» узьнімае цэны

Намеснік старшыні «Газпрому» Аляксандар Разанай на Міжнародным газавым форуме абвясціў, што з наступнага году контрактескага газу для

краінаў Балты складзе 80—95 доляраў за тыс. м³, для Грузіі — 125 доляраў, для Малдовы — 150 доляраў. Ён таксама выказаўся за павышэнне кошту для Украіны. Цяпер яна атрымлівае расейскі газ па 50 доляраў за тыс. м³. Для Беларусі пана яшчэ выгаднейшая: 46,68 доляраў за тысячу кубоў.

ЗД

Цукровая акенца для Беларусі

З 10 лютага наступнага году беларускі пукар-пясок можна будзе ўвезіць у Расею толькі праз адзін пункт — Трайкураўскі мытны пост Маскоўскай заходній мытні. Гэта загад Мінэканомразвіцця Расея, якое сумнеўца, што ўвесці пукар, які ўвозіцца з Беларусі, беларускі.

Забарона на продаж таннага алькаголю ў «начніках»

Начнія крамы ў сталіцы зачыненыя на будзень. Аднак патрабаваныні да працы іх будуць жорсткімі: асобы будынак, забарона продажу таннага алькаголю, наяўнасць камэраў відэаназірання.

Адмысловае «Каляднае» піва

Піў завод «Аліварыя» ў сінені будзе выпускаваць піва

на 1 сіненія:

1 амэрыканскі далар — 2150,00 рублёў
1 ёура — 2532,38 рубля
1 швайцарскі франк — 1635,17
1 брытанскі фунт — 2703,48
1 латвійскі лат — 3638,52
1 літоўскі літ — 733,43
1 польскі злоты — 648,22
1 расейскі рубель — 74,71
1 украінская гривна — 426,59

Паводле Нацбанку

Хто збанкрутуваў мотавэлязавод?

На прадпрыемстве ўведзеная «залатая акцыя», дзяржава заблякала прыход на завод японскага інвестора з канцэрну «Каджыва». Цяпер праблемнаму прадпрыемству працануюць «пакласці акцыі на стол».

Менскі матацыклетны і вэлясіпедны завод працуе з 1945, з 1999 пераўтвораны ў ААТ. Асноўныя рынкі — Расея, Украіна, Таджыкістан, Кыргызстан, Аўганістан, Нігерія.

Справы прадпрыемства сталі швах, калі ў 2003 годзе Віетнам, куды, згодна з міждзяржавнымі дамовамі, дасягнутымі падчас візіту А.Лукашэнкі, мусіла экспартавацца прадукцыя ААТ, увёў 40-адсоткава мыта на прадукцыю беларускага завода. Да таго ж узманилася канкурэнцыя з боку кітайскіх вытворцаў. З 2003 г. прадпрыемства працуе са стратамі. Развава посыпехі — гэта, 500 роваў у «Мотавэля» набыла менская міліцыя для вулічных патруляў — не ратуюць справы.

«БДГ. Деловая газета» піша, што ў

2003 годзе кантрольны пакет акцыяў прадпрыемства працаноўваў набыць японскі канцэрн «Каджыва». Але ў выніку перамовы прадстаўніцтваў беларускай дзяржавы й наглядальнай рады прадпрыемстваў ўгода не адбылася. Не жадаючы пускаць на завод замежнага інвестара, дзяржава абраціла выдзеліць сродкі прадпрыемству на тэхнічнае пераўбрасенне. Дзяржава паабяцала і набыць 2,5 тысячы матацыклаў для прыроў ударнікам бітвы за ўраджай-2004, але свайго слова не стрымала.

Каб уратаваць прадпрыемства, акцыянэры ААТ 18 лістапада 2004 г., год таму, далі згоду на рэструктурызацыю запазычанасці ААТ перад дзяржавай у памеры 11 мільярдаў рублёў шляхам выпуску й перадачы дзяржаве дадатковай эмісіі акцыяў, у выніку чаго доля дзяржавы ў ААТ мусіла б скласці 97% (цяпер жа дзяржаве не належыць ніводнай акцыі, бо ўсе яны былі набытыя працоўнымі прадпрыемстваў ў 1999 г.).

Тады ж пазбыўся пасады Анатоль Язевінскі — гендэрэктар прадпрыемства (і, як ні дзіўна, пайшоў на падвышэнне, у Міністэрства прамыслов-

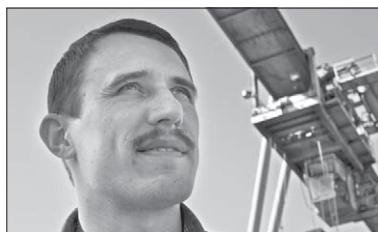
асці). У плянах было, што дзяржавы пакет акцыяў ААТ будзе знаходзіцца ў аперацыйным кіраванні Міністэрства прамысловасці. Да таго ж дзяржава павінна была даць заводу крэдыт на завяршэнне тэхнічнага пераўбрасення ў памеры 20 мільярдаў рублёў.

Аднак за гэтае выступленіе на сходзе акцыянэраў у жніўні 2005 году прагласавалі толькі 50% акцыянэраў замест патрэбных па статуте 75%. І — «пытацца завіслі». А Менгарыканкам тымчасам уводзіцца прадпрыемстве «залатую акцы

хроніка

ЛІСТЫ ЗЪ ЛЕСУ

Голос народу супраць рэжыму: гарачая дзясятка

ПАВАЛ СЕВЯРЫНЕЦ

Калі працоўны люд у Алёшчы зьбіраеца ў бытоўку пагрэцца ці ў абедзенны перапынак, калі апошнія вясковыя навіны абсмактана да астатніх костачкі, а дзяжурны анекдот ужо не выклікае ўсъмешак, запаноўвае шматзначная ціпа. Тады хто-небудзь з рабочых авабязкава запаліць цыгарэціну, агледзіць прысутных і рапчука кракне:

— Ну, Паша, давай пра палітыку.

Пра яе тут гавораць ахвотна. Слухаюць уважліва, аднак любое съцверджанье патрабуюць падмацаваць фактамі. Жывая гутарка — не палітынфармацыя: народ хоча, каб яго пераканалі, а не «загрузілі».

Шмат чаго люд ня ведае, але ў нежаданыні ведаець іх не абвінаваці.

Аднак залатое правіла агітацыі спрацоўвае і тут: паведамленыне ўспрымаеца настолькі эфектыўна, наколькі яно пацвярджае існыя меркаваныні. Напрыклад, сярод некалькіх тузишаў тэм вакол кандыдатуры «ўсенароднаабранага», якія абмяркоўваліся падчас гутараў, гітамі тутзішае масаваса съядомасці можна лічыць ня больш за дзясятак:

1. «Хопіць. За 12 гадоў можна было памяняць усё да лепшага, а яно ўсё горшы ды горш... Куды яшчэ пяць гадоў!»

2. «БТ і АНТ хлусіць. Кажуць, усё добра. А мы што, ня бачым, як насамреч?»

3. «Чыноўнікі твораць, што хочуць. Крадуць, выціраюць аб цябе ногі, зьдзекуюцца, дзяцей сваіх забяспечваюць. Ну пасадзі ён аднаго, ну хай дзесяць — дык іх жа тысячи! Мафія. А хто ёй кіруе?»

4. «Усе прэзыдэнты як прэзыдэнты, вунь паказваюць, з жонкамі, а гэты адзін як воўко». (Забойна гучыць абурэнніе «жанок»: «Сыноў вунь ходзь з сабою бяро, а іхнюю маці ў вёсцы кінуў».)

5. «Сын старэйшины зь ім ездзіць. Відаць, пераемніка рыхтуе».

6. «З усімі ў замежжы перасварыўся. У Эўропе ўжо не пускаюць. З суседзямі трэба ў міры жыць».

7. «250 даляраў заробак. Ты чуў?! У каго ў нашых такія заробкі?».

8. «Гарэлка таньнейшая за закуску. Нават за камуністамі было наадварот. Спойваюць!»

9. «Панаставараў сабе міліцыі, войска, КДБ, спэцслужбаў. Усё, каб утрымаць уладу. Чулі, колькі ён ім плаціць?»

10. Нарэшце, мясцовыя праблемы — пачынаючы ад разваленага калгасу ды зношанага савецкага аbstаляваньня на вытворчасці і канчаючы кепскімі дарогамі, адсутнасцю водаправоду й «ніякім» сельсаветам, — звязаныя з агульнай палітыкай дзяржавы й хлусній афіцыйных СМИ, ператвараюцца ў зброю ці на самую эфектыўную. Аналізует маласіценскі палітычны гіт-парад — і пераконваецца, што добрая яго палова ў масавых кампаніях дэмакратамі не выкарыстоўваецца. Зы іншага боку, шэраг казырных апазыцыйных «мэсыджаў» праста не ўспрымаюцца тут:

1. На размовы пра рынак, прыватизацыю, рэформы Эўразыя — народ практычна не реагуе.

2. Лёзунг «Незалежнасць!» выклікае зьдзіўленыне: мы і так незалежныя далей няма куды.

3. Што цікава, людзі не перакананыя, што напышы суседзі жывуць лепей.

4. Пра зынкіх палітыкаў ці перайменаваныні праспектаў проста ня ведаюць.

І галоўнае: нягледзячы на ўсё разуменіе становішча і пратэстныя настроі, людзі лічачы, што «нічога ня зменіцца».

Пераканаць іх у адваротным можа толькі адно. Наша перамога ў 2006-м, у якой яны паўдзельнічаюць.

«Малое Сітна

Активісты «Моладзі БНФ» зладзілі 27 лістапада, у День Слуцкага збройнага чыну, аўтобусную вандроўку на Случчыну. Экскурсію па месцах баявой славы случчакоў вёў гісторык Уладзімер Ляхоўскі. Ля памятнага крыжа ў Семежаве маладзёны ўсклалі бел-чырвона-белыя букеты і зладзілі агнявое шоў з паходнямі.

СЪЦІСЛА

Руку вывіхнулі за «Народную волю»

Активісты «Моладзі БНФ» Алеся Каліту 22 лістапада затрымалі ў Менску пры раздачы газеты «Народная воля». Пры затрыманні хлопцу вывіхнулі руку. На хлопца склалі пратакол за «дробнае хуліганства».

Звольненая пратэстантка

Афіцыйную адмову ў перарэгістрацыі атрымала царква «Новая жыццё» ад адміністрацыі Маскоўскага раёну Менску 24 лістапада. Афіцыйныя прычыны: няма подпісаў усіх чальцоў царквы, няма арыгіналу тэхнічнага паштарту будынку й інш.

З супрацоўніцай БРТЛ Людмілай Якімовіч, якая выдала царкве «Новая жыццё» тэхнічны паштарт на будынак, 28 лістапада скасавалі контракт паслы таго, як стала вядома, што яна наведвае гатую царкву. Напярэдадні скасавання контракт быў падоўжаны.

Суд Парызанскае раёну Менску 24 лістапада вынес папярэджаныне пастару рэфармацкай баптысцкай царкви «Запавет Хрыста» Георгію Вяйзускаму за «неканонічнае ўзносінне».

Пагром прэсы працягваецца

Недзяржакаўскі «Газеты для Вас» як будзе ў падпісны каталогу на 2006 год. Пра эта рэдакцыя дадавалася 23 лістапада ад супрацоўніка івацэвіцкага раённага вузла паштовай сувязі, якія спасыяліся на распараджэнні «зьеверху».

Глыбоцкая пошта з 1 сінняння скасавала дамову на распаўсюджаньне з недзяржакаўскай газетай «Вольнае Глыбокае». Падпіска на газету на 2006 год скасаваная.

Сканфіскаваны цех у Клецку

Гаспадарчы суд Менскай вобласці 24 лістапада адхіліў скагу актыўіста АГП прадпрымальніка Сяргея Панамарова на раэнненне клецкіх уладаў канфіскаваць вытворчое памяшканье — дрэваапрацоўчы цех.

Цыганы супраць АНТ

Праваабаронца Мікалая Калінін 17 лістапада падрыхтаваў звярот да кіраўніка Камітту па спраўах рэлігіі і нацыянальнасці, старшыні камісіі па правах чалавека палаты прадстаўнікоў: ён патрабуе прыцягнучы да адказнасці аўтара фільму «Табар сыходзіці з зону». Дэлюхсэртыны фільм, паказаны ў лістападзе 2005 года АНТ, на думку праваабаронцы, у негатыўным сяявіле паказвае цыганоў, наўмысна вылучаючы іх з насельніцтва Беларусі.

БНФ не дae спакою

Учні на 18 лістапада ўваходныя дэзверы ў сядзібу БНФ былі апаганены святынкай і надпісам «Слав. Союз».

БХК змагаецца ў судзе

Вышэйшы гаспадарчы суд 25 лістапада правёў папярэджане пасяджэнне на скарзе ГА «Беларускі Хэльсінскі камітэт» на Кіраўніцтва спраў прэзыдэнта: БХК абскарджае адмову рэгістрацыі бязвыплатнай замежнай дапамогі ў 1000 далираў, пералічаную з Міжнароднай Хэльсінскай федэрациі. Грошы неабходны БХК для аплаты арэнды офісу, аплаты тэлефону і канцылярскіх выдаткаў.

Польскія справы

Анжаліку Борыс 22 лістапада выклікалі на допыт пяцьдзесят пяты раз.

23 лістапада беларускі памежнікі на выпушыслі ў Польшу актыўістак Саюзу паліцак Беларусі Інэсі Тодрык і Анжаліку Арэхві. І. Тодрык 25 лістапада выклікалі на допыт: усе цікавіліся зынкіннем з гарадзенскага Дому польскага штандара і пячаткі арганізацыі. Яны звінілі ў жніўні пасыль штурму амочнікамі.

Галоўнага рэдактара часопісу «Magazyn Polski»

Андрэя Пачобута выклікалі на допыт у Шчучын 23 лістапада: прайшла яго вначная стаўка з дыркатарам Дому польскага ў Шчучыні Віктарам Богданам, які вінаваціць актыўістку СПБ у заплохованні.

Магілёўскі суд

Активісты незарэгістраванай арганізацыі «Зубр» Андрэя Паладу, затрыманага 16 лістапада, асудзілі за «дробнае хуліганства» 23 лістапада на адну базовую велічыню. На судзе адзін са сведкаў — міліцыянтар — заявіў, што атрымаў «арыентароўку» з загадам затрымаліць аўтамабіль Паладу.

Мілікевіч у Бабруйску

Намеснік старшыні Бабруйскага гарвыканкаму па ідэалігіі Міхаіл Кавалевіч забараніў мясцовым газетам «Коммерческі кур'ер» і «Вечерні Бобруйск» прымаць рэкламныя аўвесткі ад прыездзе ў горад 24 лістапада Алеся Мілікевіча.

Перасльед у Светлагорску

Пасыль Дня салідарнасці ў Светлагорску адбылася нараада кіраўнікаў навучальных установ, на якіх прысутнічалі супрацоўнікі КДБ. Пасыль яе дыркатары мясцовага тэхнікуму і СІЦ №4, 9, 10 выклікалі «на размову» старшынскай сіліцы.

Стан палітвязняў

23 лістапада сын палітвязня Валер'я Леванеўскага Ўладзімер паведаміў, што бацьку адмовілі ў спаткнанні з свякамі. Леванеўскі працягвае галадоўку. Зі лістом у яго падтрымку 25 лістапада выступілі расейскія рок-музыкі Андрэй Макарэвіч, Барыс Грабеншчыкіў, Сяргей Чыгракоў (вядомы як «Чыж»), кіраўнік гурту «Тэкіла-джаз» Яўген Фёдароў, якія падтрымалі акцыю «Міжнароднай амністі».

Вярхоўны суд 24 лістапада звяжоў дадатковы час на вывучэнне справы Сяргея Скрабца — да 3 студзеня 2006 года. 28 лістапада Скрабец спыніў галадоўку, якую вёў з 1 лістапада: адміністрацыя мескага ізялятару перавяла яго са звычайнай камэрэй ў ту, дзе ўмовы блізкія да шпітальных.

У гарадзенскай турме 28 лістапада кансыльюм дактораў агледзеў Мікалая Аўтуховіча: ягоны стан прызнаны вельмі сур'ёзным. Галадоўнік адмовіўся пласціцца пад кропельніцу.

Затрымалі Афнагеля

«Зуброўца» Яўгена Афнагеля затрымалі 23 лістапада разам з кіраўнікам аўтамабіля, у якім ён ехал. У аддзяленні, дзе яго трывалі дзіве гадзіны, у яго канфіскавалі налепкі да Дня салідарнасці, а потым апушыслі, не складаючы пратаколу.

Затрыманы ў Салігорску

Непўнагалетніх актыўістуў незарэгістраванага

«Маладога фронту» Зымітра Бараноўскага, Івана Шылу, Ягора Астапеню затрымалі ў Салігорску 23 лістапада, калі яны сустрэліся на вуліцы з актыўістамі КХП-БНФ Алегам Борыным. У аддзяленні міліцыі растлумачылі, што хлопцы затрымалі, бо яны стаялі з «бэзенфайчамі, які можа навучыць кепскаму: расыціць съені ў кляпіці на леплекі». У хлопцаў сканфіскавалі балёнчыкі з фарбай.

Пракуратура правярае газэту

Пракуратура Барысава 21 лістапада атрымала распрадажніне ад абласной пракуратуры даць прававу ацэнку некалькім артыкулам на палітычную тэматику ў недзяржакай газэце «Борисовікі новыні». Адпаведнае даручніне ўбліснуло пракуратуру прыйшло з Пракуратуры Беларусі.

У Ашмянах

24 лістапада міліцыянты ў Ашмянах затрымалі аўтамабіль з актыўістамі штабу Аляксандра Мілінкевіча Сяргеем Мальчыкам, Віктаром Сазонавым, Анатолем Хацком за «пашрушэнне памеж

Паразытызм па-магілёўску

Абвесткі з агромністай лічбай 26 у чорным коле зявіліся ў Магілёве пры канцы тыдня.

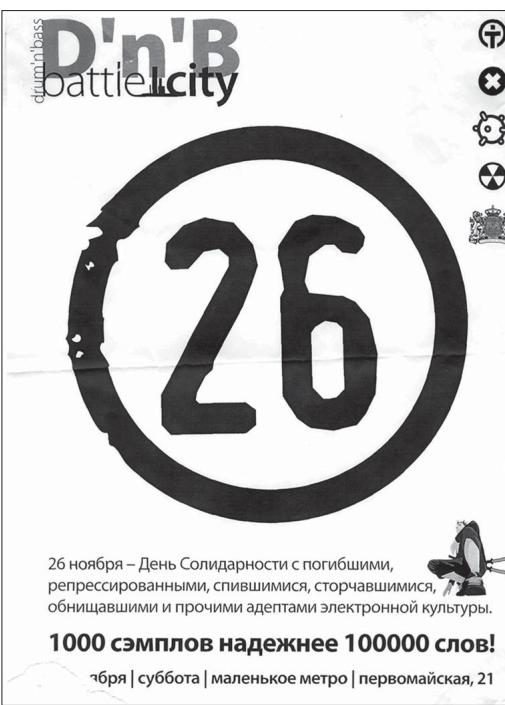
Неабазнанаму люду здалёк здаеща намёк на новы варыянт Дня салідарнасці, што цяпер адзначаецца ў памічь зынікльх вядомых людзей Беларусі. Месяц таму горад трывожна гудзеў: што такое «шаснаццаць»? Практычна кожная вуліца была размаляваная гэтай лічбай. 16 не замавалі, не зьдзіралі, да сёньня лічба застаецца на дамах.

26 паявілася як працяг таемнай магіі лічбай — такі самы дызайн, толькі дадалося трохі тэксту. Людзі, якія выкарыстоўвалі брэнд-лічбу апазыцыйнай акцыі, яўна абапіраліся на той розглагалас, які мела акцыя салідарнасці. Тэкст на аўтавіце пачынаецца са слоў пра Дзень салідарнасці, толькі зыніклья ахвяры заменены на забітых і рэпрэсаваных, да якіх дадаюцца «співшіся,

сторчавішні» кіслотнікі. Аказваеца, што рэкламуеца канцэрт электроннай музыкі, на які запрашаеца паспаліты люд. Яго праводзіць мясцовы клуб «Мэтро» — сэгмент буйной камэрцыйнай структуры, што аб'ядноўвае два начныя клубы, некалькі крамаў і рэкламную газету.

Фанаберзі і беспрынцыпавасць — у нейкім сэнсе адметныя рысы той рэкламнай палітыкі, якую праводзіць гэтая міні-імпрыя. Начны клуб «Мэтро» месцыцца ў адным з будынкаў на старожытнай вуліцы Малой Садовай — цяпер Ленінская — у доме, які вылучае скульптурная кампазіцыя з двух атлянтаў, што падпіраюць балькон. Не зважаючы на гарадзкое начальніцтва, побач з атлянтаў клуб змантажаваў металічныя каркасы двух агромністых фантастычных насякомых, якія падпіраюць шыльду на ўваходзе.

Аляксей Бацюкоў,
Магілёў

Смачная наліванка ў Дышлядах! «Наліванкаю» на Койданаўшчыне завуць кілбасу-крывянку.

Займеў горад галерэю мастацтваў

Мастакі марылі пра яе не адзін год. Нарэшце аблыванкам даў дазвол на пераабсталіванье пад галерэю мастацтваў будынку былога дзіцячага садка, што паблізу Дому саветаў. У найбліжэйшы час гэтая экспазіцыя будзе дапоўнена творамі Уладзімера Басалыгі, Уладзімера Садзіна і У.Хадаровіча.

Міхась Тычына, Слуцак

Шчодрыя італьянцы

З усіх гарадоў-пабрацімаў найбольшую карысць Ворша мае ад італьянскага гораду Бандона. Хоць насельніцтва там у восем разоў меншэ, чым у горадзе на Дняпро, у Італіі

адпачылі сотні дзяцей-сірот з Аршанскай ды Андрэўшчынскай школ-інтэрнатаў. 12 дзетак займелі там другіх бацькоў. Італьянцы, якія апякуюцца аршанскімі дзецімі, працягваюць сачыць за іхнім лёсам і пасыля паўналецця. Так, адзін бандэнавец купіў дзячучыне, якая на раз адпачывала ў ягонай сям'і, кватэрну на 18-годзідзе. Дзяржава на падобныя падарункі гаротнікам, на жаль, ня здатнай.

Казападобныя каровы

Відаць, кіраўнікі аршанскіх сельскагаспадарчых прадпрыемстваў, у адрозненіні ад калег з суседняга Шкловскага раёну, прыпіскамі не займаюцца. Пра

што съведчаць даныя аб мізэрных надоях малака, якія друкуюцца ў мясцовай газэце. Неплатлікімі гаспадаркамі, дзе надвойваюць ад каровы звыш 10 літраў малака, зьяўляюцца Аршанская птушкафабрыка ды прадпрыемства «Штоцт» (былы калгас імя Чапаева, узяты на 50 гадоў у аренду нямецкай фірмай). А ў гаспадарцы «Смаліяны» ад каровы атрымалі ўсяго 2,5 літра малака. А традыцыйная зімовая бяскорміца яшчэ наперадзе.

Яўген Жарнасек, Ворша

Выставка Кацусі Харащэвіча ў Вялейцы

24 лістапада у Вялейскім краязнаўчым музее адкрылася выставка работ найстарэйшага мастака суполкі «Пагоня»

Кастуся Харащэвіча. Вылучаюцца партрэты славутых сыноў Бацькаўшчыны. Гэта найперш калектыўны партрэт «грамадоўцаў» на чале з Тарашкевічам, партрэт дырэктара маладачанскае гандлёвае школы (дзе падчас Другой сусветнай вучыўся сам Харащэвіч) Барыса Кіта, партрэты сяброў і паплечнікаў аўтара — гісторыка Міколы Ермаловіча і краязнаўца Генадзя Каханоўскага. На выставе былі прадстаўлены і пэйзажы, выкананы ў пазнавальнай каліграфічнай манеры майстара, якую мастак Мікола Аўчыннікаў парыўнаў з гучаньнем аргана. Выставка будзе працягваць увесі сінеган.

Сяргей Макарэвіч, Вялейка

тэндэнцыі

Бяскрыўдныя фантазіі пра лепшае жыцьцё

СЯМЁН ПЕЧАНКО

Беларусы ў праце да халавы ня лепшыя і на горшыя за астатніх. Пра гэта съведчыць лятарэйны бум, што ахапіў нашых грамадзян. «Ваша лято», «Супрэліято», «Спорліято» рэкламуючы ў СМІ, адмысловыя квіткі можна набыць дзе заўгодна: у шапіках, на пошце, у людзей у спэцвопратцаў. Абяцаныя нечуваныя, па нашых мерках, выйгрышы выклікаюць і недавер, і жаданьне імгненні абагаціцца.

У заможных краінах лятарэй цікавяцца найперш ніжэйшыя слай грамадзтва, багатыя лішні раз падумаюць, ці рэзыкаўца нават адным эўра, маочы шанц 1:1000. У нас за ўдачай ганяюцца і асьпіранты, і міліцыянты.

Ажыяцаж вакол лятарэй іх колькасць правакуюць пытаньні: хто за ўсім стаіць, куды ідуць атрыманыя ад продажу сродкі і, самае галоўнае: ці варта гуляць з дзяржавай у азартныя гульні?

Арганізацый лятарэй — грашовэрэчавых, імгненных, лічбавых — займаеца РУП «Беларускія лятарэі», заснаванае прэзыдэнцкім дэкрэтам №6, што мае ў кожнай вобласці дачынную філію. Калі тыражныя лятарэі яшчэ даюць надзею раптам разбагацець, то імгненна ўдача насыцярожвае. Такі квіток мае сэрыйны нумар і два замаліваныя фарбай сэктары: адзін — з імаверным выигрышам, а часцей паведамленнем «Паспрабуй яшчэ», другі сціраеца ў прысутнасці спэцыяльнай камісіі. І тут узыніке пытаньне: што зрабілі ў першую чаргу — нанесьлі на ваш білет, зь якога вы спадзіваліся атрымаць 5 млн, фарбу ці выбілі сэрыйны нумар?

Прызывы фонд лятарэй — 45—50%.

Адны зь іх прыносяць дзяржаве 20 млн рублёў («На скрыжаваньнях Эўропы»), другія («Ваша лято») — 250 млн у адным розыгрышы. Паводле словаў арганізатораў, прыбылкі накіруюцца на фінансаванье фізкультуры і спорту, ліквідацыю вынікаў стыхійных бедзтваў, аказаныне дапамогі

малазабісцяпаным грамадзянам, ахову навакольнага асяродзьдзя, помніку гісторыі, а таксама іншыя мэты, якія вызначаюцца дэкрэтам і ўказамі прэзыдэнта. Асаблівасць нацыянальнай лятарэі, акрамя памераў прызоў, у тым, што яна робіцца адной з крыніц папаўнення бюджету, які нельга пракантраліваць. А недавер падаграваеца масавымі выпадкамі добраахвотна-прымусовага распаўсюджваньня лятарэйных билетаў на прадпрыемствах. Дзяржава, у асобе арганізатораў лятарэі, і не хавае сваіх мэтаў і стаўлення да сваіх

грамадзян: «Несумненна адно: лятарэя — гэта мягчымасць хоць на імгненне вызваліца ад штодзённых турбот, паддаўшыся цалкам бяскрыўдным марам пра лепшае жыцьцё, а шмат для каго гэтыя мары ператвараюцца ў рэальнаясць...» Удачи!

«Аляксандра і Канстанцін» у новым аблічы

Па «Эўрабачаньні» «Аляксандра і Канстанцін» ператрываюць кінны і пачалі ўсё з нуля. У новым альбоме яны зъяўлююцца ў новым аблічы. Піша **Сяргей Будкін**.

Я размаўляю з Аляксандрай і Канстанцінам у менскай кавярні. Яны заўсёды адкрыты ў размове, але папрасілі абмінуць палітыку і «Эўрабачаньне». Тым на менш, абы міркоўваючы новы дыск і беларускі шоўбізнес, мы ўсё роўна няўхільна натыкаемся на «забароненую» тэму.

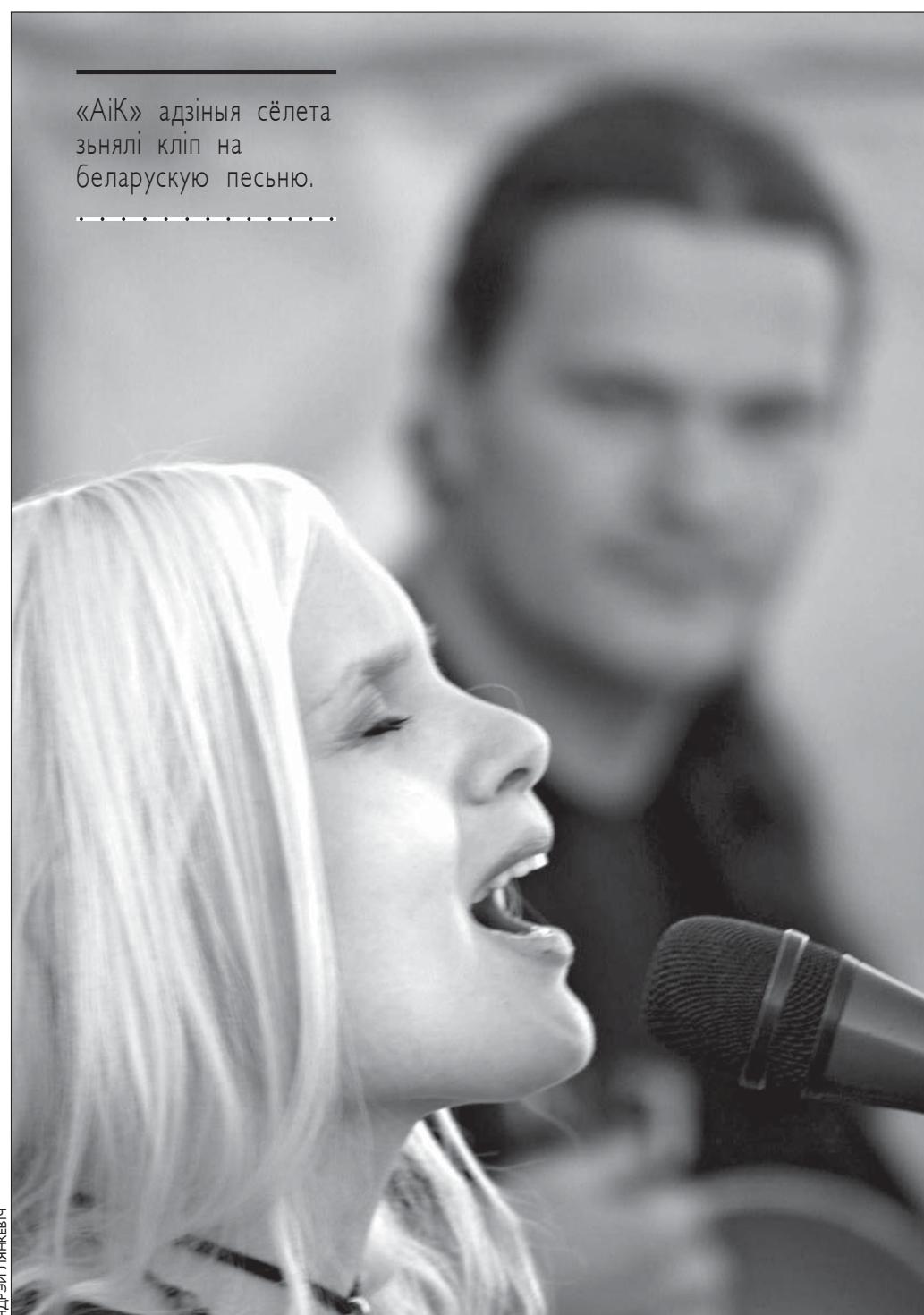
Гісторыя дуэту падзяляецца на два пэрыяды — да Стамбулу і пасля. «Нам давялося расплачвацца за чужы непрафесіяналізм, але нас гэта добра загартавала», — кажуць яны. У час падрыхтоўкі да фэстывалю «AiK» трапілі ў аўтааварыю. Прэса тады паведаміла, што яны не пацярпелі, аднак у Косыці быў пералом трох касцей, у Сашы — пашкоджаны твар. Праз дзень яны ўжо стаялі на здымачнай пляцоўцы. «Я пабываў у скуры ў любёнага пэрсанажа — Айвэнга», — гадвае Канстанцін.

З таго часу, як гледачы БТ прагаласавалі за «AiK» на адборы на «Эўрабачаньне-2004», музыкам прыйшлося прывучацца да новага статусу. Замест начных бараў Барысава і Менску іх запрашалі выступаць на VIP-вечарыны (адыгралі на вясельні Макса Мірнага) і буйных канцэрты (сумесна з Русланай яны гралі ў Львове перад саракатычнай аўдыторыяй). Але пасля пройгрышу пачалося ѹцкаваньне — па сёння раз-пораз у прэсе кідаюць крэтычныя стрэлы.

Каб даказаць самім сабе і слухачам, чаго яны вартыя, «AiK» зачыніліся ў студыі. Балазе, Міхаіл Фінберг, можа, наймацней падтрымаў дуэт пасля «Эўрабачаньня». Праца ў нацыянальным аркестры не аблікоўвала творчай свободы. Альбом, які мае працоўную назуву «Па-за аблокамі», — плён году пошукаў.

Паводле прызнаньня «AiK», яны пайшлі на зъяненінне стылю дзеля пашырэння аўдыторыі: ад інтymных камэрных твораў сягнулі ў этна-ф'южн — больш танцевальны кірунак. «Ня хочам быць шырокавядомымі ў вузкіх колах». Сама душа прасіла ѹскладненіння аранжыровак, больш яркай палітры.

Акрамя беларускі- і ангельскамоўных песьні, у альбоме ёсьць і песьня па-літоўску — «Антылёпа», за якой дуэт стаў ляўрэатам на фэстывалі «Palangos gaida 2005». Але база — беларуская этніка — засталася. «Нават у ангельскамоўных песьнях мы захоўваем бела-

рускі пачатак. У пройгрышы «Stairs of Separation» чуваце мэлёдывы «Ляўоніхі», а ў «Moneu & The Mountains» гучыць акарына — падарунак нашай магілёўскай прыхільніці. Той факт, што «AiK» адзінна сёлета зъяўлялі кліп на беларускую песьню, гаворыць сам за сябе.

Аляксандра і Канстанцін пяюць разам
ад 1998. Датуль Канстанцін іграў у гурце «SamGrey», а Аляксандра скончыла музичную школу па класе фартспіана. Яна пераможца конкурсу «Зорная ростань». Выданы альбому «За ліхімі за марозамі» падтрымаў БелАЗ. У аркестры Фінберга ад 2002. Рэліз альбому «Па-за аблокамі» заплянаваны на студзень.

СЪНЕЖАНЬ

1 — 50 гадоў з дня нараджэння Ўладзімера Ванцэвіча (1955), навукоўца ў галіне машынабудавання, сябра Нью-ёрскай акадэміі навук.

7 — 50 гадоў з дня нараджэння вэсъляра Віктара Вараб'ёва (1955), заслужанага майстра спорту.

10 — Міжнародны дзень правоў чалавека.

10 — 75 гадоў з дня нараджэння паэта Міколы Ароцкі (1930).

11 — у 1955 у Лёндане адкрыты помнік на могіле ўдзельніка Слуцлага паўстаньня Ляўона Рыдлеўскага.

14 — 100 гадоў з дня нараджэння міколяга й фітапатоляга, акадэміка АН БССР Мікалая Дарожкіна (1905—1993), ляўрэата Дзяржпреміі СССР за сэлекцыю сартоў бульбы.

16 — 100 гадоў з дня нараджэння опэранага сьпевака (барытон) Мікалая Сядробава (1905—1990), народнага артыста Беларусі. Сярод яго арый была партыя Кастуся Каліноўскага ў аднайменнай опэры Д.Лукаса.

17 — 375 гадоў з дня съмерці пісьменніка і рэлігійнага дзеяча Мялета Сматрыцкага.

17 — 100 гадоў з дня нараджэння кінарэжысёра й сцэнарыста, народнага артыста СССР Іосіфа Хейфіца (1905—1995), ураджэнца Менску. Хейфіц — аўтар культавых савецкіх фільмаў «Дэпутат Балтыкі», «Чалец ураду».

25 сіння — Божае Нараджэнне ў каталікоў.

26 — 75 гадоў з дня нараджэння мастака Генадзя Івакіна (1930), які рабіў інтэр'еры музею Коласа ў Менску.

30 — 125 гадоў з дня нараджэння сьпевака й пэдагога Антона Баначыча (1880—1933), арганізатора опэрнай клясы ў Белмузэтхнікуме, Белкансерваторыі. Сярод ягоных вучняў — Ларыса Александроўская і Соф'я Друкер.

Пасълядоўнік Сокалава-Воюша

На фэсьце «Бардаўская восень» у Бельску-Падляскім ураджэнец Вялейкі Зьміцер Казлоўскі трапіў на вочы да прадусэра Ігара Зныка. Цяпер 20-гадовы бард рыхтуеца да напружанай працы.

— **Зьміцер, якія ўражаныні ад фэсту?**

— Фэстываль насамрэч аказаўся невялічкім. У Беларусі падзяцца больш маштабныя фэсты. Але мерапрыемства кляснае тым, што яно арыентавана на беларускамоўную сьпейштую культуру, прычым

маладую. Толькі адзін удзельнік, Уладзімер Цанунін з Вялейкі, прадстаўляў старэйшае пакаленінне.

— **Чаму сёлета на «Восені» ня быў абвешчаны галоўны ляўрэат фэсту?**

— Гэта пытаньне да журы. Можа, сапраўды гэта съвед-

чыць пра ніжэйшы ўзровень у параўнанні зь мінулым годам.

— **Табе была зроблена працягнава аў супрацоўніцтве з боку прадусэра Ігара Зныка.**

— У найбліжэйшы час мяркуеца зрабіць запіс. Яшчэ ня ведаю, наколькі можна гаворыць пра альбом, але гэта будзе працоўны запіс. Таксама гаворка ідзе пра тое, каб узімку паканцэртаваць у Польшчы.

— **Пра што твае песьні?**

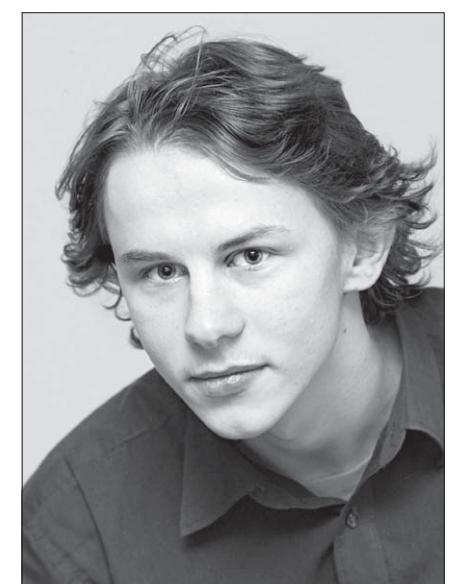
— Песьні дзеляцца на дзве часткі. Першыя — пра съвята-

цыю ў Беларусі, аб свабодзе, вольным жыцці. Іншыя песьні — роздум над сваім існаваннем, над сэнсам жыцця.

— **Хто з бардаў паўплываў на тваю творчасць?**

— Найбольшы ўпłyў Андрушы Мельнікава — найбольш ягоных съпеваў чуў ужывую і часта сустракаўся з ім. Таксама я сябе часам успрымаю пасълядоўнікам Сержку Сокалава-Воюша.

Гутарыў
Сяржук Макарэвіч

Немалая роля ў посьпеху нашага съветлага беларускага «зайтра» належыць тым, хто застаецца «за кадрам». Яны ня пішуць кніг, не займаюцца самі палітыкай. Але робяць для Беларусі ня менш вялікія справы. Ураджэнец Полацку Андрэй Макагон называе сябе эканамічным эмігрантам. У першай палове 1990-х ён скончыў эканамічны факультэт МДУ. Збудаваўшы банкаўскую кар'еру ў Москве і прыняўшы расейскае грамадзянства, Андрэй застаўся беларусам. Летась ён стаў адным з ініцыятараў конкурсу на гістарычны раман. Зь ім гутарыць Зьміцер Бартосік.

«Ненадзейны» і «Пагоня»

Зьміцер Бартосік: Андрэй, ці часта Вас мучыць настальгія па Беларусі?

Андрэй Макагон: У Москве жыве багата беларусаў. У нас ёсьць грамада — Беларускае таварыства імя Скарыны. Мы ладзім розныя мерапрыемствы. Адзначаем штогод Купальле і Каляды, раз на два ці трох месяцы сустракаемся з нагоды якой-небудзь падзеі. Прыходзіць чалавек трывалаць, запрашае цікавых людзей зь Беларусі. Да нас прыяжджае Ўладзімер Арлоў, Станіслаў Багданкевіч, Генадзь Сагановіч,

Жукі ў беларускім пасольстве

ЗБ: А ці былі цікавыя выпадкі, дзе прыходзілася даказваць, што Вы ня дужа расеец?

АМ: Самыя цікавыя выпадкі на беларускую тэматыку, як ні дзіўна, адбываюцца ў амбасадзе. Чатыры гады таму мяне запрасілі на съвята — Дзень Рэспублікі. Мне захацелася знайсці аднаго знаёмага, іхніга супрацоўніка. Я падышоў да супрацоўніка пасольства, спытаў па-беларуску, як мне знайсці гэтага чалавека. Карціна наступная: стаіць жанчына сярэднях гадоў,

Банкір

з нацыянальным съязгам

Віктар Шалкеўіч, Лявон Баршчэўскі, Генадзь Бураўкін. На ўгодкі Аршанскае бітвы запрасілі Захара Шыбеку. Беларуская амбасада пастаянна ўстаўляе «палкі ў колы». Мерапрыемствы мы праводзім ў бібліятэцы імя Някрасава, дзе арандуем залу. Вось на 25 Сакавіка ў 2003 г. запрашалі гурт «Стары Ольса», дамовіліся зь бібліятэкай. Але ў апошні момент націснулі з амбасады — нам адмовілі. Давялося шукаць запасны варыянт. На канцэрт прыйшло 300 чалавек, што для нас было нечаканасцю.

ЗБ: А што такое «Беларуская аўтана-мія»?

АМ: Калі пайшла хвала аўяднання з Рассеяй, было створана багата беларускіх суполак, у якія звычайна ўваходзілі чыноўнікі, што мелі сувязь з Беларусью. Так яны стварылі рэгіянальныя афіцыйныя ўстановы, каб потым зарэгістраваць Агульнарэспубліканскую беларускую аўтана-мію ці Фэдэрацыю беларускіх аўтана-мій (Фэдэрацыя нацыянальна-культурных аўтана-мій «Беларусы Расеі». — **«НН»**). Увайшлі туды афіцыйныя беларусы, якіх падтрымлівае амбасада. Ня ведаю, каб яны нешта рабілі. Ходзяць на Дзень Рэспублікі — і ўсё.

ЗБ: Жыцця ў іх німа?

АМ: Я пра іх жыццё ня ведаю. Мы ж ладзім усялякія пікеты. Падчас леташняга рэфэрэндуму зладзілі пікет наступаць амбасады. Прыйшло шмат моладзі. Калі я яшчэ вучыўся, у нас была студэнцкая арганізацыя «Пагоня». Гэта былі студэнты зь Беларусі, што вучыліся ў МДУ, — юрысты, гісторыкі, эканамісты, сацыёляты, з Институту імі Баўмана прыяжджалі, цяпер студэнтаў зь Беларусі ня так шмат. Большасць з іх далаучаюцца да нашай грамады. У Москве існуе першынство па футболе сярод нацыянальных дыяспар. Там 24 каманды. Не было толькі беларусаў. Але цяпер мы ствараем каманду і ўжо ў зімовы кубак будзем гуляць.

вочы робяцца вялікім, разяўляеца рот, дзесяцісэкунднае здрэнцвеньне. А потым яна гаворыць: «I'm sorry. Just a moment». І зъбягае.

ЗБ: А што за плюдзі ў Москве прадстаўляюць сёньняшнію Беларусь?

АМ: Мяне неяк запрасілі на сустэречу зь беларускімі навукоўцамі ў амбасадзе. Я там такога наслухаўся... Іх супрацоўнік пачаў несці лухту наконт таго, што мы — беларусы — разам з Рассеяй змагаемся супраць сусветнай сэміцкай змовы. Мы табе, маўляў, скажам сакрэтную інформацыю. І на поўным сур'ёзе расказалі, што нядайна на беларуска-ўкраінскай мяжы быў затрыманы грамадзянін Ізраілю, які прылягце з Хайфы ў Сімферопаль. І што ў яго быў з сабой вельмі вялікі чамадан. Ён арандаваў машыну, на якой прыехаў у Беларусь. На маё пытанье, што у гэтым крымінальнага, яны адказалі, што ў гэтым чамадане было два мільёны цяжарных матак каларадзкага жука. Ён палову з гэтага чамадана распыліў па ўсёй Украіне, астатніе было падрыхтавана для нашай мірнай рэспублікі.

Таварыши нэрвуюцца

ЗБ: Але няўжо німа болей месца, акрамя амбасады, дзе можна праявіць сваю беларускасць?

АМ: Часта адбываюцца спартовыя спаборніцтвы з узделкам беларусаў. Мы пастаянна ў студзені ходзім на Кубак садружнасці па футболе. Раней ніколі на нашыя съязгі ніхто не рэагаваў — нармальныя съязгі і ўсё. А сёлета першы матч менскіх «Дынамаў» гуляла з казахамі і якраз на гэты матч прыпала афіцыйнае адкрыццё. Былі плюдзі з амбасады, віцэ-мэр Москвы ды Мішель Пляціні. Пачалася гульня, я на бальконе — у манэжы «Дынама» не было tryбуны — дастаў съязг. Съязг быў даволі вялікі, а калі я яго апусціў уніз, ужо потым зразумеў, што на бальконе больш не было ніводнага съязга, ніводнага транспаранта. Праходзіць хвілін пяць, прыбягае нейкі

мужык у цывільнім і патрабуе, каб я прыбраў съязг. Як высыветлілася — дырэктар футбольнага клубу «Дынама» (блізкі да ўладаў бізнесмен Юры Чыж. — **«НН»**). Я спытаў, хто ён тут у Москве, каб замініць глядзець матч. Ён пайшоў. Праходзіць япчэ пяць хвілін. Нас ужо сабралася шмат, побач мой маленькі сын, хлопцы павесілі япчэ адзін съязг. Прыходзіць ужо нейкі малады чалавек гадоў трывалаць, ад якога трошки патыхае сыпіртным, але ў суправаджэнні маёра міліцыі. Ён зъвяртаецца да гэтага маёра з патрабаваннем, каб мы зъялі съязг. Хлопец, як высыветлілася, быў супрацоўнікам амбасады. Ён запатрабаваў скласці акт аб хуліганстве — яны лічаць, што гэты фляг распільвае міжнацыянальную варожасць. Нікага пратаколу складзена не было, але міліцыя напрасіла, каб мы съязга ня вешалі, а толькі трэсълі ім, калі нашы заб'юць гол. Унізе сядзіць афіцыйная дэлегацыя і вельмі нэрвуюцца, калі бачыць увесь час перад вачыма гэтае палотнішча. Цікава было тое, што маскоўская беларусы стаялі з гэтым съязгам, а дынамаўская фанаты — з чырвона-зялённым. Ледзь да бойкі не дайшло. Гэта было вельмі непрыемна. Але калі прыяжджаюць хварэць іншыя людзі зь Беларусі з «мусульманскім» съязгам, дык потым яны садзяцца пад нашы съязгі і ніколі ніякіх непаразуменняў не бывае.

ЗБ: Ці не здаецца Вам, што прыемна быць беларусам на чужынне? Ведаю многа людзей, якія з палёгкаю пераходзяць на беларускую мову, як толькі пераяжджаюць мяжу. Но сапраўды, за беларускім КПП можна не баяцца.

АМ: У мяне такога пачуцця німа. Я цяпер пачуваюся як эканамічны эмігрант. А чаму я тут, у Расеі, адказ толькі адзін — я зарабляю гроши, каб праць нейкі час вярнуцца дадому і быць эканамічна незалежным чалавекам. Тады можна дазволіць сабе рабіць тое, што я цяпер на Радзіме не могу рабіць.

Выпускнікі МДУ спачатку павярталіся дамоў, а потым, калі Лукашэнка прыйшоў да ўлады, зноў зъехалі ў Москву ці Амэрыку.

Дапамагчы беларускай культуре

ЗБ: У Беларусі немажліва зарабіць таякі гроши, якія Вы зарабляеце у Москве?

АМ: Гэта значна лягчэй зрабіць у Москве. З маіх знаёмых усе, хто скончыў МДУ, спачатку павярталіся дамоў, потым, калі Лукашэнка прыйшоў да ўлады, зноў выехаў ў Москву ці Амэрыку. Цікава, як ездеш на адпачынак за мяжу, знайсці там Беларусь. Я быў у Лёндане ў а.Аляксандра Надсаня, у Нью-Ёрку сустракаўся з Антонам Шукелем. У Лос-Анджеlessе — зь сям'ёй Вінніцкіх... Падчас размоў зь імі разумееш, колькі страты Беларусь зь іхнім ад'ездам. Нядайна мусілі прывезці парэшткі Дзянікіна са Злучаных Штатаў. Вось калі такое адбудзеца ў Беларусі, фактывна, будзе падведзенна рыса пад грамадзянскай вайной, якая адбылася ў нашай краіне падчас Другой сусветнай. А цяпер трэба хто як можа дапамагаць беларускай культуре. Разам з Уладзімерам Арловым мы прыдумалі конкурс па напісаныні сучаснай гістарычнай прозы. Віктар Дзятліковіч стварыў цікавы сайт (www.maskva.com. — **«НН»**), дзе ёсьць наша дошка аўяднання, форумы, гістарычныя агляды. Сустракаюцца вельмі цікавыя сайты беларусаў з іншых краін.

ЗБ: А дзе ў Москве адвесці душу беларусу?

АМ: Два гады таму мы рабілі выставу Алея Пушкіна. У апошні час зъявіліся беларускія рэстараны. Першы — недалёка ад Краснай плошчы. Але беларускія калярыт у іх сканчаецца на мэню. Другі — гэта «Крамбамбуля» каля былога ВДНГ. І трэці — «Зубр» на праспэкце Міру. Беларусы Москвы сустракаюцца таксама ў касыёле на съвяточнай імшы на Вялікі дзень і на Божае Нараджэнне — незалежна ад таго, каталикі яны ці праваслаўныя. Каб пачуць з вуснай арцыбіскупа Тадэвуша Кандрусеўчы зварот на чистай беларускай мове: «Шаноўныя землякі, віншую вас са съвятам».

Дасылайце адрасы і прыватныя ахвяраваньні

1) Просім усіх чытачоў «Нашай Нівы»
як найхутчэй даслаць у Рэдакцыю свае
адрасы і тэлефоны.

2) Просім усіх чытачоў
да 30 сьнежня пералічыць на рахунак
газэты прыватнае ахвяраваньне з разліку
6 000 рублёў на месяц. Гэтага будзе досыць
для выхаду і ластаўкі газэты.

**У блянку банкаўскага паведамлення
ці паштовага пераказу, калі ласка,
дакладна і разборліва пазначайце
Ваш паштовы адрес. Не памылітесь ў
адрасе, калі ласка.** Тыя, хто перакажа
18 000 рублёў за раз, забясьпечаць выхад
газэты на трох месяцы. Хто ж мае
магчымасць пераказаць 36 000 рублёў
адразу, забясьпечаць публікацыю «НН»
адразу на паўгоду.

Улічыце, што пры перасылцы грошай паштовым пераказам пошта зьбірае дадаткова 3%, а пры пераводзе грошай празь «Беларусбанк» з Вас будуць дадаткова спаганяць 2%.

У «НН» у 2006 годзе Вы знайдзеце ўсе
навіны беларускага жыцьця, аб'ектыўную
інфармацыю і вострыя камэнтары
да актуальных падзеяў, а таксама абвесткі,
фэльетоны, літаратуру... Чакающа
скандалы, сэнсацыі і вострыя сюжэты.
Дык ахвярайце!

Дзякую за ахвяраваньні на выданье «НН»:

Ігру А-у зь Менску.
Вераніцы С-н зь Менску.
Івану П-чу зь Любанскара р-ну.
Міколу С-ку зь Менску.
Вользэ Ж-к з Горадні.
Эльвіры М-н з Марілёва.
Аскольду Р-ку з Гомелю.
В.К. зь Менску.
Юзэфе Ш-ч з Валожынскага р-ну
Вінцэнту Ш-чу
з Валожынскага р-ну.
Алесю Л-у з Астравецкага р-ну.
а.і.А. зь Пінскага р-ну.
Барысу В-му з Баранавічай.
Аліне В-з з Баранавічай.

Сяргею Д-ку зь Менску.
Антону Б-му з Горадні.
Жаныне П-х зь Менску.
Аляксандру зь Лельчыцкага
Юр'ю К-ю з Горадні.
Андрэю С-ву з Заслаўя.
Вадзіму Ж. зь Менску.
Ірыне Б-к зь Віцебску.
В.Л. зь Менску.
І.Р. зь Менску.
С.Л-ку з Бабруйску.
Паўліне К-вай зь Менску.
Андрэю Л-ку зь Менску.
Наталцы Б-най зь Менску.
Валеру Б-ву зь Менску.

0402280179

ИЗВЕЩЕНИЕ

 Кассир КВИТАНЦИЯ Кассир М.П.	<p>Фонд выдання газеты «Наша Ніва», УНП 101 115 521</p> <p>МГД ААТ «Белінвестбанк», вул. Калектарная, 11 код 764</p> <hr/> <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 30%;">Счет по- лучателя</td> <td style="width: 40%; text-align: center;">3015 212 000 012</td> <td style="width: 30%;">Лицевой счет</td> </tr> <tr> <td colspan="3" style="height: 40px;"></td> </tr> <tr> <td colspan="3" style="text-align: center;">(фамилия, имя, отчество, адрес)</td> </tr> <tr> <td style="width: 20%;">Вид платежа</td> <td style="width: 40%;"></td> <td style="width: 40%;">Дата</td> </tr> <tr> <td colspan="2">Ахвяраванье</td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="2"></td> <td style="text-align: right;">Пеня</td> </tr> <tr> <td colspan="2"></td> <td style="text-align: right;">Всего</td> </tr> </table> <hr/> <p>Плательщик</p> <p>Фонд выдання газеты «Наша Ніва», УНП 101 115 521</p> <p>МГД ААТ «Белінвестбанк», вул. Калектарная, 11 код 764</p> <hr/> <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 30%;">Счет по- лучателя</td> <td style="width: 40%; text-align: center;">3015 212 000 012</td> <td style="width: 30%;">Лицевой счет</td> </tr> <tr> <td colspan="3" style="height: 40px;"></td> </tr> <tr> <td colspan="3" style="text-align: center;">(фамилия, имя, отчество, адрес)</td> </tr> <tr> <td style="width: 20%;">Вид платежа</td> <td style="width: 40%;"></td> <td style="width: 40%;">Дата</td> </tr> <tr> <td colspan="2">Ахвяраванье</td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="2"></td> <td style="text-align: right;">Пеня</td> </tr> <tr> <td colspan="2"></td> <td style="text-align: right;">Всего</td> </tr> </table>				Счет по- лучателя	3015 212 000 012	Лицевой счет				(фамилия, имя, отчество, адрес)			Вид платежа		Дата	Ахвяраванье														Пеня			Всего	Счет по- лучателя	3015 212 000 012	Лицевой счет				(фамилия, имя, отчество, адрес)			Вид платежа		Дата	Ахвяраванье														Пеня			Всего
	Счет по- лучателя	3015 212 000 012	Лицевой счет																																																													
(фамилия, имя, отчество, адрес)																																																																
Вид платежа		Дата																																																														
Ахвяраванье																																																																
		Пеня																																																														
		Всего																																																														
Счет по- лучателя	3015 212 000 012	Лицевой счет																																																														
(фамилия, имя, отчество, адрес)																																																																
Вид платежа		Дата																																																														
Ахвяраванье																																																																
		Пеня																																																														
		Всего																																																														

Вторичное извещение
выписано _____
Плата за доставку _____ руб.

Подлежит оплате

Наименование предприятия	Дата	Номер	Сумма
(подпись)			

РАСПИСКА ПОЛУЧАТЕЛЯ

Сумма _____

Получил " _____ 200 _____ г.
(дата)

(подпись получателя)

Оплатил _____
(подпись оператора)

Отметки (о досылке, возвращении и причинах неоплаты)

ЛИНИЯ ОТРЕЗА

ЗАПОЛНЯЕТСЯ ПОЛУЧАТЕЛЕМ

Для получения денег предъявите
это извещение и документ

Предъявлен _____
(наименование документа)

Серия _____ № _____

Выдан " _____ " _____ г.

Кем _____
(наименование учреждения)

Паспорт прописан* _____

Получатель _____
(подпись)

*Сведения о прописке заполняются только при получении переводов "до востребования"

Оплатил _____
(календ. штэмп.
места получ.)

Линия отреза

Для письменного сообщения

Ахвяраванье

Зак. 51

Патрабуйце ўключэння газетаў у каталёг

Зварот Сакратарыяту ГА
«Таварыства беларускай
мовы імя Ф. Скарыны»

Рашэнне спыніц падпіску на
шэраг выданняў, што выдаюцца
на беларуску, пазбаўляе беларускамоўных грамадзян краіны
магчымасці атрымліваць афіцыйна зарэгістраваныя газеты на
роднай мове.

Сакратарыят ТБМ выказвае
рашучы пратэст з прычыны
выключэння з распубліканска-
га падпіснога каталёгу газет

**Што будзе
рабіць
«Наша Ніва»****Як пратэставаць?**

Просім вас накіроўваць свае лісты
пратэсту на адрес генэральнаага
дырэктара РУП «Белпошта»
(пр. Незалежнасці, 10, 220050, Менск,
тэл. 226-01-73, факс 226-11-70),
міністра сувязі і інфарматызацыі
(пр. Незалежнасці, 10, 220050,
г. Менск, тэл. 227-38-61, факс 227-21-
57) міністра інфармацыі,
(пр. Пераможцаў, 11, 220004, Менск,
тэл. 206-32-90, факс 203-34-35).

У лістах пратэсту, калі ласка, ясна
і канкрэтна ўказваіце, супраць
чаго Вы пратэстуе —
неўключэння газетаў у падпісны
каталёг. Агульныя праклёны на адрас
антыйбеларускага кіравання, як
паказвае досьвед, менш эфектыўныя.

ка ў гісторыі газеты. «НН» пачне па-
іншаму выдавацца і распаўсюджвацца.

У Рэдакцыю тэлефонуюць дзясяткі
людей. Асабліва цяжка выслушоўваць
жанчын. Многія плачут: «Мы на змо-
жам бяз «Нашай Нівы». Для нас гэта
быў адзіны суразмоўца на роднай
мове». Ня плачце, людзі. Вы адстаіце
сваю газету. Але калі ўжо расплакаліся,
запомніце гэтыя съёзы. Кожная съяз-
інка — гэта рахунак, па якім вы адной-
чы запатрабуеце аплаты.

Многія чытачы заклікаюць да вуліч-
ных акцыяў пратэсту. У гэтым ці ёсьць
сэнс. Давайце прыбераюць сілы. Га-
лоўным нашым пратэстам будзе, калі
газета застанецца газетай, нягледзячи
ні на што, і не ператворыцца ў баявы
лісток. Каб газэце захавацца, праста
дашліце свае адрады ў Рэдакцыю і пе-
ралічыце на рахунак «НН» прыватнае
ахвяраванье з разліку 6 000 рублёў
на месец.

Калі вы аднойчы
не атрымаеце «Нашай Нівы»,
гэта ня значыць, што газета
перастала выходзіць.
Гэта значыць, што вам трэба
знайсці новы способ
яе атрыманья.

Каб гарантавана атрымліваць газету

дашліце на адрас Рэдакцыі свой дакладны паштовы адрас. Тыя, хто дашиле свае
каардынаты ў Рэдакцыю, будуть атрымліваць выданье — праз пошту ці іншым
чынам — нават калі б гэзэце прыйшлося друкавацца за мяжой і распаўсюджвацца
самастойна.

Гэта датычыць і тых чытачоў, што прызываюцца купляць газету ў шапіках. Ня
маем гарантіі, што заўтра ўлады не забароняць «Саюздрукам» распаўсюд
незалежнай прэсы.

У звестках пазначайце адрас, на які мусіць дасылацца/дастаяцца газета,
паштовы індэкс, пры наяўнасці — код пад'езду, пры магчымасці — нумар
тэлефона.

Адначасова просім кожную сям'ю чытачоў «НН» да 30 сіння пералічыць
на раён газеты прыватнае ахвяраванье з разліку 6 000 рублёў на
месец. Гэта будзе досьць для выхаду газеты.

Т.: (017) 284-73-29, (029) 707-73-29, (029) 613-32-32
e-mail: nn@promedia.by
220050, Менск, а/c 537

Патрабуйце ўключэння газетаў у каталёг

«Наша Ніва» і «Рэгіянальная
газета» і звязваюцца да кіраў-
ніцтва Міністэрства інфармацыі,

РУП «Белпошта» з прапановай
спыніц спробы дыскрымінації
падпісчыкаў па моўнай прыме-
це.

Мы звязваюцца і да грамадзян
Беларусі з заклікам пры-
найсці актыўны ўдзел у абароне
сваіх правоў на атрыманье ін-
фармацыі на дзяржаўнай мове.
Просім вас накіроўваць свае
лісты пратэсту на адрас ген-

ральнага дырэктара РУП «Бел-
пошта» (пр. Незалежнасці, 10,
220050, Менск, тэл. 226-01-73,
факс 226-11-70), міністра сувязі і інфарматызацыі (пр. Незалежнасці, 10, 220050, Менск,
тэл. 227-38-61, факс 227-21-57) і міністра інфармацыі
(пр. Пераможцаў, 11, 220004, Менск, тэл. 206-32-90, факс 203-34-35).

Цяперашні рэжым
адпавяддаў і адпавядае
марам вялікай часткі
беларускага грамадзтва.
Піша Віталь Тарас.

25 лістапада некалькі сотняў рабочых Менскага мотавэязаводу перакрылі Партызанскі праспект. Яны патрабавалі своечасовай выплаты заробку. Факт абсалютна звычайні для сучаснай гісторыі якой хочаце краіны ўсходній Эўропы. Прынамсі, да нядайнага часу падобнае здарэнне не можна было лічыць даволі звычайнім для Беларусі. Незвычайнай гэтую падзею робіць хіба тая атмасфера, якая пануе апошнім часам у беларускім грамадстве.

Зразумела, усім расейскім тэлеканалам у той дзень было адмоўлены ў перагонцы відэмантэрыйлаў на Маскву пра тэлерадыёкампанію «Мір». Пра беларускія электронныя СМІ й гаварыць ніяма чаго. Напрыклад, у нядзельнай праграме БТ «У цэнтры ўвагі» першыя 30 хвілін былі прысьвечаныя вяртанню ў Менск 10-гадовай съявачкі, якая заваявала першы прыз на дзіцячым конкурсе «Эўрабачаныне» ў Брюсселе. Прыкладна столькі ж было аддадзена Лукашэнку зь ягонымі адказамі на пытанні расейскіх журналістаў. Зразумела, страйк на ММВЗ ня быў згаданы ніводным словам.

Яшчэ дзесяць год таму такое цяжка было ўяўіць. Да прыкладу, пра страйк менскіх мэтрапалітэнаўцаў Беларускія тэлебачаныя вымушана было гаварыць нешта ў інфармацыйных праграмах. Але падзеи 25 лістапада вяртаюць нас значна далей у мінулае, чым на дзесяць год. Страйк на мотавэязаводзе супадаў з прыняццем паправак у Крымінальныя кодэксы, разгледжаных у першым чытанні палатай прадстаўнікоў. Суладзеніне выпадковае, але цалкам сымбалічнае. Законапраект скіраваны на ўзмацненіе адказнасці «за дзеяньні супраць чалавека і грамадзкай бясспекі». Міжволі ўспамінаеца фраза з вядомага съявакага анекдоту: «... і гэта чалавека мы ведаем».

Вядома, апазыцыі было ў той дзень не да съмеху.

Заведама лжывыя выдумкі

Варта ўвесыці ў попукавік слоўы «заведама лжывыя звесткі» (якія ганьбяць съявакі дзяржавы) і камптар выдаецца безыліч спасылак на гэтую тэму з указаннем артыкулаў КК саюзных рэспублік. Вось адзін з прыкладаў, узяты мной абсалютна выпадкова. У верасні 1988 году (!) нехта Мікалай Камісараў быў асуджаны на чатыры гады лягераў за тое, што съцвярджаў (цытата з судовай справы), «што беспрацоўны ў ЗША апранаоцца і жывуць лепш на дапамогу па беспрацоўі, чым працоўныя ў СССР, што нібыта ў СССР неаб'ектыўна асвяляюцца сродкамі масавай інфармацыйнай падзеі, якія адбываюцца ў грамадстве...». Далей паведамляеца, у прыватнасці, што Камісараў у прыватнай размове на кватэры ў сваёй сяброўкі «з мэтай дыскрэдытаў замежнапалітычны курс КПСС і Савецкага Саюзу съцвярджаў, што наша дзяржава ўмешваеца ва ўнутраныя справы іншых

Шэрае

краін, увязваючы свае выказванні з падзеямі ў Аўганістане». Заўважым, што ў момант суду ўжо завяршаўся вывад савецкіх войскаў з Аўганістану. А ў Беларусі тады ўжо працавала ўрадавая камісія па расыследаванні акаўчыннасці ў масавых расстрэлаў у Курапатах за сталінскім часам...

Розыніца, безумоўна, ёсьць. І яна відавочная — меры стрыманыя ў савецкім крымінальным праве і беларускім непараўнальному. За сталінскім часам — вышэйшая мера альбо дзесяць і болей гадоў лягераў, за брэжнёўскім — чатыры-пяць гадоў. У сучаснай Беларусі — два-три гады, а можна абысціся на першыя выпадак і штрафам. А калі данясені на сваіх паплечнікаў з забароненай арганізацыі (аб тым, што яны працягваюць дзеяніцаў нелегальна), дык могуць і ўвогуле ад адказнасці вызваліць. Рэпрэсіўная, паліцэйская сутнасць заняту ад гэтага, зразумела, не мяняецца. Нічога дзіўнага ў тым, што драконаўскія папраўкі зяўліся ў Крымінальным кодэксе, ніяма. І справа ня ў тым, што набліжаюцца выбары, якія ўлады нібыта баяцца прайграць. Змены ў КК самым лягічным і непазбежным чынам вынікаюць з тae палітыкі, якая пасылядоўна праводзілася на працягу апошніх дзесяці гадоў. Съядома цi не, але ўлады выбрали найбольш пасыпаховую тактыку ціску на апазыцыю ў съядому частку грамадзтва ў цэлым. Рэпрэсіўны мэханізм набіраў сілу паволі. Некалі арышт журнالісту Шарамета й Зымітра Завадзкага і ўтрыманье Шарамета ў камэрзі ўспрымаліся як сэнсацыя. Зараз два гады «абмежавання волі» за друкаванне слова становішча звыклым (для грамадзтва, зразумела, а не для тых, каго караюць). Зынкіненне

Завадзкага, гібель Чаркасавай, смерць Гроднікава — кожны сам па сабе з гэтых трагічных эпізодаў застаецца загадкай. Але грамадзкасць, у тым ліку журнаўцкая, успрымае гэтыя эпізоды ў суккупнасці не як загадку, а як абсалютна ясны і зразумелы знак, як выразную і недвухсэнсую пагрозу. Жахлівасць сутнасці ў тым, што кожны з гэтых выпадкаў, страшны і трагічны сам па сабе, успрымаецца на фоне агульнай сутнасці ў краіне, на фоне лесу іншых зынкіх як звычайні. Нічога немажлівага ў съеньняшнія сутнасці ніяма.

Рахманыя беларусы

Працэсу ўзмацненія рэпрэсій паралельна спадарожнічаў іншы практэс, безъ якога рэпрэсіі быў бы у прынцыпе немагчымы. Гэта працэс дэградацыі грамадзтва.

Гаворка ідзе не толькі аўзмацненні страху. Калі людзі баяліся арыштаў у 1930-я гады, для гэтага быў рэальны падставы — кожнага дня арыштоўвалі кагосці з суседзяў і, каб пазбегнуць лягеру, многія пісалі даносы. На сябру, на жонку, сваіх дзяцей, дзяцей сваіх знаёмых і незнёмых. Цяпер масавых рэпрэсій ніяма. Ёсьць толькі іх пагроза. Але грамадзтва ўжо скамяняла ў страху. Нават выставіць съвечку ў акне ў знак памяці пра зынкіх (што зъяўляецца, безумоўна, нармальным і годным чалавечым учынкам) лічыцца подзывігам, а фатаграфаванне гэтых съвечак і выстаўленне фатаграфій у Інтэрнэце — амаль што рэвалюцыйнай дзеянасцю. Што гэта, калі не дэградацыя грамадзкай съядомасці? Але справа, думеца, ня толькі ў так званым генэтычным страху.

Гэта было б вельмі спрошчаным тлумачэннем і лёгкім апраўданнем.

Няўжо з тae прычыны, што беларусаў прыгніталі стагодзьдзя, вынішчалі і за саветамі, і пры немцах, беларусы зрабіліся пакорлівымі рахманымя! Калі ўзяць хоць бы адзін факт — тое, што ў паліцыі пры акупацыі слу-

Розыніца ёсьць. Меры стрыманыя ў савецкім крымінальным праве і беларускім непараўнальному.

жыла амаль столькі ж беларусаў, колькі іх было ў партызанскіх атрадах, а значыць на тэрыторыі Беларусі ішла, па сутнасці, братабойчая грамадзянская вайна, — ад міту пра рахманасць не застанецца й съледу. Можна ўспомніць Слуцкае паўстаньне 1920 году. А можна ўспомніць і 1960-я, калі жыхары Слуцку ўчынілі самасуд — незадаволенія вынікамі судовага практэсу, яны спалілі будынак гарыканкаму і забілі некалькі чалавек, у тым ліку чыноўнікаў і міліцыянтаў.

Нарэшце, можна ўспомніць лета 1991 году, калі рабочыя менскіх заводоў (у тым ліку і ММВЗ) выйшлі на дэмантрацыю пратэсту супраць павышэння цэнав — першымі на ўсім съявкамі аблішы.

Колер дыктатуры — шэры

Тое, што людзі сёняня перасцілі ў большасці выхадзіць на мітынгі й дэмантрацыі, выклікана, вядома ж, ня толькі страхам. Памыляецца той, хто думае, што людзі цяпер сядзяць на кухнях і там выказваюць сваё абурэнне. Такіх таксама становіцца ўсё менш. Сказаць, што людзі пачалі прыстасоўвацца, як было за съявкамі часам, — значыць сказаць

толькі частку праўды.

Праўда палягае ў tym, што цяперашні рэжым адпавяддаў і адпавядае марам вялікай часткі беларускага грамадзтва. Менавіта тайкі яна ўжоўляла ўладу й «справядлівае жыццё». За гэтае жыццё гэтая частка й галасуе на выбарах. Тоё, што дзеля гэтага жыцця трэба «падмазваць начальства», піць з ім гарэлку, прыніжацца, хітрыць, падманіваць — дык гэта ж нармальная, заўсёды так было. Але сама жыццё стала надтаго харашае. Можна выбіцца ў людзі, набыцца сабе кватэру, купіцца катэдж, машыну, паслаць дзяцей вучыцца за мяжу ў прэстыжны інстытут, самому зьвесьдзіцца адпачыць у Анталюю. А ўсёй гэтай прафэсуре, інтэлігэнцыі — так ёй і трэба! Хай ведае сваё месца!

Тут ніяма нікага адкрыцця. Беларусы і ў гэтым ня першы ў гісторыі — яны ня лепшыя і ня горшыя, чым астатнія. У Нямеччыне пасля прыходу да ўлады Гітлера, калі матэрыяльнае становішча большасці немцаў заўважна палепшилася, боргеры гатовы быті насыць фюрэра на руках у літаральным сэнсе слова. Заплаціць за гэта давялося страшную цену. Ня Гітлеру — німецкаму народу.

Німецкая журналістка, якой давялося асвятляць Нюрнберскі практэс, дзялілася нядайнаў ўспамінам па тэлебачанын, з нагоды 60-годдзя пачатку практэсу над гітлероўцамі. Больш за ўсё, паводле слоў журналісткі, яе ўразіў выгляд нацысціх злачынцаў. Яны сядзелі на лаве падсудных, казала яна, як звычайні дзяды, нейкія панылья, абсалютна шэрэя, нехарызматычныя. Іншымі словамі, яны, за выключэннем адзінак, былі звычайнімі, шарлаговыми немцамі. Некалі будучыя беларусы, мабыць, таксама будуть здзіўляцца — і гэтыя людзі, якія намі кіравалі, здаваліся камусыці харызматычнымі? Ды гэта ж абсалютная шэрасць!

Адчуваць, што краінай апанавала шэрасць, — гэта, канечне, слабае суцяпнэне. Што можна проціпастаўць шэрому колеру? Толькі іншыя колеры. Не аваўязкова аранжавы. Можна бел-чырвона-белы.

На фота: мітынг на вэязаводзе ў мінулу пятніцу скончыўся, як толькі рабочых аб гэтым папрасіў чыноўнік (зълева).

Пра «злавесны вобраз чачэнца»

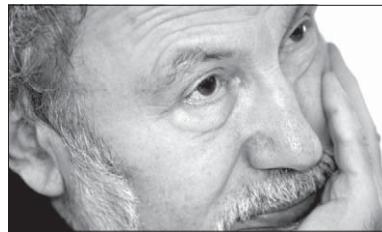
З нагоды рэцэнзіі
Валянціна Тараса
на Яндарбі
піша Сямёна Букчын.

Паклонык Лермантава і
Зелімхі Яндарбі Валянцін Яфі-
мавіч Тарас з горыччу цытуе
«Казацкую калыханку»:

Злы чачэн паўзе на бераг,
Точыць свой кінжал...

— і праз амаль 170-гадовую
точушчу часу пасылае расейску-
му пашту братэрскі дакор: ма-
йляў, як жа гэта вы схілі, Міхаіл
Юр'евіч, а цяпер вось «зесьні
словаў ня выкінеш». Карапець,
думаць трэба было, дарагі вы
наш аўтар «Дэмона», разумець
трэба было, што «злы чачэн»
паўзе ўсё ж такі, «караскаецца на
свой родны бераг...» («НН», 8
ліпеня).

Прызнацца, з такім «кальпі-
нісцкім» падыходам да аналізу
мастацкага, пэтычнага твору я
сутыкаюся ўпершыню. Але хіба
наш час ня час цудай? Асабліва
калі любіш вялікага пашту Раке,

але яшчэ больш уласнаму сэрцу
гавораць «крытымы сэрца Ян-
дарбі».

І які ўсё—такі велікадушны Ва-
лянцін Яфімавіч, калі, працыта-
ваўшы радкі пра «злога чачэнца»,
што выкіраваў Міхаіла Юр'еві-
ча як вялікадзяржайнага шавіні-
ста, ён прыгадаў вершы, якія
хоча бы трохі апраўдаўшы паш-
туніка Лермантава, — пра «ні-
мутьнага Ракея, зямлю рабоў, зям-
лю паноў». Так сказаць, ураўна-
важыў...

Я спяшаюся падказаць ша-
ноўнаму нашаму літаратару і
іншым цытаты з Лермантава. Ну,
напрыклад, вось гэтую:

Гараць аулы ўсьцяк без абароны,
Сыны айчыны ворагам скароны...
Як люты звер, ціхманныя хаціны

Штыкамі пляжыць пераможца
хцівы;

Дзяцей ён забівае і старых,
Цнатлівых дзею і матах маладых...

Як гэта ўраўнаважыць, Ва-
лянцін Яфімавіч? З аднаго боку,
«злы чачэн», які, згодна з вашым
тралным назіраннем, «караска-
ецца на свой бераг», а з другога —
гэтыя страшныя радкі, што
кляймуюць зверстыя расейскіх
зваеўнікаў Каўказу?

Але карціна будзе няпоўнай,
калі не сказаць, што ў тым жа
«Ізмайл-Бею» ёсьць і нешта про-
ціеглае прыведзенаму вышэй
абвінавачанню:

Дзе тое мора, стэп альбо гара,
Славянскай зброй што пярэчыць
можа?

І дзе загады рускага цара
Не пакаралі здраду і варожасць?

Чаркес, зымірыся! Захад і усход
Мо хутка рэшыць лёсу твайго ход.

Калісці сам заганарысься гэтым:
Няхай я раб, ды раб цара

сусьвету!

Непасльядоўны чалавек быў
Міхаіл Юр'евіч, з дакорам пакі-
ваеце галавой вы, Валянцін Яфі-
мавіч. Ды ўжо які непасльядоў-
ны! Тому самаму цару сусьвету,
расейскаму імпэратару, якому
заклікаў пакарыцца, напрарочыў
страшны лёс. Памятаце, спадзя-
юся, знакамітае «Прадоказанье»:

Настане дзень, Ракеі чорны
дзень,
Калі цароў карона упадзе...

Вось што здараецца, Валянцін
Яфімавіч, калі пашту у свае разва-
жаньні пра другога пашту ўпускае
ідэалёгію і палітыку. Ці варта гэта
рабіць, калега, асабліва на ста-
расыці год? І ці мне чытаць вам
лекцыю пра тое, што аўтар «Ва-
лерыка», які задаваўся пытань-
нем:

Чаго ён хоча!.. Сьевет вялікі,
Шмат месца ў съвеце для ўсяго,
Ды без супінку, без разыліку
Адзін вяое ён — чаго?

— быў ня проста афіцэрам Каў-
каскага корпусу, ён камандаваў
«лятучай сотні», свайго роду
тагачаснай «Альфай», атрадам
добрахвотнікаў, якія выконвалі
самыя рызыкоўныя і далёка не
бліскроўныя даручэнныя каманд-
аваньні. Ен быў чалавекам ван-
еннай імпэрыі, належаў да два-
ранства, касты, што, як і поль-
ска-беларуская шляхта, дарэчы,
была прызначана па сваім па-
ходжаньні для вайсковых служ-
бы і вайны да ўспрымала вайну
як нешта зусім натуральнае. І
гэта цалкам адпавідала рамкам
тагачаснай ўсходнейскай трады-
цыі, пра што съведчыць ня толькі
раманы Сянкевіча, але і пазія
Кіпінга. Такія былі часы. Да
Хэльсынскіх пагадненняў аб
правах чалавека было вельмі

далёка. Таму ня трэба з пазыцый
пратаколу 1975 году меркаваць
пра людзей, якія жылі амаль два
стагодзьдзі назад.

А ўжо да пашти падыходзіць з
«кальпінісцкім рыштункам» і зусім
ня варта. Зрэшты, вам, аўтару
тонкіх апавяданьняў пра супя-
рэчлівія пачуцьці ў дачыненіі
да ворага, што апанаўвалі пад-
леткі—партызаны ў гады вайны зъ
немцамі, эта павінна быць вядома
ня горш, чым мне. Што ж да
вобразу «злога чачэні» ў расей-
скай літаратуре, дык я ня буду
нагадваць вам «Хаджы-Мурата»
Талстога. Працітую малавядо-
мае. У Глеба Ўльпенскага стары
вэтэрн успамінае: «Эге, Каўказ!
Вось чаркесы, галаварэзы і раз-
бойнікі, пабілі мы іх, з ліку са-
б'есця. Ну і яны, ясная рэч,
спуску нам не давалі. А шчыра
вам сказаць, лепшага за гэты на-
род пашукай».

Самы час заплакаць, ці ня так,
Валянцін Яфімавіч? Заплакаць ад
бясьцільнай гаркоты, што люд-
зей гоняць, нацкоўваюць адно на
аднаго. Дык ці варта і нам, літа-
ратарам, уключачца ў гэтыю
брудную гульню? Нават калі
вельмі хвалююць «крытымы сэрца
Яндарбі»...

Вершы М.Лермантава цытуюцца
ў перакладзе Сяргея Петрыкевіча

Якая муха ўкусіла Сямёна Букчына?

На маё пярэчаньне, што ў
Быкава няма антырасейскіх
выкідаваньняў, а ёсьць
антыімпэрскія, рэдактар
пасылья невялічкай паўзы
запярэчыў: «Сённяня гэта
адно і тое ж!»
Адказвае Валянцін Тарас.

Прачытаўшы заўвагі крытыкі
Сямёна Букчына на рэцэнзію аб
акнізе вершаў Зелімхі Яндарбі «Сэр-
ца майго съвятыні» ў перакладзе
Рыгора Барадуліна, адчуў сябе
скрушим і зынішчаным. Няtonам,
зъедлівым, саркастычным, зъдзек-
ліві паблажлівым: гэткі ton — звы-
чайная манера Букчына, ён жа ту-
тэйшы Ювэнал, інакш ня можа.
Скрушила эрудыція Сямёна Ўладзі-
меравіча, яго глыбокія літарату-
разнаўчыя і гістарычныя веды. На-
прыклад, я, невук, ня ведаў, што
вялікі расейскі пашту Лермантаў
«быў чалавекам вененай імпэрыі,
належаў да дварянства, касты...»
якая была прызначана па сваім па-
ходжаньні для вайсковой службы і
вайны...» Відаць, гэтыя звесткі
Сямёна Ўладзімеравіча знайпоў зу-
сім нядайна, мабіць, гэта вынік яго
літаратуразнаўчых дасыльдань-
няў апошняга часу.

Віншую! У сваю чаргу хачу пра-
ніфармаваць Букчына, што і ў цяле-
рнішнім расейскім войску ёсьць
шмат людзей імпэрыі, якія хоць і не
дваране, а нашчадкі тых, хто ўсіх
дваран пад кораны выразаў, аднак
служыць імпэрскай ідзі, у мяня
гатовы на ўсё. Як палкоўнік Буда-
наў, які ў прыпадку апантанай ло-
бові да вялікай Ракеі голымі рукамі
задушыў чачэнскую дзяўчынку. Ця-
пер, пэўную, зайдзросціц афіцэр
Каўказскай вайны XIX ст., якім ня
траба было азіраць на нейкія там
Хэльсынскія пагаднені.

Але ня толькі эрудыція ўразіла
меня, а яшчэ і тое, як ён змог не скা-
заньці ні слова пра асноўны, галоўны

змест рэцэнзіі, якую выстаўляе
лухтой, пра тое, дзея чаго рэцэнзія
была напісана. У тых, хто яе не
чытаў, можа скласціся ўражаньне,
што напісана яна не на книгу вершоў
Яндарбі, а на «Казацкую калыханку»
Лермантава, дзея таго каб
«выйрэць Міхаіла Юр'евіча як вялі-
кадзяржайнага шавініста». Праўда,
Сямёна Ўладзімеравіч, аддамо яму
належнае, стараецца быць аўтак-
тычным, таму не замоўчае, што я,
«каб хоць трохі апраўдаць паручні-
ка Лермантава», прыводжу ягоны
верш пра «німутьнага Ракея, зямлю рабоў, зямлю
паноў». Аднак аўтактычны
зъедлівасць Сямёна Ўладзімеравіча
абмежаваная, відаць, яна ў яго ў дэ-
фіціце, бо інакш ён прывёў бы і
такое маё выкідаваньне: «...трэба
памятаць, што ў Лермантава гу-
чыць спачуваньне горцам Каўказу,
захапленыне іхнім мужнасцю, па-
вага да іхнія пачуцьця годнасці і
гонару, да іхнія гульбяльбства».
Можна пашкадаваць, што я не пад-
мацаваў, не праілюстраваў гэтыя
свое словы тым, жа цытатамі з Лер-
мантава, якія прыводзіць Букчына,
дарэмна ён думае, што акрамя яго
ніхто ня памятае лермантаўскія
«Валерык», «Ізмайл-Бея», іншыя
каўказскія паэмы пашту. Але што б
тады рабіў крэтык, калі б я прывёў
гэтыя цытаты, чым бараніў бы ад
мене гонар мундзіра паручніка Лер-
мантава? Зразумела, чаму Букчын
такі апчадны ў цытаваньні маіх вы-
кідаваньняў: ён адкідае ўсё тое, на
што спаслацца нікія ня можа, бо гэта
разбурае ягоныя абінавачваньні,
быццам я выстаўляю Лермантава
вялікадзяржайным расейскім шаві-
ністам. Абінавачвае, учапіўшыся
за два радкі з большімі шырокімі
задушыў чачэнскую дзяўчынку. Ця-
пер, пэўную, зайдзросціц афіцэр
Каўказскай вайны XIX ст., якім ня
траба было азіраць на нейкія там
Хэльсынскія пагаднені.

З букаўніцкай філіпікі вынікае,
што ні ў якім разе нельга пры-
водзіць радкі Лермантава пра «злога
чачэнца», бо гэта кідае цень на па-
эты, характарызуе яго як шавініста.
Вось што здараецца, Валянцін
Яфімавіч, калі пашту у свае разва-
жаньні пра другога пашту ўпускае
ідэалёгію і палітыку. Ці варта гэта
рабіць, калега, асабліва на ста-
расыці год? І ці мне чытаць вам
лекцыю пра тое, што аўтар «Ва-
лерыка», які задаваўся пытань-
нем:

Калі ты гэтыя радкі прыводзіш, то
робіш антырасейскі выпад, абрахава-
еш Ракею, яе вялікую літаратуру. І
тут не могу не згадаць сваю мінула-
годнюю размову па тэлефоне з рэ-
дактарам маскоўскага выдавецтва
«Вагрыос», якое плянавала выдаць
апошнюю книгу Васіля Быкава
«Доўгая дарога дадому» ў май пе-
ракладзе на расейскую мову. Рэдак-
тар сказаў, што книгу выдадуць пры
ўмове, што я здыму з перакладу
антырасейскіх выкідаваньні аўтара.
Панаракаў: «Нам, расейцам, вельмі¹
балюча і крыва душа слухаць такое».
На маё пярэчаньне, што ў Быкава
няма антырасейскіх выкідаваньняў,
а ёсьць антыімпэрскія, рэдактар
пасылья невялічкай паўзы адказаў:
«Сённяня гэта адно і тое ж!» Над тэ-
кстам філіпікі Букчына здавалася,
што гэта той маскоўскі рэдактар
чытае мне натацько...

І, нарэшце, галоўнае, пра што
хачу сказаць, дзея чаго ўзяўся
пісаць адказ Букчыну: я абавязаны
абараніць ад пыхлівай пагарды па-
эзію Зелімхі Яндарбі, памяць аўтам,
забітъм летасці Катары расейскімі
спецслужбамі. Нагадаю яшчэ раз,
што май рэцэнзія была напісана на
ягоную книгу вершоў, а не на «Ка-
закскую калыханку» Лермантава.
«Калыханка» спатрэбілася мне
толькі як экспкурс у гісторыю, бо
размова аб кнізе Яндарбі вядзеца ў
кантэксьце размовы пра цыпера-
шнью чачэнскую вайну, якая ў
вельмі многім ёсьць працягам той
вайны за Каўказ, у якой удзельнічаў
паручнік Лермантав. Які са пхым-
лівам сумам прадчуваў, што і хлоп-
чыку, над калыханкай якога съявіа-
маці, давядзецца, калі падрасце, працягваць
справу бацькі, ваяваць з чачэнцамі:
«Сам узнаешь, будет время, / Бранное житье: / Смело
вдeneш ногу в стремя / И возмешь ружье». Матывы пашэй Яндарбі —
своесаблівы пераход з пазіі Лер-
мантава, Букчын мог бы гэта ўба-
чыць, калі бы хоць адным вокам
зірніу на ягоныя вершы. Але што
Букчын нейкі чачэнскі верштворт-

ца! К

Маніфэст паэтычных тэхнакратай

Пасля «Pager-вершаў» прафесар Мушынскі можа съмела друкаваць інтymны дзённік Багдановіча.
Піша Аляксандар Федута.

Пакаленне шчаслівых уладальнікаў пэйджараў было апета Андрэем Хадановічам яшчэ да таго, як набыло свой голас у дэбютным зборніку вершаў ліцэіста Гары Лабадзенкі. Ці — Глеба Потэра, як сабе пажадаеце.

Паэтычны лёс новага беларускага паэта выбудоўваецца ў поўнай адпаведнасці з законамі жанру «гісторыя літаратуры». Як і ў выпадку з Пушкіним, мы маем справу з гадаванцам Ліцэю, толькі ня створанага, а распушчанага па найвышэйшым загадзе. І старэйшыя паэты апякаюць іоны талент: у ролі Дзяржавіна выступае дзядзька Рыгор Барадулін, у ролі Жукоўскага — мэтар Андрэй Хадановіч. Іх ласкавыя слова абрамляюць першы зборнік вершаў калегі-пачаткоўца, нібыта задаючы планку — вось з кім варта парыноўваць Глеба Лабадзенку!

Зборнік «Pager-верши» і сапраўды заслугоўвае чытацкай увагі, хоць аўтар гэтай рэцензіі і байца сур'ёзна сапсаваецца адносіны з рэдактарам газеты, у якой яна мае быць апублікована. Урэшце, думка пана рэдактара мае некаторыя падставы — цяжка меркаваць пра паэта па першых кроках, ці, як паговорвала ў Гогаля цётака I.Ф.Шпонькі, «малада шчэ дытына». Таму пасправам аргументаваць свой выбар і свой пункт гледжаньня.

Вершы Глеба Лабадзенкі цалкам могуць быць расцэнены як свайго роду маніфэст новага паэтычнага пакалення. Гэта пакаленне паэтычных тэхнакратай, яко му любое дасягненне чалавечай думкі — толькі інструмент для выказвання ўласных пачуццяў. Так, пэйджар робіцца для яго пасрэднікам, які перадае на адлегласць іго пачуцці каханай (-ным?) дзядчыне (-чатам?).

вартуюць неба ланцугі,
чябе ратуюць вочы сашы
І позрк!, думкі нашы
члебе адводзяць ад тут!.
я не прашу тваей рук! –
я не прашу рук! у неба.
съвет будзе, быу! есьць
так!.
дабранач, каралева. глеба.

Пакаленне Глеба Лабадзенкі пасыпела спазнаць і забыць, што такое пэйджар, як майму пакаленню давялося асвойваць старажытную праграму «Лексыкон», пасляхова выцесненую са съвядомасці ўсёмагутным «Вордам». Але сам Лабадзенка ўбачыў у ляканічнасці пэйджара магчымасць новага паэтычнага прыёму, які быў ім бліскучы выкарыстаны.

на вагоне ляціць
съвітанье
назіраеца пэуны
прагрэс
прызнаюся табе
у каханын!
па тарыфе
Velcom-MTC

Няшчасцце паэта заключаецца ў тым, што прыём расцягнуты да аб'ёмаў зборніка і да маштабу збору твораў расцягнуты яго ніяк ня ўдасца. Прывыкні таму некалькі. Першая — Лабадзенкавы чытачы пасыпелі перайсыці з пэйджара на мабільныя тэлефоны нават раней, чым іх паэт здолеў

апублікаваць свой зборнік. Пэўны прагрэс, сапраўды, назіраеца, тут Лабадзенка мае рацію, а таму новым чытачам давядзеца доўга тлумачыць, што такое пэйджар, і ўрэшце, мабыць, сам жа Лабадзенка і перакладзе свае вершы з мовы пэйджара на мову SMS, дзе і знакаў можа быць трохі больш, і лацінска-беларуская «і» ўсё-такі існуе, а таму на трэба больш замяніць яе пошлай адзінкай. Але ўдалая знаходка выпускніка коласаўскага ліцэю так прыйшлася даспадобы мэтрам беларускай паэзіі, што дзядзька Рыгор проста паддаўся спакусе напісаць уласны «pager-верш», а мэтар Андрэй абургунтаваў выкарыстаны пэйджара ў паэзіі — зрошты, справядліва замацаваўшы яго ў чытацкай съвядомасці менавіта за Глебам Лабадзенкам.

І тут варта трохі паглыбіцца ў параўнаньне паэтычных лёсau двух ліцэістau, зь якога рэцэнзант і пачаў гэты тэкст. Пушкіна, нагадаем, таксама віталі свой Барадулін — Дзяржавін Г.Р. — і свой Хадановіч — Жукоўскі В.А. Але віталі на таму, што добра ведалі яго творчасць (творчасці, уласна, яшчэ не было як такой), а таму, што ўбачылі ў тым, што ўжо было, саміх сябе.

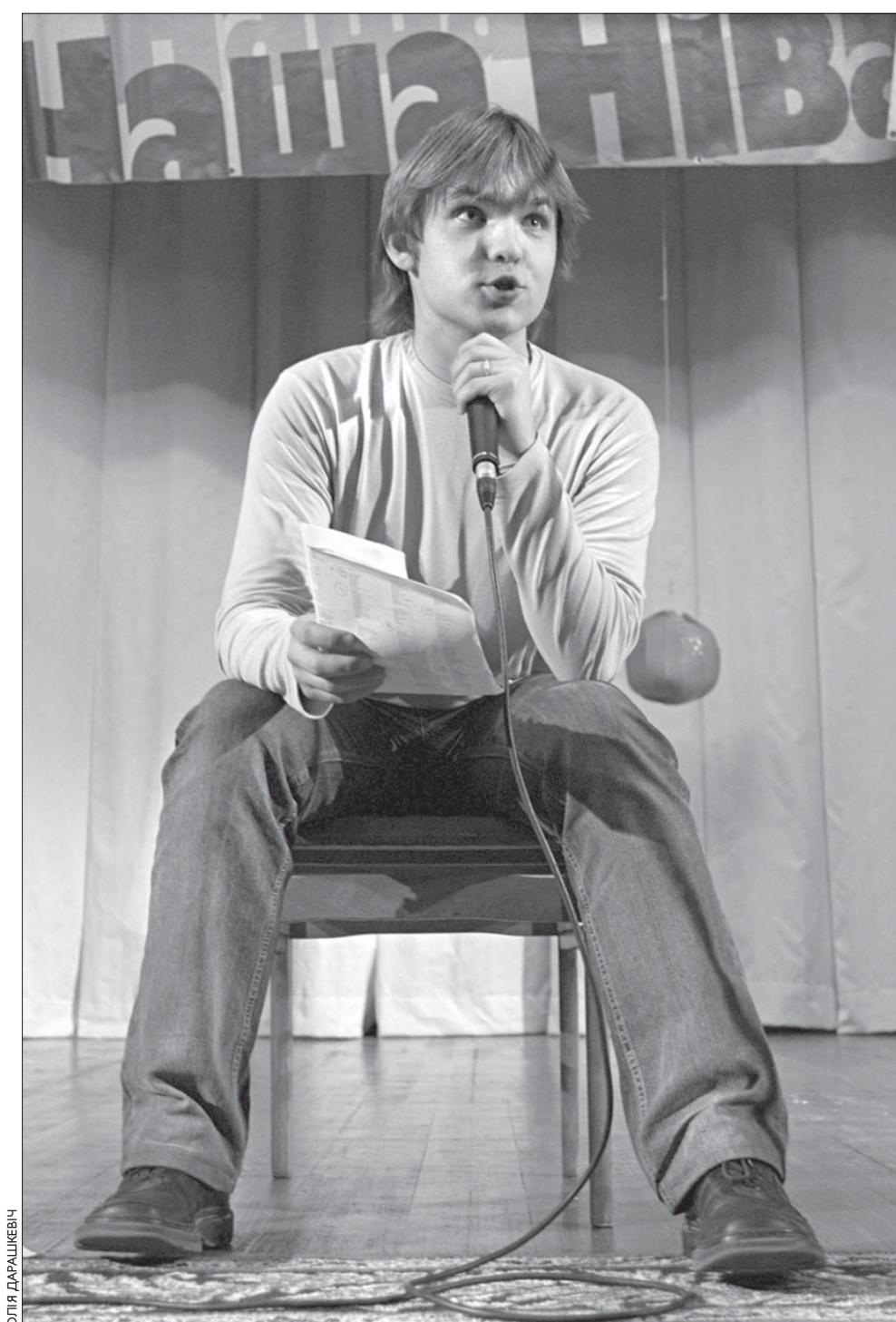
Дзяржавін — бліскучага імітатора жанру оды, здольнага ўслыць і падзвігі расейскай зброй належным нязграбна-съяточным стылем.

Жукоўскі — паэта лёгкага, які нязмушана пазбаўляе верш ад непатрэбных славянізмаў і здольны падабацца чытачкам.

Яны глядзеліся ў маладога Пушкіна як у листра, і кожны цепычуся з таго, што бачыць у гэтым листры ўласнае адлюстраванне.

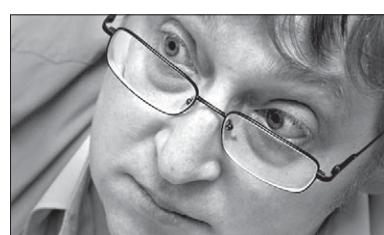
Гледзячы праўдзе (ня ўласнаму адлюстраўванию, бо на статус найвышэйшага носібіта паэтычнай ісціны рэцэнзант прэтэндаваць на можа і не павінен) у вочы, я вымушаны канстатаваць: здаецца, то саме адбылося і ў выпадку з Глебам Лабадзенкам.

Рыгор Барадулін убачыў у падлетку-ліцэісте самога сябе, хто здольны публіч-

гэтымі радкамі. Яны нават трохі съцілія і сарамлівия ў параўнанні з тым, што іншым разам прыпісваецца Рыгору Іванавічу. І разам з тым цалкам грамадзянская. Як, скажам,

замерзла галава
мо заутра не прачнуся
апэратор 42 —
як сымбаль беларусі

Пэйджар памёр да зьяўлення зборніка. Паэт нарадзіўся са съмерцю пэйджара.

на мацюкацца ў вершы, гарэзліва гуляць
са словам і разам з тым валодае пэўным густам настолькі, каб развіваць звыклія старэйшаму пакаленню беларускіх лірыкаў грамадзянскія тэмы — прычым у звыклым жа для іх клочы:

галоунае —
дабежчы да вады
І не згубіцца
у леташній
прастрыцы!
бо можна зноуку атрымаць пі...
...съмо
ад міністэрства
нашай адукацыі!

Барадулін съмела мог бы падпісацца пад

ронкі ўсе гэтыя адзінкі замест нармальнай літары выклікаюць некаторую цікавасць, а далей ты проста чытаеш вершы як вершы, аддзяляючи ўдалыя ад менш удалых, съвежыя вобразы — накшталт ужо згаданага пераходу па тэлефонным тарыфе «Velcom»-MTC — ад такіх, што выклікаюць пасылябезденнную пякотку.

«Pager-верши» — першая пробы голасу новага пакалення. Пэйджар памёр да зьяўлення зборніка. Паэт нарадзіўся са съмерцю пэйджара.

І гэта правільна.

У новым зборніку, дай бог, ужо ня будзе ўжо фармалістычных пошукаў, какетлівых крыўлянняў накшталт «Кнігу даводзілі да ладу Рыгор Барадулін, Васіль Сёмуха, Андрэй Хадановіч» — а ўжо адразу, каб уразіць чытачоў да страты дыхання, аўтар напіша: «Кнігу даводзілі да ладу Фэдэрыка Гарсія Лёрка, апостал Мацьвеі ды Шарль Бадлер». Гэта будзе съцілія, сумленні і зразумелій. Таму што ў ім, мабыць, мы і адкрыем не закаханага юнака-фармаліста, а вялікага Паэта, чыёй творчасцю, спадзяюся, закончыцца цэлы пэрыяд сучаснай беларускай паэзіі.

Таму што пачненца — новы.

Пакуль жа дадам: пасля «Pager-вершаў» прафесар Мушынскі можа съмела публікаўці інтymны дзённік Максіма Багдановіча. Усё роўна падлеткавая эротыка ўжо ні для кога не зьяўляеца сакрэтам.

Прэзентацыя кнігі Глеба Лабадзенкі «Pager-верши» адбудзеца 7 сіння (серада) у вялікай залі Дому літаратара (вул. Фрунзэ, 5). Удзел у імпрэзе возыме народны паэт Беларусі Рыгор Барадулін. Будзь вершы, съпевы, жарты! Кантактны т.: 668-57-75.

Ix пазнаёміла Калымы

Сёлата ў вёсцы Бабынічы на Полаччыне памёр паэт Браніслаў Пяткевіч. Нарадзіўся у 1918-м у Любчы на Барысаўшчыне. Давучыцца ў Віцебскім вэтэрынарным тэхнікуме не паспел: у крывавым 1937 г. быў арыштаваны і асуджаны на 10 год «як польскі шпіён». Прайшоў усе кругі гулагаўскага пекла. Пры канцы тэрміну, працуучы ў лягеры мэдроботнікам, выратаваў жыццё паэту Сяргею Новіку-Пеюну, які за беларускую дзеянасць сядзеў і пры немцах, і пры паляках, і пры саветах. Знаёмства двух вязняў перарасло ў сяброўства, што доўжылася некалькі дзесяцігоддзяў. Урывак з успамінаў Браніслава Пяткевіча аб Новіку-Пеюну падрыхтаваў да друку Але́сь Аркуш.

БРАНІСЛАЎ ПЯТКЕВІЧ

Новік-Пяюн на Калыме

(урывак з будучай кнігі
«Наш дваццаты век»)

Восеніню 1946 года, у лістападзе, у амбуляторыі сустрэліся мы...

Перада мной стаяў звычайны зняволены, такіх я набачыўся досьць. Апрануты ён быў па-летніму, але гэта быў не лахманы, а чистая лягерная абмундзіроўка. Шапка-аблавушка, яшчэ нядрэнная. Ён яе зняў з галавы ды камячыў у руках.

— Добры дзень, — ціхенька сказаў ён.

Я адказаў на яго прывітаньне запрашэннем сесцыі на тапчан. Ён не сядаў. Таптаўся на месцы.

— Што баліць?

— Усё баліць, доктар, асабліва сэрца сціскае, не могу дыхаць...

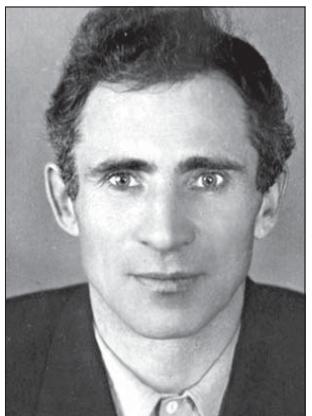
— Пухліна на нагах бывае? Ацёкі...

— Бываю ў ацёкі. — І ледзь чутна дадаў: — Я вельмі слабы, не могу нават хадзіць, не хапае паветра...

— Распранишцесь! Паслушаю сэрца. — Я ўзяў ся стала фанэндаскоп і накіраваўся да яго. Ён зняў з сябе фуфайку, палахай ў яе на край тапчана, потым сцягнуў з сябе верхнюю і ніжнюю кашулі. Ён быў вельмі схуднелы. Косткі яго цела выпіралі тонкую

Сяргей Новік-Пяюн.

Браніслаў Пяткевіч.

скруу ва ўсіх яго частках. З далейших маіх роспытаў мne стала вядома, што гэты жывы шкілет — мой зямляк. Я зарэгістраў: Новік Сяргей Міхайлавіч, 1906 году нараджэны, артыкул 58-1a, дзесяць год. Я падумай, што шчодрасьць нашага «вусатага» вялікая, не шкадуе нікому, адвольвае і адвольвае пад завязку. Ацёкаў у Сяргея на целе не было. Твар — палатно, ні крывінкі. Праз свой фанэндаскоп я ўяўлікай цяжкасцю ўлаўліваў сваімі вушамі «жыццё сэрца» свайго паціента. Яно, як слабенькае птушаня, недзе ледзь цікуала ў хільх грудзях гэтага шкілета.

— Можаце адзеца, — сказаў я. — На работу вам пакуль што не хадзіць! — Даў каманду санітару адвесці Сяргея ў барак слабасілкі.

Этап, з якім прыбыў сюды Новік, доўжыўся больш як паўгоду. Чыгунка, параход, аўтамашыны, пехата. Трэба мець вялікае

жыцце жывому дабраща да нашага лягера праз розныя лябірінты пякельнай дарогі. Ня кожнаму выпадае такое. Шмат і вельмі шмат белых чалавечых костачак засталося на гэтай дарозе съмерці. Магчыма, археолягі будучыні разам з касцяці маманта ў вечнай мерзлаце Калымы ці Індыйскі знойдуць і гэтыя костачкі нашых сучаснікаў ды напішуць навуковыя працы пра іх.

Праз некаторы час я больш зблізіўся з Сяргеем. Мне стала вядома, што ён — паэт, культурны дзеяч Заходняй Беларусі; трохі малое, мае каліграфічны почырк. Прасльедаваўся за сваю беларускую дзеянасць у панская Польшча. Не ўзълюбілі яго і нямецкія фашисты ды хацелі зьнішчыць, але нашы партызаны вызвалілі з-пад расстрэлу. А цяпер гэты чалавек вось тут, у станове ворагаў новай савецкай улады. Выходіць, Новік не прызнае ні нямецкай, ні савецкай! Што за

чалавек? Што яму трэба?

Аказваецца, яму трэба спраўядлівасць, сапраўдная спраўядлівасць, якой яшчэ ён не сустрэкаў у гэтым съвеце.

Мы ж жылі ў той час у акружэнні недавер'я і зайдзрасці, калі можна было купіць і працаць некаторыя дробныя душы за адну панюшку табакі; калі мана і абман узводзіліся ў дзяржаўны ранг жыцця.

Адным словам, ні пілсудчыкам, ні гітлерайцам, ні сталінцам Новік-Пяюн не падыходзіў да двара. Таму ён, тройчы выгнанынік, і апынуўся тут далёка ад сваёй Слонімшчыны.

Тады мяне мала цікавіў яго палітычны съветагляд. Ён быў мой зямляк, беларус. Яму трэба дапамагчы зберагчы свае костачкі. А калі ён мае нейкае дачыненне да мастакага беларускага слова, то мне гэта яшчэ больш пасавала.

[...]

Гэтая мая знаходка тут, на Калыме, Новіка-Пеюна была вялікай для мяне, неацэннай. Мала таго што ён беларус — ён паэт. А калі душы ва ўнісон, то не прыходзіць нават сон. Я даведаўся ад яго пра ягоныя Лявонавічы, пра той хор, які ён стварыў; пра тое, што ён ня толькі стварае вершы, але і музыку для іх напявае.

Але ж тут лягэр зняволеных. Тут не гадуюць паэтаў, а выціскаюць з чалавека ўсе яго жыватворныя сокі. П'юць яго кроў у імя вытворчых плюнаў. І калі мой хворы крыху ачомаўся, то над ім навісля пагроза апускання ў шахту шукаць золата.

Героям Калымы

Найлепшаму сябру па катарзе
Сяргею Новіку-Пеюну

«Ад родных ніў, ад роднай хаты»,
Дзе пахнуч вечнасцю дымы,
Звязлі сталінскія каты
Людзей у пашчу Калымы.

А там пад катаржным цяжарам
Ня кожны быў душою раб
І не даваў загаснуч марам,
Каб захаваць надзеі скарб.

Душыла цемра падзямелья,
Кайлі, лапата, цяжкі лом,
Канвою дзікае вясельле,
Пагарда панская са злом.

Масква плыла у п'янім блудзе,
Дзе зграя тлумная пачвар
Сваё тварыла правасудьдзе
Бяз кроплі жалю для ахвяр.

І хто стрымаў свае устоі,
У гэтай немачы густой,
Сапраўды выйшаў у героя
З душой багатай, не чужой.

Пра іх дабром я адзавуся,
Бо іхны быў і мой цяжкар,
Калі мы з глебы Беларусі
Праз пекла несылі песень дар.

2 сакавіка 1992 г.
в.Бабынічы Полацкага раёну.

Начальнік лягпункту ўжо неаднайчы мне напамінаў аб гэтым. Я маўкліва выслушоўвай начальніка і маўкліва абдумваў выйсьце з гэтай крэтычнай ситуацыі. Як вядома, з любой ситуацыі ёсьць выйсьце. Німа на съвеце ніводнага начальніка, якога нельга аўгасці, за зонай лягера наша бальница, у якой я раней працаў, і там цяпер мае сябры-калегі. Я ўзяў і паслаў да іх на консультацыю Сяргея зъ яго агульным захорванынem сэрца. І яго забралі назаўсёды з нашага лягпункту. Хутка ён стаў там мэдыцынскім статыстам, дзе на толькі выжыў, але і дачакаўся сваёй волі.

О, калі б ведаў Сталін пра та-ко наша «злачынства», ён бы, напэўна, ад злосці памёр бы значна раней.

музейных зборах гусарскія панцыры. Паводле яго высноў, у музэях німа арыгіналу гусарскіх крылаў XVII ст. Экспанаваныя ў заліх гусарскія кірасы з крыламі зъяўляюцца, прададападобна, кампазыцыямі XIX ст., дзе крылы ня маюць аўтэнтычнага паходжання. Аналіз іканаграфіі і захаваных экспанатаў паказвае, што ў XVII ст. крылы мацаваліся гусарамі да сёдлаў і не пераўзыходзілі па вышыні галавы ваяра. Толькі ў канцы XVII — пач. XVIII ст., ужо пасля таго як гусары стаціла сваё баявое значэнне, крылы пачалі мацаваць да наплечнікаў, што надавала большую параднасць ваянням.

Вобраз гусары як крылатых вершнікаў

быў замацаваны і распаўсюдзіўся ў канцы XIX — пач. XX ст. дзякуючы малонкам, створаным дзесяць умацаваныя сэрцаў паліакаў, што быў пазбаўлены Айчыны. У выніку агульнапрынятым стаў вобраз вершніка ў кірасе з прыматаў падаўся да наплечнікаў пад высокіх крылаў, густа ўтыканых пёрамі арлаў ці ястреба.

Вынікі сваіх дасьледаваньняў польскі гісторык агучыў у верасні на торуньскай навуковай канферэнцыі «Паўночныя войны ў XVI—XVIII ст.», прысьвечанай чатырохсотгадзізю бітвы пад Кірхгольмам. 27 верасня 1605 г. войска ВКЛ пад кіраўніцтвам вялікага гетмана Яна Каралі Хадкевіча раз-

граміла значна большыя сілы Швэцыі. У той бітве з арміі Хадкевіча загінула толькі каля 100 чалавек, а страты швэдаў ацэніваюцца ў некалькі тысяч. Паводле тактычных харкторыстык бітва пад Кірхгольмам харкторызуецца ваеннымі спэцыялістамі як адная з найбольш выдатных у гісторыі Новага часу. Гусары выканала ў бітве ключавую ролю. І паўсюль у польскіх падручніках яна ўвасабляе славу польскай зброй.

На канферэнцыі ў Торуні вядомы дасьледчы гісторык ВКЛ Анджэй Рахуба, пакуль беларускі і літоўскі ўдзельнік вытрымлівалі паўз, акцэнтавана зъяўніць увагу прысутных на тое, што пад Кірхгольмам увогуле не было польскіх сілаў, а на дапамогу войску ВКЛ падышлі толькі 300 рэйтараў курляндзкага герцага. Канферэнцыя засвідчыла сучасную тэндэнцыю сядзізначнай часткі польскіх гісторыкаў — варта вырашыць гісторыяграфічную проблему, а не памнажаць патрыятычныя легенды.

Высновы? Гусары з крыламі сапраўды існавалі. Праўда, з гледзішча пашыранага клішэ, гэтае відовішча ў XVII ст. не было такім маўлінічым, як уяўлялася ў XIX—XX ст. Але на сучаснікаў падзеяў атака гусары рабіла незабытнае ўражанье. І ці варта ў такім разе дадаткова ўпрыгожваць гісторыю?

Гусары: па сълядах аднаго міту

Крылы прыматаў гусарам у эпоху рамантызму. Але бітву пад Кірхгольмам выигралі такі гусары. Піша Алег Дзярновіч.

Ураганныя хвалі вершнікаў з нізка прыгнутымі дзідамі, трапятаныне сцяжкою, наўмынчы шум апераных крылаў, прыматаўных да рыцарскіх панцыраў, тупат конскіх капытоў і рык тысяч мужчынскіх горлаў. Менавіта так падаўца спэцыі гусарскіх атак XVI—XVII ст. у літаратуры. Вершнікі з крыламі за плячыма — неад'емны атрыбут славы Рэчы Паспалітай ці наадварот — сымбал жорсткага і адначасова фэрычнага панаванья.

Гістарычныя рэаліі аказаліся больш праизначнымі. Супрацоўнік Музэю польскага войска ў Варшаве Вітольд Глэнбовіч праанализаваў выявы гусары ды ўсе наяўныя

літаратура

Гаўстаньне

АДАМ ГЛЁБУС

Беларускае пытаньне

Што з намі будзе?
Хто дапаможа?
Скажыце, людзі!?
Ратуй нас, Божа!

14.01.1990—9.04.2005

Сонца

Я вылюблю цябе да донца,
Мая ты — радасьць,
Маё ты — сонца.
Ты вылюбіш мяне дарэшты,
За пацалунак,
За гэты вершык.

11.05.2005

Менск

Горад Мінск — горад Ікс недалюблены, антымістычны,
Дзе нашчадак Пятра прыбіральню вартуе ў «Макдоналдсе»,
А калега святой Магдаліны з поўным ротам зазывачай моліцца.
Горад Мінск — горад Зэт, горад мёртва— і чыстастатычны.

Горад Мінск — горад-сон, горад сонца неэстетычнага.
Дзе героі твае? Дзе сыны-абаронцы, паэты-ўсехвальянікі?
Замест іх ты напоўнены спрэс пуставока-лупатымі лялькамі.
Колькі можна чакаць інтэрвэнтаў, ратунку мітычных?

Горад мой, паўставай, ажывай і жыві паўнакроўна,
І ня будзе табе, горад Менск, ні падобных, ні роўных.

23.05.2005

Травень

Спакойны, сонечны, нядзельны дзень.
Ля возера гуляю ў адзіноце,
Там ластаўкі цалуюцца ў палёце
І падаюць на свой шматкірылы ценъ.

30.05.2005

Жвір жыцьця

Мы ўсё зрабілі, можна здзялчыць,
Купіць гарэлкі, добра моцна выпіць,
Каб выспацца і зноў нанова жыць,
Каб жвір жыцьця са жменю ў жменю сыпаць.

Жвір паплыве струменем залатым.
Жвір пабяжыць, нібыта кроў праз сэрца.
Мы зноў паверым у адсунасць съмерці
І ў жвір жыцьця, што вечна малады.

13.06.2005

Біяматэматаіка

Павярхойнасьць прагне глыбіні.
Глыбіня сыходзіцца з паверхняю,
Не знайсьці прымусу ў тым ані
Кроплі... Толькі ёсьць завершанасьць,

А ў завершанасьці тоіца пачатак,
Кропля, крапачка, драбок, arche,
Нуль, зь якога ў нараджальным съне
Зъявіцца адзінкі, множнасьць, статак...

Статкам будзе кіраваць пастух,
Пасьвіцме свой незылічоны статак,

АЛЕНА АДАЧЫК

Будзе ў ім прыбытак і дадатак.
На зялёны, съвежы, росны луг

Наш пастух пакліча мастака
Маляваць паверхні і глыбіні.
Той напіша вобраз пастуха
І паставіць кропку на карціне.

26.07.2005

Здалёк

Як многа навокал
Чужых людзей,
Чужых агнёў,
Чужых паддей...

Як жа далёка
Тваё цяпло,
Радасьць мая,
Маё съятло.

2.08.2005

Барсэлёна

Я пазнаю сваю Барсэлёну ў натоўпе другіх гарадоў
Па яе каравэльнай хадзе, па яе карнавальным убранні.
Я насустроч пайду, да яе шматсаборнага зъязненя.
Да любові маёй Барсэлёны я рады ісці, пагатоў...

Пагатоў, я гатовы да мілай сваёй Барсэлёні ісці
шмат гадоў.
Бессаромная страсць Барсэлёны зъдзіўляе
присутных,

Як уражвае бліскам маланка над морам у хмары
распнітай.
Я спазнаю маю Барсэлёну ў натоўпе другіх
гарадоў.

3.08.2005

Захмялелая малітва

Я малюся бутэльцы
З чырвоным віном.
Я малюся бутэльцы
Зь навыпітым сном.

За бутэльку віна
Я ўсё чыста аддам.
За бутэльку віна
Каго хочаш прадам.

У цябе ёсьць малельня
З Ісусам Хрыстом.
Ты стаіш на каленях,
А я п'ю за кустом.

У маёй галаве
Ёсь тубеллька віна.
У маёй галаве,
Праўда, толькі яна.

Больш нічога няма,
Толькі шклянка віна.
Больш нічога няма,
Токі кропля віна.

У маёй галаве
Кольці кропля адна.
У маёй лагаве
Шольб нічога мяна...

4.08.2005

Салдат

Калі нікто ня кажа: «Выбачай,
Даруй, паэт, што я цябе пакрыўдзі...»,
Калі навокал робіцца ўсё крыва,
Навокал эмрок і роспачны адчай, —

Больш не патрэбна вашае «прабач»,
Не сущае больш чужое слова.
У цемры паўтараю, як замову
І як загад: «Ня плач, паэт. Ня плач».

Слабы хай плача, круціцца, як гад
Пад цяжкім ботам. Хутка разывіднене,
І сльёзы высаходзяць, і сэрца скамяне...
Замест паэта — будзе вам салдат.

15.08.2005

*

Хопіць
піць.

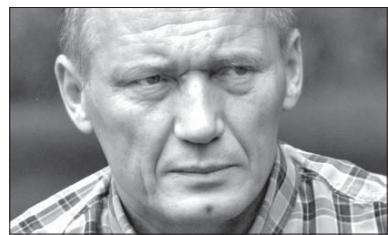
8.10.2005

Поўня

Іртуная поўня хістаецца ў хваліх няспынных.
Іду, а яна набліжаецца да вадаспаду няўмольна.
Вярба ціха плача над хуткай халоднаю плынню,
Ня могучы вычарпнуць з рэчкі чароўную поўню.

15.11.2005

Вацлаў Ластоўскі

УЛАДЗІМЕР
НЯКЛЯЕЎ

Сярод пачынальнікаў цэнтральнай-еўрапейскіх нацый было мноства літаратаў. І Беларусь стваралася літаратурой, узіні-каючы ў ёй як тэмам, фабула, сюжэт. Адзін з доказаў таго — Вацлаў Ластоўскі.

Вершы Ластоўскага нібыта і на бог ведае што такое... Лепшымі могуць падацца зрыфмаваныя радкі ці на кожнага сёньняшняя пачаткоўца. Але, калі задацца пытаннем не пра тое, як, а пра тое, *што і для чаго* напісана, тады ўсё стае на свае месцы. Ластоўскі пісаў дзесяці таго, каб пасыль яго зьяўляліся і былі, і былі, і ўжо ніколі не сканчаліся новыя і новыя пачаткоўцы. Каб імі ў ёй, ці ёю ў іх, жыла-была Беларусь.

Тое, што зроблена Ластоўскім, у небеларускім часе замглілася, а пасыль выплыла з імглы, як нязнаная навіна. Тэкстамі, якія на кожнаму напісаны. Яны быццам бы простыя, аднак глыбінна простыя — такая проза Быкава. І ў Ластоўскага гэта найперш вершы ў прозе.

«На грудзе, акружаным глыбокаю вадой, я горад збудаваў. Змацаваў яго дубоваю сцяную, байніцамі, на зводах мост уздоймы-ны палажыў.

У клеці звёз усякага добра, — калі б на гарод лягла аблога...

І вояў здрадных, лжывых я разылічыў, каб з вернаю дружынай толькі дзяліць мой белы й чорны дзень...

І от нахлынуў вораг многі.

Ударыў я у звон трывожны.

Дзынеў патужна цяжкі сыпіж...

Аднак на клік мой зоўны ніхто ка мне не пасыпшыў:

У горадзе майм — такім мацоўным — адзін я быў!..»

У чым гэта саступае сёньняшнім вершакам, вэрсіям?.. Ні ў чым. Яно і на можа саступаць хоць бы таму, што было раней. У пачатку.

Ластоўскі, безумоўна, разумеў і тое, што ёсьць насамреч паэзія, калі напісаў: «Съязьмі душы, уздрыгамі душы — піши!..»

Адзін з ягоных вершаў сціпавала некалі, як народную песню, мая бабуля. І я, навучаны ёю, на ведаючы, канечне, што гэта трохі перайначаны верш Ластоўскага або, можа, наадварот, ім перайначаная народная песня, падпяваў:

Ідзе Вітаўт па вуліцы,
За ім нясуць дзіве шабліцы.
Слаўны князь Вітаўт,
Слаўны Гаспадару,
Слаўна наша Гаспадарства!

Шаблі літы, злотам біты,
Ручы скурай алавіты.
Слаўны князь Вітаўт,
Слаўны Гаспадару,
Слаўна наша Гаспадарства!

Адна шабля для спадара,
Друга шабля на татара.
Слаўны князь Вітаўт,
Слаўны Гаспадару,
Слаўна наша Гаспадарства!..

Песьню гэту не маглі, мусібыць, не сціпаваць у майм Крэве, дзе на толькі Крэўскі замак, але і камень кожны, і любы пагорак — усё нагадвало пра Вітаўта, пра Вялікую Літву. Пра якую Ластоўскі сказаў: «Крыўев сынкоў Тваіх куплялі славу гучную на Грунвалда палёх».

Ластоўскі не здабыў сабе гучнай славы ў пазіі, іншую здаймеў славу; тым на менш, як паэт, як літаратар, ён вось да чаго імкнуўся:

Формаў трупехлых я вораг дасконны,
съцежак стаптанаў ня зношу тварэньні;
новым імкненіям даць новыя формы,
новыя слова і дум выражэння
стаўлю я мэтай.

У гэтым імкнені — на мяжы магчымага — Вацлаў Ластоўскі і прайшоў, спраўдзіў наканаваны яму шлях. Сказаўшы ў адным зь вершаў: «Чала я не хілі прад сілай...» — і гэта таксама спраўдзіўшы.

НОВЫЯ КНІГІ, ДАСЛАНЫЯ Ў РЭДАКЦЫЮ

Acta Albaruthenica: Навуковы зборнік / Беларускі рэспубліканскі фонд фундаментальных даследаванняў; Міжнародная асацыяцыя беларусісту; БДУ; Польскі інстытут у Менску; Пад агульн. рэд. М.Хаўстовіча, А.Баршчэўскага, С.Запрудзкага. — Выпуск пяты. — Менск: Права і эканоміка, 2005. — 284 с.

Эпіграфам для зборніка можна ўзяць назыв артыкулу польскай мовазнаўцы Эльжбеты Смulkовай «Думаючы пра памежжа...». Гэты выпуск «Актай...» якраз і прысьвечаны пытанням беларуска-польскіх літаратурных, культурных і мовных сувязей. Крыху са смуткам ацініваючы вобраз паліака і Польшчы ў сучаснай беларускай гісторыографіі, ужо беларускі даследчык Алеся Смалянчук робіць акцэнтаваную выснову: «Гісторыя не зьяўляецца выключна барацьбой за выжыванне. Гісто-

рия — гэта таксама партнёрства і супрацоўніцтва, якое толькі і дазваляе будаваць будучыню».

Беларусь—Гішпанія = Беларусь—Іспания = Belarus—España: Выбраныя старонкі грамадзка-культурнага ўзаемадзеяньня. Матэрыялы круглага стала, Менск, 23—24 кастр. 2003 г. / Рэдкал.: А.Мальдзіс (гал. рэд.) і інш. — Менск: Беларускі кнігацзор, 2005. — 160 с. — (Беларусіка = Albaruthenica; Кн. 27).

Арганізацыя круглага стала і публікацыя зборніка матэрыялаў зяяўляеца спрабаю беларускай грамадзкасці нападзіць міжкультурны дыялёг. Бо, як піша адзін з гішпанскіх удзельнікаў дыскусіі, «усё беларускае ў нас успрымаецца як належнае да расейскай культуры». У Гішпаніі, «калі доўга шукаць», можна знайсці пераклад Караткевіча ў

якой-небудзь кнігарні, «кале ён будзе зроблены з ангельскай мовы ды зъмешчаны ў аддзеле расейскай літаратуры».

Адз
Сабур Р. З сувоя памяці. Вершы, пераклады, афарызмы. — Менск, 2004. — 112 с. — 150 ас.

Кніга ўключае беларускамоўную і расейскамоўную часткі. Многія вершы з абодвух «сшыткаў» прысьвячаны дачыненіям беларуса і габрэя да кранаўца сваёй шчырасцю, якая, аднак, не заўсёды выявляеца ў дасканаліў мастацкіх образах. Найцікавейшым раздзелам ёсьць «Пераклады з ідыш», дзе менскі аўтар асэнсоўвае спадчыну Шыке Дрызы, Гірша Рэлеса, Мойшэ Тэйфа, іншых габрэйскіх паэтў.

ВР

АДАМ
ГЛЁБУС

Сучаснікі

1995—2005. Хлыстай і Ясенін

Ёсьць кнігі, выдаочы якія, абавязкова сутыкнесьця з праблемамі. Сама тэма кнігі можа ўтойваць безыліч безадказных пытанняў, ну хоць бы мая «Энцыклапедыя злачынстваў і

катастроф». Асабліва праблемны быў том пра самазабойства вялікіх творцаў, пра іх катастроfy ў сувядомасці. Быў там артыкул і пра Сяргея Ясеніна. Акрамя вядомай вэрсіі самазабойства, там былі і намёкі на магчымасць іншай гібелі паэта.

У артыкуле было некалькі цытат з кнігі съледчага Хлыстava. Съледчы напісаў мне пагрозыў ліст — маўляў, які мелі мы права перадрукаваць ягоны тэкст без дазволу. Звычайнае абурэнне. Па

тэлефоне мы дамовіліся на сустрэчу, калія помніка іншаму пасту-самазабойцу — Маякоўскуму, што ў Маскве. Хлыстай быў сапраўдны съледчы на асабліва важных злачынствах, але зынешне быў больш падобны да злачынца, чым да съледчага; напоўна, у мене спрацоўвае залежнасць ад фальшыва-кінэматаграфічных вобразаў, калі я так характарызују съледчага. Адно магу сказаць дакладна: я ніколі не пазайздрошчу злачынцу, на якога распачаў паліванье маёй Хлыстай.

Размова наша была нядоўгая. Хлыстай спытаў, ці прымаю я ягоную вэрсію і доказы, што Ясенін загінуў. Я дыпляматычна зауважыў, што перадрукаваў ягония цытаты ў сваёй кнізе і яшчэ сказаў пра свае пераклады вершаў Ясеніна на беларускую мову. Хлыстай застаўся не задаволены маёй

дипляматыяй, але перакладаньне ўхваліў і грашовы ганарар за публікацыю ўзяў.

Варты зазначыць, што той невялікі ганарар ён адмовіўся браць далярамі, а ўзяў толькі расейскімі рублямі. Патрыёт — ён ва ўсім патрыёт.

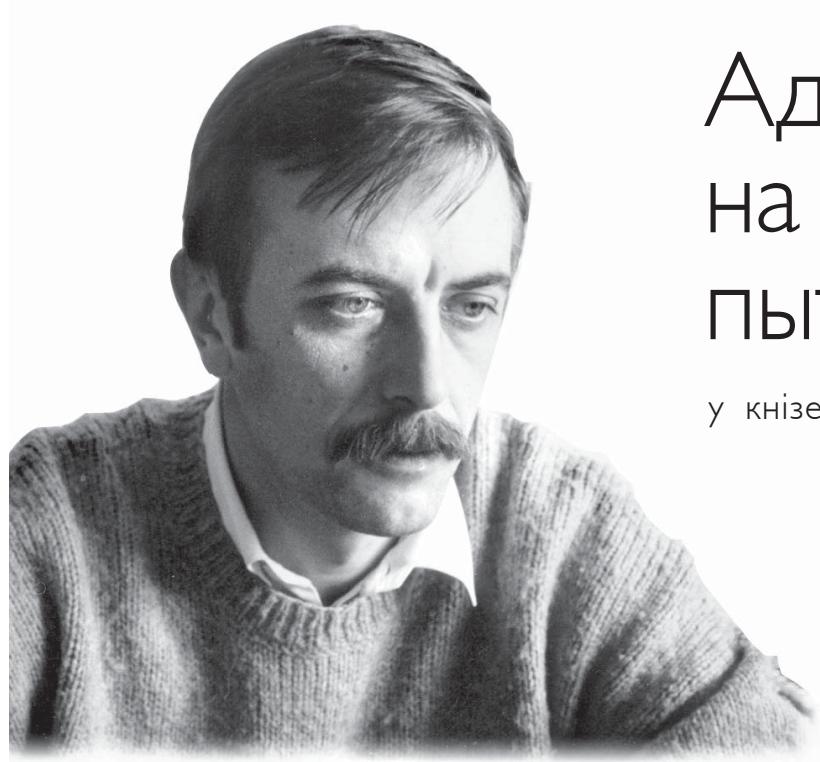
Р.С. Праз дзесяць год пасыль той сустрэчы пад помнікам Маякоўскуму ў Ресеі выйшаў тэлесэрыял пра Ясеніна, у аснову сцэнара якога была пакладзена вэрсія съледчага Хлыстava. На экране съледчы Хлыстай выглядае звычайным кінаартыстам, зрэшты, і Ясенін выглядае ў тым сэрыяле на лепш за съледчага, які распрацоўваў вэрсю пра забойства паэта. Наагул, большасць партрэтu Сяргея Ясеніна — аматарская вышыванка крыжыкам, народны лубкі і народны байкі. На гэтым танным тле браць съледчага Хлыстava сапраўды вылучалася прафэсійным падыходам да справы, шкада толькі, што справа гэта крыміналная, а не навуковая і літаратурная.

2005. Шаўчук і «родина»

«Родина, пушь кричат «уродина»...» — любіць пісці пісці рок-бард Шаўчук. Mae на тое права. «Уродина» дык «уродина», тым больш што ў мене з Шаўчуком розныя Радзімы. Вось толькі ёсьць адна акаличнасць: Шаўчук любіць прыяжджаць у Беларусь, а я люблю працаваць у Ресеі. Часам нашы пляхі і перакрыжоўваюцца. Вось хоць бы згадаю экранізацыю майго літаратурнага праекту «Атаман», у якой Юра Шаўчук зноў жа праспіваў: «Ро-о-одина — «уро-о-одина»...» I праспіваў ён круту песьню сваю вочы ў очы галоўнаму герою — атаману Вароніну. Праспіваў і сказаў Юра Шаўчук атаману-казаку Юрию Вароніну: «Усё будзе добра!» Ну сказаў і сказаў, і казак зразумеў. Звычайныя рэчы, банальныя сэрыяльныя слова, такіх на тэлеэкронах процыма. I ўсё ж добра, што ў мене з Шаўчуком зусім розныя «родины».

Адказы на галоўныя пытаўні

у кнізе Сяргея Дубавіца «Вострая Брама»

Сяргей
Дубавец.
Вострая
Брама.
Кніга
выбранага.
— Вільня,
2005

Сяргей Дубавец аднавіў газету «Наша Ніва» і быў яе рэдактарам у 1991—2000 гадах.

Байцоўскі клуб па-беларуску

«Гэта рэальна! І хай гэта не цывілізавана на ўзроўні чалавечтва, але ратуе сям'ю і знаёмых».

Піша Сямён Печанко.

Атрымаўшы заданне зрабіць матэрыял пра беларускамоўных футбольных заўзятараў, я звяя-заўся праз Інтэрнэт з прыхільнікамі менскага «Тарпэда». Дамовіліся сустрэцца на акцыі пратэсту супраць ліквідацыі клубу. Ідуны на вызначанае месца, увесь час намагаўся ўявіць футбольнага фаната, які размаўляе па-беларуску. Тыповы вобраз прадстаўніка заўзятарскага асяродку, перавязанага шалікам з клубнай атрыбуцыйкай, амаль заўсёды нецьвярозага, часцей за ўсё лысага і мациоклівага, зь беларускай мовай ненік не вязаўся. Аднак мae чаканыні на спрайдзіліся. Я ўбачыў звычайных маладых людзей, апранутых, як большасць беларускіх студэнтаў. Убачыўшы такіх у на-тоўпе, я наўрад ці падумаў бы, што перада мною футбольныя заўзятары.

Сяргей і Дзяніс у заўзятарскім асяродзьдзі восем-дзесяць гадоў — палову жыцця. Робіцца зразумелай іх трывога за ўлюбёны клуб і ращучасць зрабіць усёмагчыма дзеля яго захавання.

Прадстаўнікі ўсіх беларускіх футбольна-хуліганскіх груповак прынялі правілы, паводле якіх забараняецца ўжыванне любой зброі, збіццё тых, хто апінуўся на зямлі, дэманстрацыя праяву агрэсіі ў публічных месцах. Такой ініцыятыўы ня ведае ніводная фанацкая супольнасць свету. На фота: трэніровачная сустрэча фанатаў «Тарпэда» і берасцейскага «Дынама».

«Заўзець» па-беларуску

Беларускамоўных сярод фанатаў няшмат, а тых, хто карыстаецца мовай прынцыпова, і пагатоў. Аднак гэта найбольш актыўная і інтэлектуальная група фанацкага асяродзьдзя. Гэтыя людзі робяць заўзятарскія сайты, выпускаюць часопісы ды ўлёткі па-беларуску. Свой энэргійныя захапляючы астатніх. Хлопцы расказываюць пра этнічнага рассейца, што праз знаёмства з імі пачаў размаўляць па-беларуску.

Да беларушчыны яны прыйшли не адразу, аднойчы зразумеўшы, што па-іншаму праства нельга. Любая заўзятарская групоўка мае ў арсенале набор агітацыйных сродкаў — гімны, лёзунгі, крычалкі, атрыбуцыйку. Тарпэдаўскія фанаты пераклалі свой гімн на беларускую мову, а перад адной з апошніх гульняў адзін аматар выканаў яго перад усімі стадыёнам. Яшчэ раней гледачамі раздаваліся ўлёткі зь беларускім тэкстам гімну. Маладыя людзі з зайздрасцю адзначаюць: «У любой нармальнай краіне стадыёны сцільваюць гімны сваім камандам на сваёй мове, чым нікога ня зьдзівіш». Аднак аптымізму на траціць і вераць, што аднойчы падтрымка на стадыёне будзе гучнай на роднай мове. На гульнях з удзелам «Тарпэда» можна ўбачыць велізарную чорна-белую расцягажку з надпісам беларускай лацінкай «Найвялікшы і найлепшы. Мы заўжды з табой».

...і хуліганістыя джэнтэльмены

Сяргей — хуліган са стажам. Яго беларускамоўнасць — гэта сямейнае. Сярод яго паплечнікаў сустракаючыся вельмі розныя людзі — студэнты, бізнесмэны, рабочыя. Сваю падтрымку чорна-белым выказываюць музыкі гурту «Чырвоным па беламу». Хуліганы суправаджаюць свой клуб на выездах, падтрымліваюць на хатніх гульнях. Падчас матчаў здараючыся сутычкі зь іншымі хуліганамі — гэта варягуючыя бакі высьвяляюць адносіны. Такім чынам вытручвае іншаты, напружанацьца. Такі сабе футбольны байцоўскі клуб.

Аматары...

Большасць абывацеляў мае

«Нехта застаецца хуліганам на ўсё жыццё. Я ж ціпер ведаю, на што я здольны ў экстремальных ситуаціях, калі застаецца адзін перад непрадказальнымі натоўпамі. Я выпрабоўваю сябе і лічу, што гэта больш рэальна і натуральна, чым захапленне горнымі лыжамі», — кажа Сяргей. — Я ведаю, што цяжка зразумець матывы, якія рухаюць намі. Хуліганам можа стаць ня кожны, але ў кожным чалавеку можна знайсці ту юнавісць, якую проста неабходна неяк выліць. І лепш гэты нэгатыўны адчуюць ня блізкія нам людзі, а такія ж, як мы, падчас бойкі. Вядома, што гэта не цывілізавана на ўзроўні чалавечтва, але справядліва ў адносінах да сям'і і знаёмых».

Апошнім часам сутычкі між фанатамі робяцца нечым накшталт спорту. Выпрацаваны нават адмысловыя правілы: у 2001 г. у Віцебску прадстаўнікі ўсіх хуліганскіх груповак прынялі своеасаблівые правілы «fair play», паводле якіх забараняецца ўжыванне любой зброі, збіццё тых, хто апінуўся на зямлі. Такой ініцыятыўы ня ведае ніводная фанацкая супольнасць свету.

«Тарпэда» у сециве

Маханыне кулакамі — не адзіны занятак хулігану. Кожны клуб мае афіцыйны і аматарскі сайты. «Тарпэданы» ўжо пяты год у сециве, трэці — па-беларуску. Інтэрнэт-старонка карыстаецца папулярнасцю і аўтарытэтам ў наведвальникаў ня толькі з Беларусі, але і сярод усходнеўрапейскіх фанатаў. Сайт змяншае

фотаархіў, відэашэрагі, у хуткім часе зьяўліца аўдыёзапіс гімну «Тарпэда». Штодня яго наведвае 150—200 чалавек.

Да беларусізацыі тарпэдаўскага сайту іншыя клубныя аматары паставіліся па-разнаму. Ад вечнай «ворагі» — фэны менскага «Дынама», якія прытым ліва-

Адзінае беларускамоўнае хуліганскае выданне

Сёмы год тарпэдаўцы выдаюць часопіс «Тарпэдаўскі фан-кур'ер». Выходзіць ён пры канцы кожнага году і ўжо ўжо сабою спрэваздачу пра футбольныя і калеяфутбольныя падзеі. Гэта адзінае беларускамоўнае хуліганскае выданне ў нашай краіне. Наклад абмежаваны, таму замовіць часопіс можна па электроннай пошце (адрес tflk@tut.by).

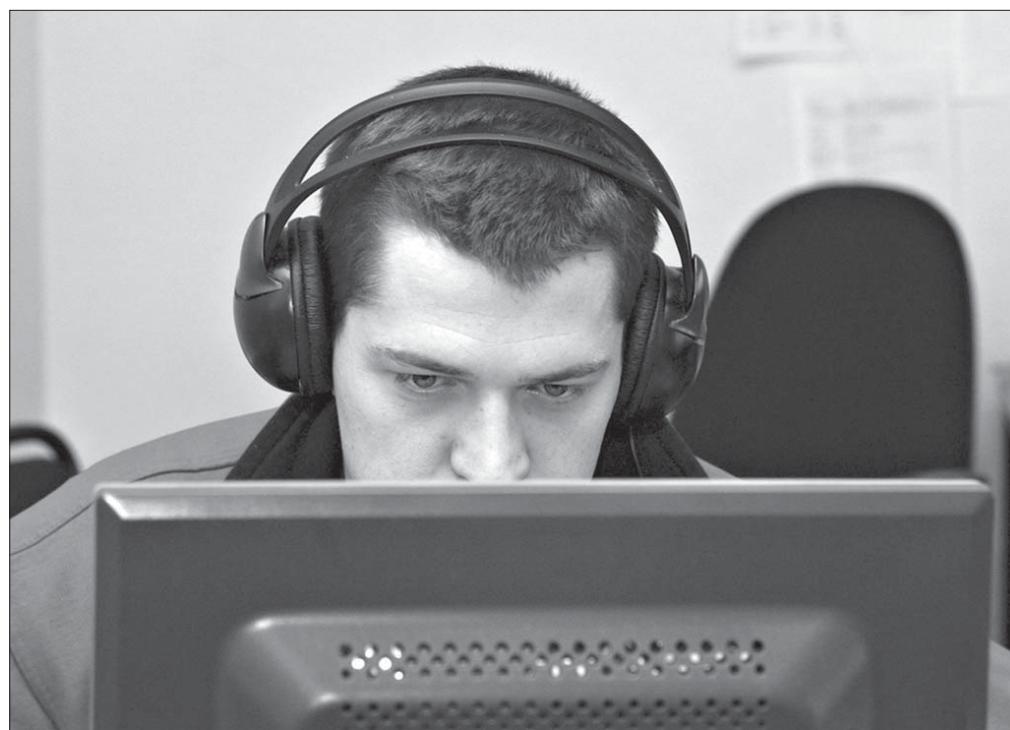
юца праразейскіх імпэрскіх поглядаў, — падкрэслена іншутральна, а гомельскія «ворагі» перанялі іх вопыт. На гомельскім сайце www.green-white.front.ru можна прагаласаваць на карысць адной з дзяржаўных моў. Паказальна, што за беларускую мову на цяперашні момант прагаласавала 37% наведвальникаў. Сяргей сцівярджае, што сярод фанатаў ёсьць розныя людзі, і ў любым асяродзьдзі знаходзяцца здольныя зірніцы вышэй за надуманыя спрэчкі. Інтэрнэт дазваляе кантактаваць такім заўзятарам, не зважаючы на супяречнасці.

Капітаны без карабля

«Нас ніхто не прымушае вандраваць за сваімі кумірамі, лезыці ў бойку. Нам падабаецца так жыць, і ў такіх умовах мацецца сапраўднае сяброўства і адказнасць. Я і мае сябры ніколі не адмовімся ад свайго клубу, нават калі ён перастае існаваць. Мы верым, што пераможам! Раней ці пазней», — кажа Сяргей.

Паводле яго слоў, некаторыя ягоныя калегі дыскрэдытаюць сваімі паводзінамі ўвесь рух, і дзякуючы ім ствараюцца ўстойлівыя стэрэатыпы пра «недалёкіх» і «адмарожаных» фанатаў. Беларускія фанаты не «заўзеты» за чужкія клубы, не зважаючы на слабасць нацыянальнага футболу. Маладое пакаленне не аматараў жыве паводле ўласных правілаў і не байца выказваць пачуцці да сваіх куміраў на роднай мове.

ІНФОРМАТАР

ЮЛІЯ ДАРЧЕНКОВІЧ

Інтэрнет-правайдэры

«IP TelCom»
вул.П.Броўкі, 18
232-72-98, 288-29-89

«Sat.by»

228-19-12

TCM («Тэлеком-мэдия»)

вул.Рэвалюцыйная, 6а
223-65-44, 237-71-07

«Авілінк»

вул.Кнорына, 1/3, офіс 45
211-39-25

«Адкрытыи контакт»

вул.Кальварыйская, 17а, офіс 113
211-01-21/22

«Айчына»

вул.Паза, 16
201-27-78/79

«Алтаплан»

вул.Кіжаватава, 7/2
275-28-58/82

«Анітекс»

Кальварийская 1, офіс 424
217-75-07

«Атлант-тэлеком»

пр.Пушкіна, 39, блёк Г5-1
207-2-207/741

«Баснэт»

вул.Акадэмічная, 25, офіс 510, 511
284-26-28, 217-74-04

«Белінтарнэтпэйдж»

пл.Свабоды, 23, офіс 79

206-55-50, 227-25-02

«Белінфантэз»

вул.Марінёўская, 5, офіс 402

219-06-39, 210-58-11

«БелСэл»

вул.Залатая Горка, 5

276-01-11

«Белтэлекам»

вул.Энгельса, 6

217-10-05

«Глябалванбел»

вул.Варвашэні, 73, офіс 703

234-59-24, 237-80-38

«Дзелавая сетка»

пл.Свабоды, 17, офіс 711

213-24-53, 206-50-06

«Космас-ТБ»

вул.Кісялева, 13

289-29-10, 210-13-79

«МДФ-камунікейшн»

пр.Ф.Скарыны, 117, офіс 314

264-64-12, 263-96-29

«Магістар»

239-38-08

вул.Караля, 2, 5-ты паверх

«Магістраль»

вул.Чапаева, 5-238

236-51-01, 284-81-96

«Нікс»

вул.Рэвалюцыйная, 13а

200-64-13, 226-57-47

НКЦ «Тэлепорт»

вул.Караля, 16

226-45-60

«Нэзварк-систэмс»

2-я Шостая лінія, 9

283-17-11/24-67

«Нэтэкспа»

237-85-88, 234-02-55

«Сола»

вул.Крапоткіна, 44, офіс 1105

234-81-64, 283-29-79

«Фарэнэт»

вул.Маскоўская, 20, офіс 519

210-25-20

«Юнібел»

вул.Захараўа, 59

210-03-66

«Юніка»

пр.Ф.Скарыны, 49, офіс 402

239-38-08

Вялікі аматар шахмат У.Караткевіч увёў іх у «Ладзьдзю роспачы». Падынкі рагачоўскага шляхціча Гервасія Вылівахі са Сымерцю апісаны падрабязна, і ў мяне ўзынікла спакуса рэканструяваць іх з дапамогай шахматнай натацыі. Спадзяюся, чытачы ўспрымуть шахматна-літаратурны тэкст, пададзены ніжэй, з гумарам.

«Допка ляжала між імі. Гервасій узяў за белы шпалом маленькага, але неверадна цяжкага латніка і адкрыў дарогу свайму візуру...»

1. d4 Kf6 2. c4 e5 3. d5?..

«І раптам Сымерць засымляялся:

— Ты зноў папаўся...»

Найялікшая ўладарка сусвету знарок выбрала незвычайны для XVI ст. буданецкі гамбіт, дзе чорныя ахвяруюць важную пешку, каб справакаваць суперніка. Выліваха не прыняў ахвяры.

3. ...Cc5 4. Ke3 d6 5. Kf3 0-0 6. e4?..

Выліваха паддаўся на правакацыю. Ён схіляецца да звыклай манеры гульні — бясхітра раснага разгортаўнія сілаў, пабудовы «крэпасці» с4-d5-e4, і не заўажае слабасці на f2.

«— Глядзь-дзі, — сказала Сымерць.

6...Kg4 7. Ce3 Ke3 8. fe Ce3.

«За нейкія дваццаць хвілін яна зрабіла брэш у абароне Гервасія, узламала яе...»

15. Fd5 Ke6 16. 0-0-0 Ce3+ 17. Kd2 Fa5 18. Krpb Cd7.

Сымерць гуляе з чалавекам у ката і мыш: робіць выгляд, што адступае. Вядома, тут ужо «үсе шляхи вядуць у Рым».

19. Fd6.

«3 мужнасцю роспачы візір Вылівахі кінуўся наперад, зъбіў варожага латніка, што выходзіў на лінію «Візіраў трон»...»

20...Tf6?.. 20. Fd7.

«...скініў баявога слана і адразу замітусіўся між дзівюма ладзьдзямі Сымерці».

21. Tb8.

«Візір зъбіў яшчэ аднаго латніка і наложыў галаву, аточаны чорнымі войскамі». Вынік дэмаралязациі белых: 21. Kb3 давала ім контрапанцы.

22. Kb3.

Выліваха спрабуе адкашаць ударам на ўдар, ды запозна. Пасля 22...Tb7 ягоны конь звязаны.

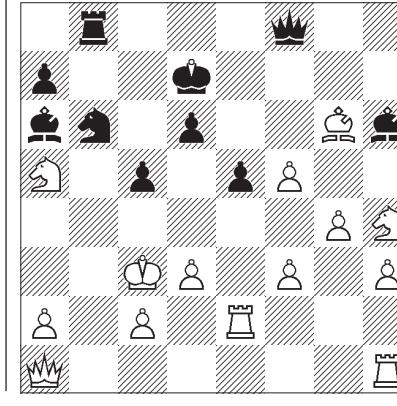
23. Kd5 Tf2+.

«І тады рука Сымерці працягнулася і зняла з галавы караля карону.

— Аман, — сказала яна».

Выліваха прайграў першы раўнд бойкі. Але тыя, хто чытаў славуты твор, памятаюць, што эта быў яшчэ не канец. Другая партыя склалася для рагачоўца больш пасыпахова.

Вольф Рубінчык

Як бы вы намалявалі?

На дыяграме — партыя У.Шэксыпіра. Прынамсі, такую выснову зрабіў даследчык П.Вісьлецынус, прааналізаваўшы карціну ван Мандэра «Шэксыпір і Бэн Джонсан гуляючы ў шахматы» (1603). Ён настойваў, што геній меўся паставіце мат канём на a4...

Калісці аматары гульні ўключаюць фантазію ды таксама адновяць партыю паміж Я.Коласам і Я.Купалам з палатна З.Паўлоўскага (1945).

ВАРТА БАЧЫЦЬ

2000, рэж. Салі Потэр.

Драма.

Габрэйскую дзяўчыну з расейскай глыбінкі лёс разлучыў з бацькам. Дзяўчына вырасла ў Англіі і атрымала новае імя. Але герояня імкнецца знайсці свайго тату, які калісьці зъехаў у Амэрыку на заробкі...

Карціну Салі Потэр упрыгожвае выдатны акторскі ансамбль: Крыстына Рычы, Джоні Дэп, Алег Янкоўскі, Кейт Бланшэт і Джон Туртуро.

Аперацарам карціны

выступае жывы клясык Саша Вэрні («Хірасыма — май любоў», «Летась у Марыенбадзе»).

СТВ, 01.15

«Джэры».

ЗША, 2002, рэж Гас Ван Сэнт.

Арт-хаўсная экзыстэнцыйная прыпавесць.

Мінімалістычны шэдэўр Гаса Ван Сэнта. Два сябры, якія называюць адзін аднаго Джэры, сыходзяць у пустыню...

Нядзеля, 4 сінегня

БТ, 15.20

«Маем рэчы».

Беларусь, 2005, рэж. Алеся Матафонава.

Гэты выпуск прысьвячаны саларным знакам...

«Лад», 22.35

«Робін Гуд — прынц зладзеяў».

ЗША, 1991, рэж. Кевін Рэйналдс.

Прыгоднікі фільм.

Былы арыстакрат Робін Локслі, больш вядомы як Робін Гуд, вядзе вайну ў шэрвурдзкім лесе супраць нотынгемскага шэрыфа, абараняе бедных і карае багатых.

Робін Гуд з амэрыканскім акцэнтам меў вялікі касавы посыпех, дзівэ на мінаці на «Залаты глобус», на м

Пяўчы дыскрэдытатар

Адкрыты ліст съядомага грамадзяніна ў адпаведныя органы. Фэльетон Лёліка Ушкіна.

Шаноўныя органы, у кантэксьце набываючага моц артыкулу Крымінальнага кодэксу «Дыскрэдытацыя Рэспублікі Беларусь» сыгналізую пра прыметы паводзін, якія, на маю думку, падпадаюць пад згаданую папраўку. Нехта Ксенія С., выступаючы на музычным фэстывалі ў Эўропе, нанесла, на маю думку, бязъмерную шкоду нашай дзяржаве і заслугоўвас адпаведнай кары.

Съпішаючы падзяліца сваім назіраньямі. Па-першае, маленькая дзяўчынка яўна выглядала кантрастам на фоне аднагодкай з іншых краін — як правіла, тоўстых бугаёў. Гэта адразу стварыла негатыўны імідж нашай краіне — імідж краі-

ны, дзе дзееці ледзьве ня пухнуць з голаду ў вініку эканамічнай палітыкі любімага презыдэнта. Што, съпівачка не магла, рыхтуючыся да выступу, сесьці на адпаведную дысту? Магла, аднак, здаецца, хадзела наадварот выглядзіць, быццам блякніца.

Цяпер заглянем у тэкст песьні. Яна цалкам двурушніцкая. Кожная фраза патыхае замахам на канстытуцыйны лад нашай дзяржавы. Песьня пачынаецца словамі «Мы разам». Ці не нагадвае яна вам пераказ відомага слогану «Разам нас багата і г.д.»? Ксенія ня толькі публічна прапагандавала каштобунасыці «аранжавай рэвалюцыі», аднак яшчэ і экспартавала іх на беларускую глебу.

Ідзём далей: «У доме пах хлеба і парно-га малака». Кожны замежны слухач можа працягнуць дэдукцыйны ланцужок лягічных заключэнняў: калі ў доме пахне вык-

лючна такім небагатым асартыментам, то беларускія сем'і маюць вельмі прымітыўны спажывецкі набор.

«Свет такі прыгожы, як фарбы вясёлкі». Між тым, кожнаму вядома, што флягі з колерамі вясёлкі — гэта брэнд прадстаўнікоў сэксуальных меншасцій. А калі верыць цэнтру «Есом», якраз яны ствараюць электаральны касцяк апазыцыі.

І нарэшце, да чаго заклікае Ксенія ў сваёй песьні? «Будзем жа сябрамі». Хіба гэта ня заклік да стварэння нефармальных грамадзянскіх ініцыятыў? Сапраўды, ідэальная мадэль, каб абысыці закон. Накрывае, скажам, АМОН сход «Партнэрства», а баевікі-правабаронцы на гэта мянтам кажуць: «А мы ніякай не НДА, мы проста так сябруем».

І ўжо ня буду падрабязна аналізаваць фінальныя слова — «Давайце памножым съмех, усъмешкі і песьні». Вось яна,

ЛЕВЫМ ВОКАМ

жыцьцёвая формула дармаедаў, алькашоў і бацькоў кінутых кіндэраў. Гарланіц і давіць лыбу ў той момент, калі не закончаны аддзелачныя работы ў «чупа-чупсе», прабачце, у будынку Нацбібліятэку!.. Хіба гэта не кашчунства?

Маю надзею, што вы будзеце дастойнымі праўнукамі Жалезнага Фэлікса і прымече неабходныя меры, каб ня даць пашырыцца гангрэні антыдзяржаўнай прапаганды. Мяркую, што паўтара году турмы станутца добрым урокам для маленькай дыскрэдытарапіі нашай рэспублікі.

Заўсёды на варце рашэнняў 2-га Ўсебеларускага народнага сходу, ваш
Лёлік Ушкін

Маленькая перамога

Ксения Сітнік раздае аўтографы ў аэрапорце. Сустрэць пераможцу дзіцячага «Эўрабачання» сабраліся сотні людзей. Дыска-поп-музыка найбольш адпавядзе густам кіраўніка Беларусі. То ж і ўвага ёй надаеца вялікая, непрапарцыйна зь іншымі музычнымі жанрамі. Беларускія ўлады лічаць палпу цэмэнтам нацыянальнай ідэнтычнасці і наркотыкам сацыяльнага задавальненія. У іншых краінах «Эўрабачанню» надаюць столькі значэння, колькі съпевы на ім маюць абсалютны культурны вартасці. Справа: галоўны ідэоляг краіны Алег Праляскі.

ПАДЗЯКА

Сардчны дзякун Аляксею Янукевічу за чуласць. Вялікі дзякун Лявону Юрэвічу за падтрымку.

Наша Ніва

незалежная газета

заснаваная ў 1906, адноўленая ў 1991
галоўныя рэдактары «Нашай Нівы»:
З.Вольскі (1906), А.Уласаў (1906—1914),
Янка Купала (1914—1915), А.Лукечеві,
У.Знамяроўскі (1920), С.Дубавец (1991—2000).

сакратарка рэдакцыі Настя Бакшанская
галоўны рэдактар Андрэй Дынько
фотарэдактар Арцём Ліва
нам. галоўнага рэдактара Андрэй Скурко
мастакі рэдактар Сяргей Харэўскі
выдавец і заснавальнік Фонд выдання газеты
«Наша Ніва»

АДРАС ДЛЯ ДОПІСАЎ:
220050, Менск, а/c 537
Tel/fax: (017) 284-73-29, 8-029-613-32-32,
8-029-707-73-29.
E-mail: nn@promedia.by
On-line: www.nn.by

© НАША НІВА. Спасылка на «Нашу Ніву» абавязковая. 12 папос фарматам A2, 6 друк. арк. Друкарня РУП «Выдавецтва беларускі Дом друку». Менск, пр. Ф. Скарбілы, 79. Рэдакцыя не яўляецца арганізацыяй, якая выдае газеты і часопісы. Газета выдаецца 48 разоў на год.

Наклад 3429. Нумар падпісаны ў друку 20.00.31.11.2005.
Замові № 6848. Рэдакцыйны адрес: Менск, Калектарная, 20а/2а

ПРЫВАТНЫЯ АБВЕСТКІ

ВІТАНЬНІ

Віншую Крывічанку з днём народнай. Краёвец Віншум Тацияні і Анатолія Івашчаніку з нараджэннем дачкі Яніны. Хай гадуеца здарова!

Моладзь скіле галовы перад падстанцамі Слуцкага збройнага чыну і рыхтуючыся стаць таго жа! Т.: 755-69-90

КАНТАКТЫ

Шукаю інфармацыю пра беларускі нацыяналістычны рух. БНСП, Ф.Акінчыца. А/с 19, 211501, Наваполацак, Палацкі раён, Віцебская вобл.

КНІГІ

Прадам кнігі: «3 гісторыі беларускай эміграцыі на Нямеччыне 1939—51 г.» Вінціцага, «Галіцкія партыі Беларусі», «Слоўнік беларускай мовы» 1870 году І.Насовіча, «Беларусь пад наемскай акупаций» Ю.Туронікі да шмат іншых, пераклады, гісторыя, этнографія. Т.: 753-70-05

Прапаную: «Беларускія клясычныя праўапас», «Нашу Ніву» (факс. выд.), «Матэматычную энцыклапедыю», дзіцячыя кнігі, пісаныя класычным праўапасам, камплект падручнікаў па старабеларускай, старарабускай мовах і інш. Т.: 753-91-96

Даведнік: «Архіўы Рэспублікі Беларусь», «Істориографія і генеалогія беларусі X—XXI векоў». Т.: 753-91-96

Альбом «Менск — горад СОНца», пераклады: кнігі, перакладзеныя з польскай, англійскай, німецкай, расейскай мов, утым ліку «Дзедзі», «Санты» Міцкевіча, літаратура беларусай Польшчы XV—XIX ст., падручнікі па журналистицы. Т.: 753-91-96

Беларуское аўдыйе. «Старажытная зямля», калекцыя беларускіх касэт, CD, утым ліку аўтэнтычны фальклёр, «Я нарадзіўся тут», сучасна і архаічна музыка. Т.: 753-91-96

ПРАЦА

Якласна выканана пісмовыя працы па беларускай гісторыі, літаратуры і мове. Звязратаца загадзя пасля 17-й. Т.: 235-18-72

ЖАРТ

Выкладчык піша формулы на дошцы, раптам яму ў сыпіну нехта з задніх шэрагаў кідае сякеру. Выкладчык, выторгваючы сякеру са сыпіны і кідаючы яе ў падлогу:

— Ну я ж казаў, каму нецікава — не прыходзьце!

ПАШТОВАЯ СКРЫНКА

Станіславу Дз-чу з mail.ru. Вы яшчэ й як патрэнны Беларусі. Съядомыя грамадзяне-ўкраінцы таксама меркавалі, што іх — меншасць, пакуль не сустрэліся на Майдане.

Юлій III з tut.by. Мэлянхолія, якую Вы апісваеце ў сваім эсэ, герметычна і самаізаливаная. Калі Вы перачытаеце гэта праз пяць гадоў, вы пераканаецеся, што гэтага ня варта было друкаваць. Пачынаць пісаць эсэ варта з твораў пры іншых, а не пра сябе. Таксама эсэ звычайна большага памеру.

Віктару Я. з Менску. Сыпісу, пра які Вы просіце, надрукаваць ня можам, зь юрыдычных меркаванняў.

«НН» 100 ГАДОЎ З ВАМІ

Хто спагадае справе адраджэння нашага народу, няхай падтрымае нашу працу і падпішаца на «Нашу Ніву».

Зь Беларусі і Літвы (ад нашых карэспандэнтаў)

Зь Менску

Толькі ў жыдоўскай харальнай сінагозе была паніхіда (екзэквя) па Л.М. Талстым. Было і шмат хрысціян.

Мікола Камароўскі

Лісты ў рэдакцыю

Пасылаю «Нашай Ніве» і ўсім яе супрацоўнікам сардечнае, шчырае прывітаньне з далёкай Украіны, куды закінула мяне доля. Тут, здалёка ад сваёй Маткі—Беларусі, адзінай духоўнай сцэпкай з сваёй роднай зямліцай зьяўляецца газэціна «НН»: калі яе чытаеш, тады душой, здаецца, пералятаеш на беларускі пляс і глей, у сваю родную вёску, дзе радзіўся, правёў найлепшыя дні свайго жыцця...

Цьвёрда веру, што наша родная Беларусь дачакаеца лепшых сувітлайшых дзён у сваім цяжкім жыцці!

Янук Журба, Екацярынасласу — (сёняня Днепрапрайтрас). — «НН»

№49. 3 сіння 2010